

REVIJA ZA SLOVENCE ZUNAJ
REPUBLIKE SLOVENIJE

slovenija

danos

www.slovinci.si

december 2012

Vesel božič in srečno novo leto 2013!

Slovenija danos, Slovenci.si, Leto 2, Ševčička 19

Foto: I.Boncina, STO

Dr. Peter Štumpf, škof

**Čas je, da se spravimo
s sovražniki**

Ingrid Čuk

**Čokolada kot
umetnost**

Laris Gaiser

**Slovenija naj postane
zdrava država!**

Na spletni strani
www.slovenci.si

smo ustvarili spletno skupnost, v kateri lahko
izmenjamo številne uporabne informacije
in nasvete.

Prijava je preprosta, zato se nam pridružite
v čim večjem številu.

Najdete nas tudi na
Facebook profilu pod
imenom **Slovenija danes**

VSEBINA

Panorama

- 4 Borut Pahor izvoljen za novega predsednika republike
- 4 Ministrica v hrvaški obmejni regiji
- 5 V novi zasedbi novim izzivom naproti

V žarišču

- 6 Dr. P. Štumpf: Čas je, da se spravimo s sovražniki

Poslovne strani

- 9 Čokolada kot posebna umetnost
- 10 Horus 2012
- 11 Ministrica Novakova odprla predstavništvo Centra odličnosti PoliMaT

Kultura

- 12 Prva slovenska potujoča knjižnica v zamejstvo
- 13 Stoletnica rojstva pisatelja Ferda Godine

Knjižna polica

- 15 Veliki atlas Slovenije – osebna izkaznica naše države

Mladi

- 16 Laris Gaiser: Slovenija naj znova postane zdrava država!
- 19 Mendoška mladina: »Dve kulturi sta več kot ena sama!«

Spoznajmo se

- 20 Silicijeva dolina je bila nekoč dolina svete Klare

- 22 SLORI: Posredovalec med slovensko in italijansko stvarnostjo
- 23 Stric Edi kolesari: Frankfurt – Poljčane – Frankfurt

Izobraževanje in znanost

- 24 Ana Pincolič: Učenje učiteljev kot nepozabna šola za življenje

Ne prezrite

- 27 Izseljenski spomeniki: Drugi Ellis Island

Med nami

- 28 Duet argentnske folklorne glasbe v Sloveniji in Evropi
- 29 Zbirka spominov na slovensko osamosvojitveno vojno
- 30 Iz Kloštra v svet
- 31 Potep po Istri

Zamejski dnevnik

- 32 Obvladovati preteklost ne pomeni le postaviti spomenik
- 33 MePZ Danica z zmago na tekmovanju »Zbor leta 2012«
- 34 Narodnostna televizija mora pritegniti mlade gledalce
- 35 Pot k slovenski besedi
- 36 Mi smo tu – včeraj, danes, vedno
- 37 Pomlajeni v 66. Leto starosti

Doživimo Slovenijo

- 38 Botanični vrt v Ljubljani: Oaza miru sredi mesta

Šport

- 40 Filip Flisar: Najhitrejši brki na belih strminah

ZA SLOVO

Dragi bralke in bralci, spoštovani sodelavci,

Pred seboj imate zadnji izvod Slovenije danes. Za mano sta dve čudoviti leti, ko sem odkrivala in se seznanjala (čeprav le prek elektronske pošte) s številnimi slovenskimi rojaki po vsem svetu, zapisovala njihove življenjske zgodbe, se učila njihovih modrosti... Zame je bil dragocen vsak trenutek, vsak kontakt, ki smo ga vzpostavili in preprosto ne verjamem, da bomo, ustvarjene stike namreč, pretrgali, saj pravo prijateljstvo nikoli ne umre, kajne? In brez velikega truda me boste našli.

Žal se v Sloveniji ne moremo otresti miselnosti, da se mora z vsakim prihodom nove vlade vse, prav vse zamenjati. Tudi izdajatelj, urednica in sodelavci revije, ki je bila, sodeč po odzivih, med vami zelo dobro sprejeta in brana. »Z vsako novo revijo mi pošljete košček Slovenije v Južno Afriko.« mi je med drugim zapisal bralec, slovenski rojak, ki je svoj novi dom našel na črni celini. In še nešteto podobno prijaznih besed, pa tudi predlogov za prihodnje ste nam poslali. Nekatere smo uspeli, drugih pa tudi ne uresničiti, vendar se vam zanje zahvaljujem in sem jih tudi skrbno shranila Mogoče za kdaj drugič?

Dve leti je po eni strani dolga, po drugi pa izjemno kratka doba. To je čas, ko lahko ustvariš medij, ekipo sodelavcev, krog bralcev, potem pa potrebuješ še dosti časa, da vse to nadgrajuješ in plemenitiš... Nam ta čas ni bil dodeljen. Okoliščine nam niso bile naklonjene, čeprav smo trdo, a z veseljem delali. Želim si, da bi vas nove izdaje osrednje revije za Slovence v zamejstvu in po svetu prav tako razveseljevale.

Zahvalila bi se vam rada, dragi bralke in bralci, rojaki v zamejstvu in po svetu, za vso naklonjenost, ki ste jo izkazali naši skupni reviji, sijajni ekipi sodelavcev pa za zavzeto in ustvarjalno delo ter požrtvovalnost, za vrsto imenitnih prispevkov in fotografij.

Ne zbogom, nasvidenje vam kličemo in želimo blagoslovljen božič in veselih trenutkov polno leto 2013!

Blanka Markovič Kocen, urednica

Slovenija danes
www.slovinci.si

slovenija

Izdajatelj: Domus, založba in trgovina d.o.o.
Uredništvo
Dunajska cesta 5, 1116 Ljubljana, Slovenija
Tel: +386 (0)1 520 50 84
E-pošta: slovenija.danes@sloveniatimes.net

Glavna in odgovorna urednica
Blanka Markovič Kocen / blanka@slovenija-danes.com
Lektura
Blanka Markovič Kocen
Oblikovanje in prelom
Maja Kaplan / maja@sloveniatimes.net

Slovenija danes izhaja vsak mesec. Posamični naročniki plačajo samo stroške pošiljanja. Naklada: 3000 izvodov
Tisk: Kočevski tisk, Slovenija

Medij Slovenija danes je vpisan v razvid medijev pri Ministrstvu RS za kulturo pod zaporedno številko: 1603. ISSN 2232-3473

Revijo financira Urad
Vlade Republike Slovenije
za Slovence v zamejstvu
in po svetu

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE RS ZA SLOVENCE
V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Gorski kotar

Ministrica v hrvaški obmejni regiji

Slovinci v Gorskem kotarju so sredi novembra prvič v tej hrvaški obmejni regiji, ki je del Primorsko-goranske županije, pozdravili kakega izmed članov slovenske vlade. Na obisku v več krajih, kjer živi slovenska avtohtona narodna skupnost, je bila ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak.

Ministrica Ljudmila Novak z županom Čabra, predsednikom in člani društva Gorski kotar

Obisk je organiziralo Slovensko kulturno društvo Gorski kotar iz Tršča, ki ima 104 člane. Predsednik društva Slavko Malnar je ob predstavitvi njegovega delovanja kot glavno težavo izpostavil dejstvo, da številni člani delajo ali študirajo v oddaljenih krajih. Kljub temu je društvo dejavno na področjih kulture, športa in kmetijstva, pri čemer sodelujejo s Slovenci iz Italije, Avstrije in z Madžarske, kot tudi z društvi iz Slovenije in s Hrvaške. Novakova je člane društva spodbudila k ohranjanju identitete, kulture in kulturne dediščine, predvsem pa njihovega gorsko-kotarskega dialekta, ki bogati slovenski jezik.

Ministrica se je srečala tudi z županom Čabra Željkom Ernetom, ki je dejal, da veliko truda vlagajo v povezovanje in sodelovanje z občinami na obeh straneh meje. Oglevala si je tudi razstavi slik Vilima Svečnjaka in udeležencev čezmejnje likovne akademije, ki so se je v Čabru udeležili umetniki iz Slovenije in s Hrvaške.

Poleg Tršča in Čabra je obiskala tudi Prezid, Plešče in Sveto goru. V Prezidu je o kmetijski problematiki govorila lastnica sirarne OPG Pintar Tropeti, Anita Pintar, ki se je slovenski vladi zahvalila za pomoč pri razvoju kmetijske dejavnosti. V Pleščah je Marko Smole ministrici razkazal Palčavo šišo ter predstavil življenje na celotnem obmejnem območju na obeh straneh meje kot tudi možnosti kulturne in turističnega sodelovanja ter drugih kulturnih projektov, ki bi vplivali na razvoj regije. Ministrica se je srečala tudi z duhovnikom Josipom Malnarjem, ki je razkazal cerkev sv. Trojstva in spregovoril o problematičnem upadanju populacije. Letos je bil namreč v župniji le en krst in kar 20 pogrebov. Ministrica si je ogledala tudi cerkev na Sveti gori.

- G. I. -

Predsedniške volitve 2012

Borut Pahor izvoljen za novega predsednika republike

Četrti predsednik države je postal Borut Pahor, ki je v drugem krogu petih predsedniških volitev ob rekordno nizki volilni udeležbi prepričljivo premagal dosedanjega predsednika republike Danila Türka. Pahor, sicer najmlajši predsednik v zgodovini samostojne države, izvolitev doživlja predvsem kot odgovornost, ki pa ji bo po lastnih besedah kos.

Petletni mandat je novoizvoljeni predsednik nastopil po izrečni prisegi v državnem zboru, 22. decembra.

Pahor pravi, da je njegova zmaga šele začetek novega časa, v katerem upa, da bo slovenska politika dosegla dogovor. »Če bodo strankarski voditelji menili, da lahko pri tem dogovoru sodelujem in k njemu tudi pripomorem, bom to storil z največjim veseljem in izkušnjami.« je dejal.

Porazenec volitev Danilo Türk je svojemu nasledniku čestital za zmago ter mu zaželel veliko uspeha pri delu, ki ne bo lahko, a verjame, da ga bo opravljal po najboljših močeh. Opozoril pa je na zaskrbljujoče nizko volilno udeležbo.

Novoizvoljenemu predsedniku je čestital tudi premier Janez Janša in napovedal, da bodo v prihodnjih dneh in tednih v parlamentarno proceduro vložili predlog za spremembo slovenskega političnega sistema, saj je treba »odpraviti blokade«. Čestitkam novoizvoljenemu predsedniku so se pridružili tudi v nekaterih civilnodružbenih organizacijah. V imenu Slovenske škofovske konference mu je čestital ljubljanski nadškof metropolit Anton Stres, ki je izrazil upanje, da si bo prizadeval za pravično gospodarska in socialna razmerja. Škof Evangeličanske cerkve v Sloveniji Geza Erniša pa je dejal, da velika podpora novemu predsedniku gotovo pomeni tudi veliko odgovornost.

- STA, B. M. K. -

Budimpešta

V 10 letih četrta milijona Madžarov manj

Na Madžarskem še niso objavili natančnejših podatkov lanskega popisa prebivalcev, marveč le okvirne, po katerih v državi živi 9,982 milijona prebivalcev ali 250 tisoč manj kot pred desetimi leti. Za nas bi bili zanimivi podatki o manjšinah, na prvem mestu o številu Slovencev, vendar jih še niso objavili, znane pa so nekatere nedoslednosti, ki so si jih privoščili popisovalci v Porabju in na katere so opozarjali v narodnostnih organizacijah in tudi posamezniki.

Za osvežitve nekaj števil izpred desetletja! Poleg Srbov so bili Slovenci edina manjšina, ki se je statistično povečala, in sicer s 1.930 oseb na 3.040, kar je zadnji uradni podatek o številu naše manjšine na Madžarskem. Ob tem kaže omeniti, da se tako do leta 1990 kakor v novejšem, demokratičnem obdobju, uporablja podatek, da na Madžarskem, v Porabju in drugih delih države živi okoli 5.000 Slovencev. Presenetljivi so podatki iz preteklosti: Leta 1920 so v Porabju našli 6.720 Slovencev, leto po Informbiroju, torej leta 1949, se je le 36 prebivalcev Madžarske upalo izreči za Slovence. Ravno tako zanimiv je podatek, da v vsaki od 19 županij, kolikor jih je na Madžarskem, živi nekaj Slovencev.

Čeprav je po lanskem popisu 250 tisoč manj prebivalcev kot pred desetimi leti, napovedujejo, da bo do konca mandata te vlade kar pol milijona več novih državljanov. Madžarska je namreč ponudila možnost Madžarom v svetu, da zaprosijo za madžarsko državljanstvo.

Nasploh so demokratične, predvsem desne vlade ponudile Madžarom v sosednjih državah različne oblike priložnosti za tesnejše vezi z matično državo.

- E. R. -

Svet Vlade RS za Slovence v zamejstvu

V novi zasedbi novim izzivom naproti

Na povabilo predsednika Vlade RS in predsednika Sveta Vlade RS za Slovence v zamejstvu Janeza Janše je 14. novembra 2012 v Ljubljani prvič v novi sestavi zasedal Svet Vlade RS za Slovence v zamejstvu. Kot podpredsednica sveta je na seji sodelovala tudi ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak.

Svet je razpravljal o ključnih problemih, s katerimi se srečuje avtohtona slovenska narodna skupnost v sosednjih državah, o izhodiščih za svoje delovanje v novem mandatu in novih izzivih ter prioritetah sodelovanja med Slovenijo in avtohtono slovensko narodno skupnostjo v sosednjih državah.

Člani Sveta so se zahvalili slovenski vladi za aktivno in vztrajno podporo njihovim prizadevanjem v matičnih državah za ureditev položaja ter zagotovitev sistemskega financiranja. Strinjali so se, da bo skupni kulturni prostor tudi dejansko zaživel, če si bomo vsi skupaj prizadevali rešiti preostala odprta vprašanja med Slovenijo in sosednjimi državami, ki se nanašajo na položaj avtohtone narodne skupnosti. Naslednji pomemben korak je nadgradnja tistih politik in strategij, ki bodo kos novim izzivom na področjih kulture, jezika, znanosti, gospodarstva, športa, medgeneracijskega sodelovanja, mladih ter čezmejnega sodelovanja.

Predsednik Vlade je poudaril, da si Vlada RS prek urada za Slovence v zamejstvu in po svetu in aktivnosti različnih ministrstev in vladnih služb prizadeva za oblikovanje trdne vezi med matično državo in Slovenci v zamejstvu. Pozdravil je ugotovitve članov sveta, da na obmejnem območju narašča interes za učenje slovenskega jezika.

- USZS, B. M. K. -

Monošter

Priznanje in zahvala Slovenskim utrinkom

Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak je na slovenskem generalnem konzulatu v Monoštru uredništvu televizijske oddaje Slovenski utrinki ob 20-letnici izročila priznanje in zahvalo Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu za pomemben prispevek pri ohranjanju jezika in kulture.

Ob izročitvi je poudarila zadovoljstvo, da je uredništvo uspešno razrešilo finančne težave, zaradi katerih je bila oddaja kar nekaj časa okrnjena, ob aktualnih prispevkih so bili prisiljeni objavljati reportaže iz arhiva. Odgovorna urednica Vijolica Dončec je v zahvali izpostavila najpomembnejšo nalogo uredništva v naslednjih letih, in sicer, da z novimi vsebinami med gledalce pritegnejo mlade. Na pogovoru s predsednikoma Državne slovenske samouprave Martinom Ropošem, in Zveze Slovencev Jožetom Hirnškom, slovenskim generalnim konzulom Dušanom Snojem in sodelavci so po besedah ministrice Ljudmile Novak namenili osrednjo pozornost problematiki financiranja dvojezičnih osnovnih šol in poudarili, da je Madžarska dala več zagotovil pri razreševanju manjšinske problematike, zdaj pa je čas, da obljube tudi izpolni. Med obveznosti spada tudi cesta med Gornjim Senikom in Verico, ki jo bodo začeli graditi decembra, so zagotovila madžarske strani. Ker je bil obisk ministrice tik pred obiskom madžarskega premiera Viktorja Orbana v Sloveniji, je bilo rečeno, da bo slovenski predsednik Janez Janša gosta opozoril tudi na naloge, ki jih ima Madžarska do slovenske manjšine v Porabju.

- Ernest Ružič -

Posvet

Na Brdu o kršenju človekovih pravic v Reziji

Posvet o položaju slovenske jezikovne manjšine v Reziji, ki ga je 18. oktobra 2012 na Brdu pri Kranju organizirala Fakulteta za državne in evropske študije, je zaznamovala predstavitev in razjasnitev naslovne dileme, namreč, ali se v dolini na zahodnem robu slovenske poselitve sistematično kršijo manjšinske ter tudi temeljne človekove pravice in svoboščine.

O jezikovni podobi rezijanščine, rezijanski identiteti in vzrokih, ki so privedli do tega, da Rezijani niso mogli usvojiti knjižne slovenščine in razviti slovenske narodne zavesti, je v uvodnem predavanju spregovoril doc. dr. Matej Šekli z ljubljanske filozofske fakultete. Asist. Dejan Valentinčič s Fakultete za državne in evropske študije pa je problematiko orisal s pravnega vidika, analiziral položaj manjšine v demokratični in pravni državi, opozoril na protislovja med zakonsko zaščito in izvajanjem zakonskih določil ter nanašal konkretne primere kršenja manjšinskih in temeljnih človekovih pravic v Reziji.

Sledila je okrogla miza z naslovom Rezija med rezijansko, italijansko in slovensko identiteto. Gostje (Luigia Negro, predsednica KD Rozajanski dum in SKGZ zveze za Videmsko pokrajino, Sandro Quaglia, kulturni in turistični delavec iz Rezije in član izvršilnega odbora SSO, Jole Namor, predsednica Institucionalnega paritetnega odbora Italiji in odgovorna urednica časopisa Novi Matajur ter Zdravko Likar, načelnik Upravne enote Tolmin) so spregovorili o svojem narodnostnem občutju, o tem, kako se Rezijani ločijo od »laških« in od »buških« ljudi, izpostavili pomen dialekta, preko katerega se zavedajo svojega slovenskega porekla, obenem pa so predstavili tudi svoje doživljanje in spopadanje s problemi, s katerimi se srečujejo, ter opisali svoje izkušnje sobivanja z matično Slovenijo. Posvet, ki je doživel lep odziv in zadovoljstvo vseh prisotnih, je pokazal, da je problematika v dolini pod Kaninom, ki jo večina Slovencev iz matice še najbolje pozna po uspešnici Milka Matičetova Zverinice iz Rezije, zelo kompleksna, večinoma, dostikrat protislovna in vsekakor nujno potrebna obravnave in predstavitve na tovrstnih soočenjih.

- Damjana Kern -

Dr. Peter Štumpf, škof

Čas je, da se spravimo s sovražniki

DR. PETER ŠTUMPF, MURSKOSOBOŠKI ŠKOF, MED DRUGIM PRISTOJEN TUDI ZA SLOVENSKE KATOLIŠKE DUHOVNIKE PO SVETU, JE PREPRIČAN, DA JE GOSPODARSKA KRIZA ETIČNA KRIZA, KRIZA DRUŽINE PA JE MLADE PORINILA NA CESTO, DA SO OSTALI BREZ GLASU V DRUŽBI.

Blanka Markovič Kocen, Foto: Ernest Ružič/Klavdija Dominko

Dr. Peter Štumpf, škof: »Nemalokrat se zgodi, da izseljenski duhovniki z velikimi žrtvami finančno podprejo tudi kakšne pomembne projekte Cerkve na Slovenskem.«

Dr. Štumpf ni človek diplomacije in ne uporablja diplomatskega jezika. Pove naravnost, to je stvar njegovega značaja, pravi. Rad dela z mladimi, a ključna je po njegovem mnenju vloga družine. Medijski poskus uničenja kardinala Rodeta ima zanj simbolni pomen, moč Cerkve pa je v njeni moralni avtoriteti.

V Vašem življenjepisu sem našla zapis: »... se je leta 1977 vpisal v Srednjo versko šolo v Želimljem. Leta 1983 je maturiral na Gimnaziji Poljane v Ljubljani.« Je ta zapis točen, lahko pojasnite, zakaj matura na ljubljanski gimnaziji?

Maturiral sem leta 1982. Takrat smo kandidati za duhovništvo v salezijanski družbi v bistvu delali dvojno gimnazijo. Država ni priznala spričeval Srednje verske šole, zato so predstojniki v soglasju s takratno

oblastjo določili, naj tisti, ki zmorejo, na koncu šolskega leta opravljajo izpite iz vseh predmetov letnika na eni od ljubljanskih državnih gimnazij. Kdor ne bi nadaljeval poti do duhovništva in izbral drugo življenjsko pot, bi torej še vedno imel državno veljavno gimnazijo. Takšen način študija je bil zelo zanimiv, a tudi naporen. Prva dva letnika sem opravljal izpite na bežigrajski gimnaziji, zadnja dva in matura pa na takratni gimnaziji Vide Janežič Poljane.

Kako je potekala vaša nadaljnja študijska pot?

Po drugem letniku gimnazije sem opravil enoletni noviciat v Želimljem. To je obdobje priprave na redovniško življenje. Z osemnajstimi leti sem tako izpovedal prve redovne zaobljube in postal salezijanec. Salezijanska redovna družba, ki jo je ustanovil sv. Janez Bosko, se posveča vzgoji mladih. Po

maturi sem takoj šel odslužiti vojaški rok v Zagreb, kjer sem bil štirinajst mesecev, potem pa sem se vrnil na Srednjo versko šolo in bil leto dni vzgojitelj v prvem letniku. Hkrati pa sem začel predavati predmet Obramba in zaščita. To sem z veseljem počel tudi v času dveletnega teološkega študija v Ljubljani. Od leta 1986 do 1989 sem študiral teologijo v Torinu na salezijanski papeški univerzi, kjer sem diplomiral. Pastoralni ali šesti letnik sem hkrati vpisal kot prvi letnik magistrerja, leta 1990, ko sem bil posvečen v duhovnika. Kot kaplan sem v Sevnici 1995. magistriral iz moralne teologije, kot župnik v Veržeju pa 2002. doktoriral iz pastoralne teologije. Podiplomski študij sem torej opravljal v času polnega pastoralnega dela. Nisem imel možnosti študijskega dopusta.

Po študiju ste delovali v več slovenskih župnijah. Po kakšnem ključu so vam jih dodeljevali?

Iskreno povedano, ne vem. Vse se mi je takrat zdelo kot neko naključje. Ob novi maši sem Bogu obljubil, da bom svoje predstojnike vedno ubogal in šel, kamor me bodo poslali. Na nobeni župniji nisem bil več kot tri leta. Od nove maše do 2006. sem bil premeščen sedemkrat. Začel in končal sem na Rakovniku v Ljubljani, kjer me je 24. maja 2006 nepričakovano zateklo papeževo imenovanje za mariborskega pomožnega škofa. Deloval sem torej na šestih župnijah v štirih sedanjih škofijah. To je za čas šestnajstih let dela na župnijah velika izkušnja. Danes v tem spoznavam Božjo voljo, ki me je na tak način pripravljala na poslanstvo škofa.

V magistrski nalogi ste se ukvarjali z mladostniki. Kakšen pa je po Vašem mnenju odnos sodobne mladine do Cerkve?

Cerkev veliko dela z mladimi, vendar več kot institucija, nekoliko manj pa preko posameznikov. To pomeni, da ima Cerkev za mlade veliko orga-

nizacij, skupin, oratorijev, prireditiv, tudi duhovnih dogajanj, premalo pa smo kot duhovniki ali njihovi starši, pa tudi veroučitelji, navzoči med njimi v vsakodnevnem življenju. Ena ura verouka na teden v bistvu ni nič. Z mladimi je treba biti nenehno. Vendar kako? Nujna je navzočnost na ulici, v učilnici, pri igri, učenju, uvajanju v krščanstvo, v cerkvi. Kako biti vsepovsod navzoč? To pa je vprašanje, ki tare tudi Cerkev. Opažam, da v družbi in tudi v Cerkvi mladinsko problematiko lahko uspešno rešujejo le ljudje, ki imajo med mladimi karizmo. Nagovorijo in prepričajo jih lahko samo tisti, ki imajo zanje srce in razum.

Se mladim posvečate tudi zdaj? Imajo mladi dovolj podpore in spodbude v družbi, predvsem pa v družini?

Z mladimi sem vedno rad. Zato mi ni težko jih nagovoriti na srečanjih ob birmi, mesečni molitvi in razmišljanjih o veri v Veržetu in drugih priložnostnih dogodkih. Vsa leta mojega duhovniškega delovanja sem se posvečal tudi mladinskemu verouku in zakonskim skupinam. Brez družine je delo z mladimi obsojeno na propad. Kriza družine je porinila na ceste mlade, ki so ostali brez glasu v družbi. Zato kričijo ponoči po diskotekah in sedaj kričijo tudi na demonstracijah po naših mestih. Mlade, ki jih obvladuje zakon ulice, ni težko zlorabiti tudi za politične ali kakšne druge interese. Mladinske problematike se v naši državi nismo lotili resno. Sploh smo jo zanemarili. Z nekaj zakoni v parlamentu ne rešiš stanja. Potrebno je mnogo več. Mladi so sposobni odgovornosti, odločanja, ustvarjanja. Vendar morajo biti za to vzgojeni in pripravljeni. Vzgaaja pa lahko samo, kdor ima moralno avtoriteto, poštenost, dober namen. Družine, država, Cerkev in šola bi morali to početi z roko v roki. Toda to se ne dogaja. Na škodo mladih in seveda naše prihodnosti!

Pri SŠK ste med drugim odgovorni za Komisijo za sredstva družbenega obveščanja in za Rafaelovo družbo, obenem pa tudi za slovenske katoliške duhovnike po svetu. Koliko jih deluje zunaj naših meja in kje jih je največ?

Točnega podatka o številu slovenskih katoliških duhovnikov po svetu ne poznam. Nekateri duhovniki delujejo med našimi ljudmi kot izseljenski, drugi kot zamejski ali pa kot inkardinirani, to se pravi za stalno vključeni v druge župnije in skupnosti po svetu. Največ slovenskih izseljenskih duhovnikov deluje po Evropi. Slovenskih katoliških misij v tujini je 28, v njih pa deluje 22 duhovnikov, v Nemčiji kar 8.

Kako slovenska Cerkev financira njihovo poslanstvo?

Njihovega poslanstva Cerkev na Slovenskem ne financira, saj tega ne zmore. Naši duhovniki v tujini imajo enak status kot tamkajšnji duhovniki in so zato enakovredni z njimi tudi glede financiranja. Nema lokrat se zgodi, da izseljenski duhovniki z velikim žrtvami finančno podprejo tudi kakšne pomembne projekte Cerkve na Slovenskem.

Kakšna je vloga slovenskih katoliških duhovnikov in misij v svetu?

Imam priložnost za občasna srečanja z nekaterimi evropskimi škofi, ki so zelo zadovoljni z delom slovenskih izseljenskih duhovnikov. Ti se ne posvečajo samo slovenskim vernikom, ampak tudi tamkajšnjim domačinom. Naše skupnosti z načinom verovanja, kulturne žlahtnosti zmorejo prepričati evropske škofo, da jih zaenkrat ne ukinjajo, ampak celo prosijo, naj s slovensko žlahtnostjo bogatijo tudi njihove župnije in škofije. Vemo namreč, da zaradi upada števila duhovnikov in vernikov, pa tudi zaradi težke ekonomske krize, nekateri evropski škofje v svojih škofijah ukinjajo mnogo večje izseljenske skupnosti, kot so slovenske, in jih pridružujejo bodisi domačim župnijam ali večjim jezikovno sorodnim skupnostim.

Svojega duhovnika pa, kolikor vem, še vedno nima Porabje. Zakaj je temu tako in kdaj, če sploh, ga bodo dobili?

Cerkveno pravno Porabje spada pod upravo sombotelskega škofa. Pred dvema letoma je iz Senika umaknil slovenskega župnika na njegovo lastno prošnjo. Novi župnik je sicer Madžar, a se uči porabščine, ki je slovensko narečje in ga govorijo

tamkajšnji Slovenci. Da bi omilili situacijo, sem se s sombotelskim škofom dogovoril za možnost jezikovne in pastoralne pomoči s strani murskosoboške škofije. Tako prihajata na Senik in v Števanovce dva duhovnika iz Markovec in Dolenc na Goriškem dvakrat mesečno maševat v porabskem jeziku. Enkrat mesečno pa prihajata maševat v Monošter druga dva slovenska duhovnika, generalni vikar soboške škofije in župnik iz Odranec. S škofom sva dogovorjena, da je v nekaj letih možno nastaviti za župnika v Seniku Slovenca, vendar mora ta dobro govoriti tudi madžarsko, kar je povsem razumljivo. To pa je proces priprave, ki zahteva svoj čas.

Zanimiv je Vaš pogled na gospodarsko krizo. Zakaj, menite, je do nje prišlo in kako se odraža v delovanju Cerkve?

Gospodarska kriza je etična kriza. Do nje je prišlo zaradi preobrata vrednot. To, kar je nepošteno, je dobro. Kar je pošteno, pa ni nič vredno. Za vsako ceno priti do dobrin in pri tem namenoma spregledati etične dolžnosti in namesto njih postavljati prilagojene, večkrat krivične zakone, to nas je pahnilo v to sedanje stanje. Tudi nekateri vidni člani Cerkve so popustili tej logiki. Najhuje je, da so to opravičevali s pastoralo; češ z več premoženja in denarja bomo učinkoviteje oznanjali evangelij. Enostavno nam ni več jasno, kaj je še sploh evangelijsko. Mislim, da je sedanja kriza čas novih binkošti. Bog je dopustil, da smo se zapletli. Hoče prenovljeno, očiščeno, evangelijsko Cerkev. To pa je dolgotrajna pot nove

Upokojeni porabski duhovnik Štefan Šoemenek, ki je bil ves čas župnik izven Porabja, murskosoboški škof dr. Peter Štumpf in dekan Lojze Kozar, ki večkrat mašuje med Slovenci v Budimpešti.

nadaljevanje na strani 8

Dr. Štrumf: »Mediji imajo vlogo pri manipuliranju z ljudmi.«

nadaljevanje s strani 7

evangelizacije. Prejšnja in sedanja generacija smo ustvarili krizo. Generacije za nami, mogoče sto ali več let, pa bodo morda doživele normalizacijo stanja duha.

Mediji v zadnjem času veliko pišejo o katoliški Cerkvi, sami ste večkrat izjavili, da gre za napad nanjo, predvsem na njene škofe in duhovnike. Zakaj se po Vašem mnenju to dogaja?

Ko sem leta 1995 prišel na Ig za župnika, mi je moj predhodnik povedal nekaj, ob čemer sem se zgrozil. S Kureščka, ki je sedaj marijanska romarska pot, se je že leta 1991 širilo sporočilo, da bo Slovenija obvarovana vojne morije, vendar pa jo bo zajela tema liberalizma, kar bo zanjo imelo mnogo hujše posledice. Takrat sem v to sporočilo podvomil. Sedaj pa vidim, da je resnično. Napadi na katoliško Cerkev niso samo odločitev človeške zlobe, ampak imajo nadnaravni značaj. Sile teme ali zla imajo močan vpliv na slabotno človeško naravo, ki ne zmore presoje v resnici, ampak se predaja strastni inteligenci. Kaj pomeni strastna inteligenca? To, da v sebi pomešaš vse: vero, naivnost, ljubezen, sovraštvo, napuh, delavnost, dobrotelost, preračunljivost... Vse to in še kaj se gnete v človeškem srcu. In tak človek je strasten, ne razmišlja razsodno in ga je zato mogoče manipulirati iz tega sveta ali pa iz pekla. Zavedno ali nezavedno, mnogi mediji imajo pri tem svojo vlogo.

Kako torej poiskati, povedati resnico?

Sam nisem človek diplomacije in zato ne uporabljam diplomatskega jezika. To že vsi dobro vedo. V tem se ne mislim spremeniti, ker se enostavno ne morem. Neposredno izražanje je tudi stvar mojega značaja. Ko jutraj vstanem, vselej molim: »Gospod Jezus, pomagaj mi, da bom ljudem vsaj rahel odsev Tvoje podobe in služabnik Resnice.« Ni več resnic, ampak je samo ena. Resnica nas presega. Ne moremo z njo upravljati, manipulirati, jo prirejati. Resnica ne more imeti v sebi ideološkega naboja. Kristjani pripadamo resnici in neskončnosti. Toda neskončnost ne pripada nam. Neskončnost pripada samo Kristusu. Vedno, ko moram povedati resnico, se vprašam: »Kako bi jo povedal Kristus?« Zvestoba resnici za vsako ceno, tudi to pomeni novo evangelizacijo.

Kaj odraža medijski poskus uničenja kardinala Rodeta?

Marsikaj! Poskus medijskega uničenja kardinala Rodeta je zame simbol. Nekdaj so nasprotniki vere in Cerkve ljubljanskega škofa Vovka v Novem mestu zažgali in ga hoteli ubiti ali pa vsaj prestrašiti vernike. Niso uspeli. Škofu Vovku so s tem naredili lentno resničnega narodnega heroja, pričevalca za vero in svetniškega človeka. Mediji so s kardinalom Rodetom storili mnogo hujše. Niso ga zažgali, namerno in trajno pa so mu ranili človeško dostojanstvo in med mnoge zasejali dvom ali jezo, bolečino, pa tudi žalost. Na srečo se je kardinal Rode dobro držal in na koncu izšel kot moralni zmagovalec. Tudi Cerkvi je povrnil nekaj več upanja. Ta medijska igra ni samo zlobna, je

tudi nevarna. Njeni učinki se vračajo kot bumerang. Iz Rodetove zgodbe se mediji niso kaj veliko naučili. Ljudem so prav učinkovito prebudili strastno inteligenco, ki se očitno ni pomirila in sedaj ustvarja zgodbe ulic, nasilnih protestov. Tokrat so na vrsti vlada, župani, politika... Opozoril sem, da so lahko kaj kmalu na vrsti tudi mediji. Vse, kar je žgoče, mediji najprej razplamtijo, nato pa obilje te žerjavice pometejo pod preprogo, češ, zgodba je končana, vendar ponovno, še huje zgori.

Tudi Vi v nekaterih izjavah omenjate »tiste iz ozadja«, ki naj bi sprožili napade na katoliško Cerkev. Kdo naj bi to bili?

Jaz jih kar imenujem »interesenti«. Izraz iz socialističnih časov. Takrat so bil agrarni interesenti, sedaj so kapitalisti interesenti. To so ljudje v raznih forumih, lobijih, ki jih poznamo ali pa tudi ne. Vendar so! Obstajajo in delujejo! Svoje lovke so znali poriniti tudi v območje nekdanje ekonomije mariborske nadškofije. In to z namenom zavesti, pridobiti, dobiti in uničiti. Se ne ustavijo. Vedo, da je moč Cerkve v njeni moralni avtoriteti. Stari komunisti so znali: »Laži, laži in zopet laži, nekaj se bo že prijelo.« In temu smo bili pred meseci tudi sami priča.

Kako in kdaj bo Cerkev sprala ta madež?

Veste, ob tem vprašanju, ki mi ga radi postavljajo, se spomnim svojih kaplanskih let na Rakovniku. Tam sva z župnikom v enem letu blagoslovlila sto dvajset poročnih parov. Včasih je bilo zanimivo opazovati neveste, ki so si s šminko po nerodnosti umazale slavnostno belo obleko. Bolj so po madežu mazale s slino, žganjem ali čim podobnim, hujši je bil madež. Samo čistilnica to reši. Tako je tudi s Cerkvijo. Bolj se bo ukvarjala sama s seboj in moralnim madežem, večji bo ta madež. Samo čistilnica jo lahko očisti. Kaj pa je to? Trpljenje in spreobrnjenje. Zdi se, da za Cerkev prihaja čas preizkušenj. Medijski napadi nanjo, pa napadi raznih skupin, društev, že pomenijo začetke preganjanj. Bog ne daj krvi, vendar proti zlu se je treba boriti do krvi. Kdaj se začne ta boj? S spreobrnjenjem! In kdo se mora prvi spreobrniti? Jaz, soboški škof, Peter Štumpf. Tu se začne spiranje madeža z obličja Cerkve.

Kaj bi ob koncu Slovencem doma in po svetu zaželeli za božič?

Prihaja Jezus Kristus, Bog med nami. Še je čas, da zablokiramo strasti, se spravimo s sovražniki. Božič je razlog za veselje, pristno veselje. Bog se ne ozira na ljudi zaradi zaslug ali duhovne popolnosti. Bog čuti potrebo po nas. Zato si bo na sveto noč zaželel toplino naših src, da bi čustvoval, trpel, se veselil in upal z nami. Zato naj bo božič za vse sveti nam.

Ingrid Čuk

Čokolada kot posebna umetnost

POTOMKA SLOVENCEV INGRID ČUK JE VODILNA MOJSTRICA ČOKOLADE V LATINSKI AMERIKI

Besedilo in foto: mag. Darja Zorko Mencin

Ingrid Čuk, čokoladna in barman mojstrica (v španščini: sommelier), je trenutno direktorica najprestižnejše »šole čokolad«, ki nosi njeno ime. Zanimivo je, da je to prva in edina šola te vrste v Argentini. Je tudi ustanoviteljica Kluba izbranih okusov in ima svojo lastno linijo premium čokolade za dogodke. Ingrid Čuk kot izjemno profesorico in čokoladno mojstrico odlikujejo široke izkušnje pri poučevanju umetnosti iz čokolade ter dobre managerske sposobnosti pri vodenju šole. Poleg tega je oblikovala kakovostne programe za poklic čokoladnega mojstra. Že več kot 25 let zavzeto poučuje in odkriva čokoladne skrivnosti številnim udeležencem. Brez dvoma svoje delo opravlja z velikim užitkom.

SLOVENSKE KORENINE

Do Ingrid Čuk sem prišla zgolj po priporočilu. Ob prvem obisku šole pravzaprav še nisem vedela, da ima Ingrid slovenske korenine. Njen oče je potomec Slovencev, stari starši so prišli v Argentino po prvi svetovni vojni in se naselili tukaj. Ves čas se trudijo ohranjati svoje običaje in krepijo prijateljske vezi v krogu skupnosti. Njena mama je prišla po drugi svetovni vojni in se naselila s starši, teto in babico iz Schwarzwalda. Mama in oče ohranjata stik z njihovimi družinami v svojih matičnih državah in se pogosto obiskujejo.

POKLICNA POT

Najprej je končala Katoliško univerzo v Buenos Airesu, zaključila pedagoško usposabljanje, pridobila je poklicno kvalifikacijo barmana, vključila se je v kulinarčni pouk z najbolj priznano argentinsko kuharico Alicijo Berger, se specializirala pri slovitem mojstru Ramonu Moratu v Barceloni.

V svoji več kot 25-letni karieri se je usposabljala na številnih fakultetah in specializiranih institucijah, prav tako pa svetuje kot kulinarčni strokovnjak v režiji »Home Cooking« in v lastni restavraciji Azahar.

S strokovnimi in poljubnimi članki aktivno sodeluje v tiskanih medijih v

Argentini, Mehiki in v Peruju. Njene članke zasledimo v mnogih spletnih medijih. Je redna gostja argentinskih televizijskih oddaj in sodeluje z radijskimi postajami. Šola ima natančno izdelano strategijo promocije. Ves čas svoje kariere Ingrid Čuk sodeluje na različnih prireditvah, konferencah in seminarjih s tega področja gastronomije na regionalni in mednarodni ravni. Vseskozi predstavlja najnoveše trende za različne skupine občinstva.

USTANOVITELJICA ŠOLE

Specializirana šola je mlado podjetje, ki je v šestih letih delovanja enakomerno hitro rasla. Deluje kot prostor za poučevanje, usposabljanje, poklicno svetovanje in svetovanje za splošno javnost in za podjetnike ter kulinarčne strokovnjake. Zasnova je na eni strani kot pridobivanje znanja o raznolikosti možnih orodij za razvoj edinstvene čokoladne linije, po drugi strani omogoča preko programa za razvijanje sposobnosti za

upravljanje lastnega podjetja na trgu dela. Usposabljanja so idealna tako za tiste osebe, ki so novinci v svetu čokolade, kot za one, ki prihajajo z različnih področij kuhinj, in izdelovalce peciva. Dijakom, ki so že usposobljeni za delo s čokolado, šola daje možnosti za izboljšave in poznavanje zadnjih trendov ter krepiti ustvarjalni potencial. Za obogatitev učenja v razredih in med posamezni študenti spodbujajo forum za izmenjavo mnenj in posvetovanja pod vodstvom in nadzorom učitelja. Po končanem usposabljanju so tako usposobljeni za nove poslovne podvige in znajo pripraviti odlične čokoladne izdelke, s katerimi se poveča prodaja. S ponosom pove, da so med udeleženci strokovnjaki s sorodnih področjih, kot so kavarne, slaščičarne, sladoleadni saloni, vinarji in barmani, ki želijo razširiti svojo izobrazbo ali dodajo ustvarjanje čokoladnih mojstovnin kot donosen posel. V šolo prihajajo iz no-

Ingrid Čuk že več kot 25 let zavzeto poučuje in odkriva čokoladne skrivnosti.

nadaljevanje na strani 10

Čokoladni trendi
Ingrid Čuk

nadaljevanje s strani 9

tranjosti Argentine in z različnih delov Latinske Amerike in sveta, kot so Čile, Brazilija, Urugvaj, Venezuela, Mehika, Peru, Kolumbija, Ekvador, ZDA, Izrael, Kanada, Španija, Francija, Nizozemska, Japonska in Nova Zelandija.

KLUB IZBRANIH OKUSOV

V okviru šole je Ingrid ustanovila tudi klub izbranih okusov, kjer redno izvajajo različne degustacije, ki omogočajo ljubiteljem, da uživajo v preizkušanju različnih okusov in

se seznanjajo s skrivnostmi iz sveta čokolade. Ideja za takšna srečanja je nastala iz prakse degustacije vin, ki je zelo razvita v Argentini. V specializiranih tečajih se udeleženci naučijo združevanja čokolade z različnimi pijačami in spoznajo netradicionalne kombinacije, ki odkrivajo okuse, na katere večina ne bi nikoli pomislila.

USPEH ČOKOLADNEGA MOJSTRA

Kot poudarja Ingrid, je poklicna pot direktorice šole »Čokolada« razburjiva in zahtevna hkrati. Zanimalo me

je, kateri so ključni pogoji za uspeh čokoladnega mojstra. Ingrid poudarja, da uspešnost zahteva temeljito analizo okusov, prefinjenost pri izdelavi, ustvarjalnost, čas in predanost. V šoli izdelujejo »linije premium čokolade« po naročilu, za posebne poslovne in družbene priložnosti in dogodke.

Čokoladni izdelki in bomboni so pripravljani z vso skrbnostjo in razvojem. Tako ustvarjajo po najboljših močeh edinstvene izdelke za njihove stranke. Njena vizija je ustvarjanje linije premium za vsakogar. Ključna prednost je v tem, da čokolada omogoča širok delovni razpon.

Upoštevajo ravnovesje okusov in profil gostov glede na priložnosti in dogodke. Med široko paleto čokolade na svetu izbirajo najboljše v kakovosti in stalno izboljšujejo končne izdelke.

Pripravljajo paleto okusov, od čokoladnih prigrizkov in linije pijač. Zanimivo je, da s čokolado oblikujejo slane prigrizke, vključno s sirom, olivami, paradižnikom, gobami, prekajenimi ali konzerviranimi lososi.

Med izdelki najdemo sladko začinjeno čokolado, sadje, klasične in prefinjene možnosti, kot so tartufi, čokoladne kreme in posebno linijo sladic. Ingrid priznava, da je odločilnega pomena za uspeh v panogi povezan s kakovostjo storitev, še posebno je osredotočena k dobrim praksam in osebni pozornosti do strank. V čokoladni industriji, ki jo pojmuje kot umetnost, je bistvena nadgradnja, inovacije, uporaba najboljših surovin in poslušanje zahtev

Horus 2012

Posebna nagrada Barbari Antolič in Jožetu Kastelicu

IRDO - Inštitut za razvoj družbene odgovornosti in PRSS – Slovensko društvo za odnose z javnostmi sta decembra razglasila prejemnike Slovenske nagrade za družbeno odgovornost HORUS 2012. Posebno nagrado za podjetnika s slovenskimi koreninami, ki deluje v zamejstvu oziroma po svetu, sta prejela tudi slovenska rojaka.

V sodelovanju z Uradom Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu je bilo razpisano tudi posebno priznanje Slovencem v zamejstvu in po svetu. Nagrado za podjetnico s slovenskimi koreninami, ki deluje v zamejstvu oziroma po svetu, je prejela Barbara Antolič (Dom Sveta Ana, Hrvaška), posthumno priznanje pa gre Jožetu Kastelicu (J. Kastelic Limited, Toronto, Kanada). Med finalistji je bil še Borut Meršak, Kovintrade Bratislava s.r.o. (Slovaška).

Barbara Antolič Vupora je srčna in podjetna oseba, ki ji v okviru njenega podjetniškega delovanja ni prvobiten interes dobiček, ampak javno dobro. Delo, ki ga opravlja na Hrvaškem, je izjemnega pomena za ohranitev slovenskega jezika in slovenstva na Hrvaškem. Je tudi izjemno aktivna na

številnih področjih in lastnica dveh podjetij, enega socialnega, ob tem pa še družbeno aktivna podžupanja in članica slovenskih društev. Družbeno odgovorno deluje na vseh področjih, v politiki, v

Barbara Antolič (tretja z leve) družbeno odgovorno deluje na vseh področjih.

skrbi za razvoj manjšine in odnosu do sočloveka.

Jože Kastelic pa je bil dolga desetletja gonilna sila in tudi zatočišče slovenske skupnosti v Kanadi, posebej v Torontu in okolici. Je zgled slovenskega podjetnika, ki je bil pripravljen svoje blagostanje deliti, saj se je zavedal, da mu njegov uspeh nalaga največji dolg do skupnosti. Nagrada Horus je del nacionalne strategije ozaveščanja za več družbene odgovornosti, ki jo na ta način izvajajo številna strokovno-interesna združenja v sodelovanju z Inštitutom za razvoj družbene odgovornosti - IRDO in PRSS - Slovenskim društvom za odnose z javnostmi. Poleg njiju letos nagrado Horus podpira kar 19 partnerskih organizacij in pokroviteljev.

- B. M. K. -

kupcev. Brez pretiravanja lahko rečem, da je osebni uspeh pogojen z njenim odnosom do čokolade, dolgoletnim trdim delom, odličnostjo in nenehnim izpopolnjevanjem. Strokovnjaki ji priznavajo, da je korak pred drugimi.

TRADICIJA ČOKOLADE V ARGENTINI

Čokolada je potrošni izdelek, ki se dobro prodaja v vseh sezonah, zima je še posebej primerna glede na prevladujoče nizke temperature. Poraba je povezana z različnimi vrstami čokoladnih bonbonov, alfajores, tablet, čokolade in tartufov. V turističnih krajih v južni Patagoniji predstavlja večino prodaje, ki je namenjena tujim obiskovalcem. V Argentini je veliko čokoladnih tovarn, ki so večje ali manjše. Še več je specializiranih trgovin. Največ se poje znamenitih argentinskih alfajores, to so keksi, obliki s čokolado. Ingrid pove, da povprečno v Argentini porabijo 2 kg čokolade letno na osebo, kar je še vedno zelo malo v primerjavi s povprečno porabo v Evropi. V zadnjih letih se je povečala poraba polgrenke čokolade. Amerika je rojstni kraj kakava in ostaja najboljši vir. V podjetju uporabljajo surovine iz različnih geografskih območij, ki jim zagotavljajo poseben popolni okus v končnem izdelku. Izdelki vključujejo sestavine iz Venezuele, Mehike, Ekvadorja, Peruja, Bolivije in nekatere afriške elemente.

KO GOVORIMO O ZDRAVJU

Za veselje tistih, ki se ne morejo izogniti skušnjavi, Ingrid poudarja,

da ima čokolada tudi številne koristne sestavine. Čokolada ni zdravju škodljiva, če jo, seveda, uživamo v zmernih količinah in izbiramo najboljšo grenko čokolado dobre kakovosti. Kakav je glavni vir najmočnejših antioksidantov, kot so katehini iz družine flavonoidov. Je zelo koristen za kardiovaskularni sistem, njegova naloga je, da ščiti telo pred škodljivimi prostimi radikali. Sodobna medicina je povezana z zdravlili proti raku, prav tako pomaga upočasniti izgubo možganske funkcije, pri staranju deluje kot stimulator možganov.

KRATKA ZGODOVINA KAKAVA

Znanstveno ime Theobroma cacao CACAOL izvira z ameriške celine, s predela reke Amazonke. Zgodovina nam pove, da so kakav pridelovali in uporabljali Tolteki, Azteki in Maji v Mehiki in Srednji Ameriki, še pred prihodom Špancev v Ameriko. Zanimivo je, da je bila Theobroma, kakor je kakav leta 1737 poimenoval švedski znanstvenik Linnaeus, hrana bogov, plemenito ime, ki spominja na božanski izvor, ki ji ga pripisujejo Azteki. Španci so prinesli kakav v Evropo, kjer se je uporabljal na sodiščih in kot razkošje v bogatih slojih prebivalstva.

KAKAV NA SVETU

Trenutno se 95 odstotkov kakava proizvaja v Afriki, Aziji in Braziliji. Preostalih 5 odstotkov večinoma gojijo v Ameriki in se razlikujejo po vonju in okusu. Kot pravi Ingrid, iščejo pred-

vsem proizvajalce visoke kakovosti čokolade. Vodilni svetovni proizvajalci so: Slonokoščena obala, Gana in Indonezija.

PRIHODNJI IZZIVI

Ingrid Čuk bo svoje delo zadnjih letih v zvezi s čokolado in poučevanjem strnila v knjigo, ki bo predvidoma izšla naslednje leto. Namerava nadaljevati širjenje kulture kakovostne čokolade po svetu, krepiti zaveznitva, ki širijo obzorja, ustvarjati nove povezave in sodelovati z različnimi institucijami in organizacijami iz drugih držav... Kot poudarja, so vrata njene šole na široko odprta za izzive. Kot vodilna strokovnjakina poudarja, da je še veliko neizkoriščenih možnosti uporabe čokolade na različnih področjih, kot je čokolada za diabetike. Na ravni podjetja je njen cilj oblikovati linijo izdelkov z lastno blagovno znamko skozi lokalno prodajo in nato kot franšizo. Številna priporočila in priznanja kolegov ter mediji so omogočili, da se krepijo in rastejo na profesionalni ravni. Vsi, ki jo poznamo, vemo, da je zelo zahtevna do sebe, delovna, izjemno ustvarjalna, podjetna in inovativna. Z vsem srcem je osredotočena na udeležence, ki se jim predaja ter prilagaja programe. Njeno poslanstvo je, da jim daje tisto znanje in veščine, ki jih potrebujejo za uspešno delo na področju čokolade. Ključne osebne lastnosti so tiste, ki ji zagotavljajo, da bo tudi v prihodnje uspešna. Želimo ji veliko novih izzivov in izjemnih čokoladnih mojstrov, saj je čokolada zanjo ustvarjanje posebne umetnosti.

ZDA

Ministrica Novakova odprla predstavništvo Centra odličnosti PoliMaT

Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak je v okviru obiska pri slovenski skupnosti v ZDA v kraju Akron v Ohio uradno odprla predstavništvo Centra odličnosti PoliMaT iz Ljubljane.

Pisarna PoliMaT deluje v inkubatorskem kompleksu AGBA (Acron Global Business Accelerator) v ameriški »prestonici« industrije in raziskav na področju polimerov, v okviru delavnice v njeni organizaciji pa se je že začelo usposabljanje dvanajst raziskovalcev iz drugih dveh slovenskih centrov odličnosti (Enfirt, Cobik). Spoznali se bodo s številnimi možnimi ameriški investitorji in poslovnimi partnerji ter raziskovalnimi ustanovami, v prihodnosti pa sledijo še nove delavnice in srečanja. V pisarni PoliMaT bo tudi formalni sedež novoustanovljenega Slovensko-ameriškega poslovnega kluba, katerega predsednik je ameriški Slovenec Jože Kokalj. Ministrica je svoj obisk v ZDA začela v Minneapolisu (Minnesota), kjer se je srečala s predstavniki

slovenske skupnosti, obiskala znameniti Festival polke, slovensko župnijo sv. Vida in se pogovorila z nekaterimi predstavniki Slovensko-ameriškega sveta in člani stranke NSi. Z obiskom slovenskega podjetnika Hilarija Rolih in pogovorom s predstavnicjo Slovenskega ameriškega združenja (Slovenian American Union) v New Yorku zaključila delovni obisk pri številni slovenski skupnosti v ZDA. Vse slovenske skupnosti so izrazile veliko zadovoljstvo nad obiskom ministrice. Ta se je po drugi strani temeljito seznanila z raznolikostjo in delovanjem slovenstva v ZDA ter rojake potrdila v njihovem prizadevanju za ohranjanje slovenske identitete v tujini, hkrati pa jih je spodbudila h krepitvi gospodarskega sodelovanja z matično domovino.

- USZS, B. M. K. -

Pol stoletja sodelovanja knjižnic

Prva slovenska potujoča knjižnica v zamejstvo

Sodelovanje Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti z Županijsko knjižnico Dániel Berzsényi v Szombathelyju ima polstoletno tradicijo. Ob 50-letnici se je lani in letos zvrstilo več dogodkov, s katerimi so obeležili plodno sodelovanje, pomembno zlasti za porabske Slovence in prekmurske Madžare. Knjižnici ves čas skrbita za izmenjavo knjig in periodičnih tiskov za knjižnice v Porabju in Prekmurju, za strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje, ne samo na regionalni, marveč tudi na državni ravni.

Plod dobrega sodelovanja med državama in knjižnicama je tudi potujoča knjižnica, ki od oktobra 2000 na vsake tri tedne obiskuje porabske kraje. V Pokrajinski in študijski knjižnici so se prvi v Sloveniji odločili, da bo ena izmed smeri njihovega bibliobusa tudi po Porabju, od Gornjega do Dolnjega Senika, Sakalovec, Števanovec do Monoštra. Prvič so v Porabje peljali

kar 5.000 knjižnih enot. V prvi polovici letošnjega leta so izposodili 3.025 enot 364 uporabnikom, aktivnih članov bibliobusa v Porabju pa je 69. Soboška potujoča knjižnica sodi med starejše na Slovenskem.

Lani so srečanje ob polstoletnem sodelovanju pripravili v Murski Soboti, letos pa je bilo 4. strokovno posvetovanje železnožupanijskih in pomurskih knjižničarjev v Monoštru. Podpredsednik Skupščine železne županije Ferenc Marton je v pozdravnem nagovoru poudaril pomen knjig v elektronski dobi in vzgajanju bralskih generacij, direktorica dr. Márta Toldai iz Knjižnice Dániel Berzsényi pa, da ni šlo le za sodelovanje obeh ustanov, marveč tudi za zagotavljanje obeh manjšin s kakovostnim čtivom v materinščini. Jože Vugrinec iz Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti je izrazil pobudo, da bi v Porabju ustanovili slovensko knjižnico.

- Ernest Ružič -

Murska Sobota

Erato – muza ljubezenske poezije

V Murski Soboti so odkrili Erato – spomenik ljubezenski in erotični poeziji, delo akademske kiparke in slikarke Irene Brunec – Tebi. Umetniško društvo Bronos je v sodelovanju z mestno občino v program Evropske prestolnice kulture, kjer je Murska Sobota partnersko mesto, prijavilo projekt Sledi panonskih muz, s prvo med devetimi, posvečeno ljubezenski in erotični poeziji. Kdaj bodo postavljene naslednje muze, bo odvisno od denarja, kajti prva je veljala 85 tisoč evrov.

Muza Erato, na Trgu kulture, ob Galeriji ter Pokrajinski in študijski knjižnici, je postavljena v čast in slavo vsem pomurskim pesnikom ljubezenske in erotične poezije. V brošuri, ki spremlja postavitve spomenika, so med sodobnimi pesniki omenjeni Branko Šömen, Jože Olaj, njegov verz iz pesmi »Daleč je« je v imenu vseh na spomeniku, Feri Lainšček, Milan Vincetič, Robert Titan Felix, Ernest Ružič in Tine Mlinarič.

Programski direktor Mitja Čander je ob odkritju povedal, da EPK, ki se počasi izteka, daje spodbudo celotni regiji in partnerskim mestom, skozi številne prireditve pa je očitno, da lahko kultura

vpliva na razmišljanje posameznika in širšo družbo.

- E. R. -

Madrid

Dalibor Miklavčič navdušil špansko občinstvo

Oktobra je v baročni kapeli Kraljeve palače v Madridu v počastitev praznovanja dvajsete obletnice diplomatskih odnosov med Republiko Slovenijo in Kraljevino Španijo potekal slavnostni koncert v izvedbi mednarodno priznanega slovenskega organista Daliborja Miklavčiča.

Koncert je izjemni glasbenik začel z dvema skladbama Jakoba Petelina Gallusa, sledil pa jima je raznolik in zahteven repertoar skladateljev, ki so zaznamovali evropsko orgelsko umetnost od 17. do 19. stoletja, kot so Frescobaldi, Böhm, Scheidt, Bach, Lefébure-Wély. Občinstvo je lahko prisluhnilo tudi sonatam anonimnega slovenskega skladatelja iz 18. stoletja. Dalibor Miklavčič je omenjeni repertoar izvajal na španske baročne orgle iz leta 1778 in s svojo interpretacijo docela navdušil številno občinstvo, ki ga je ob zaključku koncerta nagradilo s stoječo ovacijo. Slavnostnega orgelskega koncerta v polno zasedeni Kraljevi kapeli sta se udeležila državni sekretar za EU z ministrstva za zunanje zadeve Igor Senčar in njegov španski homolog Íñigo Méndez de Vigo, veleposlaniki, visoki predstavniki političnega, gospodarskega in kulturnega življenja, Slovenci v Madridu ter častni generalni konzul RS iz Barcelone, Alberto Estrada-Villarrasa – skupaj tristo gostov.

Koncert v Madridu je omogočilo Veleposlaništvo RS v sodelovanju z Upravo kraljeve dediščine (Patrimonio Nacional), k njegovi izvedbi pa sta prispevala Kulturno društvo Triglav ter Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

- Tina Šilc -

Murska Sobota

Odkrito – zakrito ali kam skozi vrata?

Z razstavo, publikacijo in kratkimi igranimi filmi na temo *Odkrito – Zakrito: O vratih, zakritih in odkritih prostorih, dogodkih in stanjih*, je Pomurski muzej zaključil svoje aktivnosti v okviru programa *Evropske prestolnice kulture 2012*, kjer je bila Murska Sobota eno izmed partnerskih mest. Razstava bo odprta do marca 2013, potem bo gostovala v Dolenjskem muzeju Novo mesto, od koder bo v Soboti razstava Arheološka podoba Dolenjske.

Avtorica razstave in urednica publikacije je Metka Fujs, sodelavci pa še akademski slikar Ignac Meden, direktor Galerije Robert Inhof, režiser Aleš Nadai in oblikovalec zbornika akademski slikar Sandi Červek. Izhodišče za razstavo je, kako predstaviti vrata kot del arhitekture, ki nas nenehno spremlja skozi življenje, pa tudi del tistega, kaj vrata, prehodi, ovire ...pomenijo v prenesenem smislu. Z zelo široko temo so se ukvarjali arhitekti, slikarji, kiparji, pisatelji, filozofi, filmarji, psihologi in na koncu prišli do spoznanja, da so pravzaprav na poti iskanja bistva stvari – pomeni resnice. Razstava ne daje dokončnih spoznanj, skozi kulturno dediščino in sodobno umetnost sledi nekaterim pomenom vrat: vrata svobode, vrata v svet slepote, vrata med družbenimi sloji, vrata raja, vrata, ki jih odpira denar, vrata globalnega sveta, vrata spomina in resnice... Likovna dela za razstavo so prispevali Bogdan Borčič, Anton Buzeti, Sandi Červek, Gustav Gnamuš, Zdenko Huzjan, Ignac Meden, Franc Mesarič, Mirko Rajnar, Tugo Sušnik in Drago Tršar. Razprave in druge tekste na temo *Odkrito – Zakrito* so napisali Dušan Šarotar, Tomaž Bojnec, Jure Mikuž, Božo Repe, Dragan Petrovec, Boris Vezjak in Robert Inhof. V zborniku je objavljeno tudi bogato slikovno gradivo, zato se razstava in publikacija medsebojno zelo posrečeno dopolnjujeta.

- Ernest Ružič -

Tudi meja je ponekod dolgo delovala kot tesno zaprta vrata, denimo železna zavesa med Madžarsko in Avstrijo ali skoraj do leta 1990 zastražena meja med Slovenijo in Madžarsko, med Slovenci na Goričkem in Slovenci v Porabju.

100-letnica rojstva pisatelja Ferda Godine

Bele tulpike, kar sedemkrat ponatisnjeni roman

Bele tulpike, najbolj znan roman Ferda Godine, avtorja številnih del za odrasle bralce in mladino, je bil kar sedemkrat ponatisnjen, režiser Bojan Labovič pa je v sodelovanju z Brankom Šömnom pripravil scenarij za celovečerni ljubezenski film.

Hči Tončka ob očetovem portretu Ivo Šubica.

Ferdo Godina, pisatelj Prekmurja, se razume ob nekoliko starejšem Mišku Kranjcu, je bil rojen 17. oktobra 1912 v Dolnji Bistrici. Literarne objave Ferda Godine – njegov opus presega 30 del – se začnejo v letu 1930, ko je v prekmurškem narečju napisano kratko zgodbo V tujino objavil v pokrajinskem tedniku *Novine*. Kot piše literarni zgodovinar Franci Just, je Ferdo Godina v tem času »že pisal tudi daleč najbolj znan roman *Bele tulpike*, ki je zaradi zgodovinskih okoliščin izšel leta 1945. Po drugi svetovni vojni je Belim tulpikam sledilo še osem romanov.«

Poleg pripovedne proze za odrasle je Ferdo Godina pisal prozo tudi za otroke in mlade: *Ptice selivke*, *Žemlje*, *Pravljica o logarnici*. Za svoje mladinsko pripovedništvo, ki v večini snovi izhaja iz mladostnih doživetij na Bistrici, je prejel več priznanj in pohval.

Kar sedemkrat ponatisnjene *Bele tulpike* (tulpike so lokvanji, ki čudovito cvetijo v rokavih reke Mure) so lep ljubezenski roman, prežet z mračnostjo, lirizmom in sentimentalnostjo. Dogaja se v Prekmurju med obema vojnoma, osrednji lik je mlad kaplan Arpad Zrim, ki je postal duhovnik po materini želji, potem pa ga je zlomila ljubezen do židovskega dekleta. Režiser Bojan Labovič, ki ima pripravljen scenarij za celovečerni film, pa pravi, da je zgodba Belih tulpik ogledalo slovenske družbe in njena moč, »da bi bilo preteklo dogajanje lahko tudi današnje, je tista, ki gledalca prepriča, da zgodbi še bolj verjame. Prav zaradi tematike, ki je univerzalna in črpa iz zgodovine, je njena aktualnost v bistvu še večja.«

Že ob izidu so precejšnjo pozornost aktualne politike zbudili romani, v katerih se je lotil poveljne kolektivizacije, razpada družbe, životarjenja in zdomstva, tako tistega pred II. svetovno vojno, ko so Prekmurci odhajali v Ameriko in Francijo, kakor poveljnega, zlasti v sedemdesetih letih, ko je v Nemčiji in Franciji delalo blizu 15 tisoč Pomurcev. Izseljenstvo in zdomstvo je ob materialnih dobrinah, najpogosteje novih hišah in kmetijskih strojih, pustilo močne sledi v ločenih družinah in pri otrocih, ki so odrasčali in se šolali brez starševske ljubezni in pomoči. Tematika, ki je pritegnila tako književnike kakor strokovnjake.

- Ernest Ružič -

KULTURNI KAŽIPOT

Razstava

NEDOKONČANE MODERNIZACIJE: MED UTOPIJO IN PRAGMATIZMOM

Od 3. 12. do 31. 3., Muzej za arhitekturo in oblikovanje, Ljubljana

Na ogled so različne velikopotezne zasnove, od turističnih eksperimentov na jadranski obali, načrtov za nova mesta, pomembnih javnih zgradb, do spominskih obeležij v obdobju od komunističnega prevzema oblasti 1945 do razpada SFRJ leta 1991. Razstava ponuja vpogled v dediščino socializma, obenem pa opominja tudi na pogosto še obstoječe ustvarjalne povezave v urbanem prostoru nekdanje skupne države.

Koncerti

PO PREŠERNOVIH STOPINJAH

Od 31. 1. do 9. 2., Ljubljana

Zveza kulturnih društev Ljubljana prireja koncerte različnih pevskih zborov in vokalnih skupin z nastopi ob posameznem Prešernovem pomniku - lokaciji v Ljubljani, kjer je pesnik France Prešeren bival, kamor je zahajal in spoznaval ljudi.

RAMMSTEIN

30. 4., Arena Stožice, Ljubljana

V zadnjih dveh letih je turneje nemške kulturne skupine Rammstein v Mehiki, ZDA, Južni Afriki, Avstraliji, Kanadi in Evropi videlo že preko 1,3 milijona ljudi. Njihova pot se nadaljuje. Na novem delu turneje bo mogočna skupina, ki je znana po dovršenih koncertnih spektaklih z obilico pirotehnik, nastopila v Ljubljani.

Predstava

CIRCUS DER SINNE: MATI AFRIKA

26. 2. ob 20.00, Dvorana Tivoli, Ljubljana

Privlačni spektakel cirkusa čutil, ki ga odlikujejo barviti kostumi, poskočni ritmi afriške glasbe ter radost in veselje do življenja, se bo v Ljubljani predstavil prvič. Skupina 40 vsestranskih afriških ustvarjalcev in artistov s svojo spektakularno predstavo gostuje po vsem svetu od leta 2006. Doslej si jo je ogledalo skoraj milijon ljudi, doživela pa je okrog 800 ponovitev in izjemne odzive.

V mešanici tradicionalnega afriškega in sodobnega cirkusa z vrhunskimi akrobatskimi točkami, koreografijo, ki temelji na tradicionalnih afriških plesih, ter glasbo skupina pod vodstvom Winstona Ruddla združuje artiste iz različnih afriških držav. Skupina del izkupička od nastopov namenjen v dobrodelne namene, in sicer programu za pomoč v Etiopiji Ljudje za ljudi.

Sejem

SEJEM ALPE-ADRIA: TURIZEM IN PROSTI ČAS

Od 24. do 27. 1., Gospodarsko razstavišče, Ljubljana

Na sejmski prireditvi Alpe-Adria: Turizem in prosti čas se predstavlja turistična ponudba Slovenije in drugih destinacij regije Alpe Jadran.

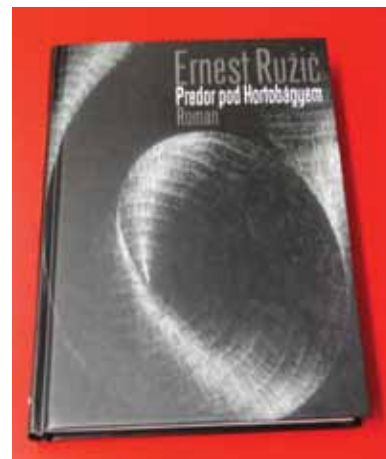
Destinacije se predstavljajo predvsem skozi konkretne možnosti za preživljanje prostega časa. Na ogled je ponudba, namenjena različnim tipom turistov, od klasičnih počitniških gostov do tistih z avanturistično žilico.

Predor pod Hortobágyem

Med fikcijo in resničnostjo

Novembra je izšel četrty roman novinarja in publicista Ernesta Ružiča *Predor pod Hortobágyem*. Akterji iz prejšnjih romanov so postavljeni v čas gradnje nove goričke železnice.

V romanu se prepletata dve zgodbi. Prva je nadaljevanje romana Érd, tudi o ljudeh kockastih glav, druga zgodba se dogaja na Goričkem, natančneje pri gradnji predora na novi železniški povezavi med Slovenijo in Madžarsko.

Direktor družbe Érd – Plavica Szebestyén Lindner se med ogledom pšeničnih polj v bližini Donave zruši s helikopterjem in pade v komo, ki traja in traja. Nenehno je ob njem najprej TV novinarka, po zamenjavi službe pa gimnazijska profesorica in intimna prijateljica Szeréna, ki ga na vse načine poskuša prebuditi iz kome, pri čemer pokliče na pomoč celo zdravnika iz Murske Sobote... V drugi zgodbi, prepletajoči se s prvo, je opisano življenje inženirja Urbana s Primorske, ki na Goričkem vodi dela pri predoru na novi železniški povezavi med Slovenijo in Madžarsko. Inženir se spoprijatelji z domačini, zlasti starejšima Elemirjem in Pišto, tik ob meji z madžarskim Porabjem, spozna evangeličansko cerkev in doživi nekaj ljubezenskih avantur, med drugim se naveže na kiparko Anjo, čeprav ima vmes razmerje z natakario Cvetko, sicer po izobrazbi ekonomistko, in Gajo, turistično vodnico iz Sóbote. Po končanih delih na Goričkem se Urban prijavi na razpis pri gradnji predora na delu avtoceste pri Insubrucku, kamor ga bo po diplomski razstavi v soboški Galeriji spremljala Anja...

»Roman je nastajal dalj časa, kar dobrih pet let, ker se mi je pri 'gorički zgodbi' zalomilo in sem moral najti drugačen potek dogajanja, kakor sem prvotno načrtoval,« pove avtor, ki je vmesni čas aktivno izkoristil za tri knjige, ena je bila Porabski knjižni dar, drugi dve sta izšli v Avstriji.

V romanu nastopa vrsta oseb, tako v zgodbi, ki se nadaljuje iz Érda, kakor zgodbi, ki se prejšnji pridruži, poudarek pa je na tem, kaj nam bo prinesla skrivnostna genetika, ta čas zagotovo najatraktivnejša znanstvena veda, ki svoje rezultate prikriva in od časa do časa preseneti. Ernest Ružič, dolgoletni novinar RTV Ljubljana oziroma RTV Slovenija in številnih tiskanih medijev, tudi Slovenije danes, zdaj aktivni upokojenec, je poleg romanov napisal tudi dve pesniški zbirki, tretjo pa pravkar snuje. Obenem pripravlja tudi daljši publicistični tekst o manjšinah v panonskem prostoru.

- Blanka Markovič Kocen -

Marko Kerševan: Protestanti(sti)ka

Protestantizem blaži politično polarizacijo

Ugledni univerzitetni profesor, ki je novembra dopolnil 70 let, sociolog in eden najvidnejših proučevalcev religij v Sloveniji dr. Marko Kerševan je pred dvajsetimi leti napisal prvo knjigo o protestantizmu, druga na to temo in pod naslovom Protestanti(sti)ka je pri Cankarjevi založbi izšla letos. Kot je povedal na predstavitvi v Spominskem domu Števana Kūzmiča v Puconcih, je v knjigo vključil nekatere že objavljene, a za knjigo prirejene tekste in izvirna besedila. Protestanti(sti)ka ima tri osnovna poglavja, in sicer v prvem razmišlja o protestantizmu danes, drugi razdelek je posvečen Primožu Trubarju, njegovi verski, jezikovni in literarni dejavnosti, v tretjem delu pa govori o različnih vidikih protestantizma v Sloveniji, denimo tudi, kako je (bil) protestantizem obravnavan v katoliških tekstih. Avtor je poudaril osebni odnos in naklonjenost protestantizmu, rekoč, da »protestantsko krščanstvo ni za tistega, ki išče zunanji blišč, je za tiste, ki jim gre za notranjo vero.«

Dr. Marko Kerševan nikoli javno ne odgovarja na vprašanje, ali je veren, ker je prepričan, »da je javno opredeljevanje vedno iz neke preračunljivosti; javno opredeljevanje je tudi varanje samega sebe.« V pogovoru z urednikom Cankarjeve založbe Tineto Logarjem je poudaril, da protestantizem izpostavlja človeka, njegovo svobodo in spodbuja raziskovalni odnos do sveta, zato ga je treba videti »kot del slovenskega zgodovinskega spomina. Hkrati protestantizem blaži politično polarizacijo in si prizadeva za sožitje s katoliškimi vrednotami.«

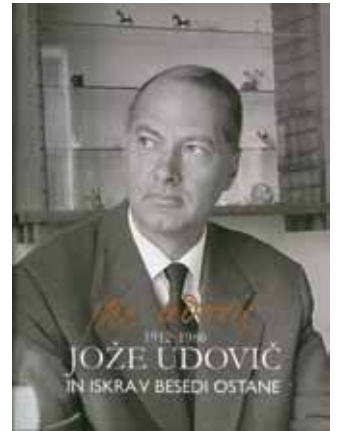
- Ernest Ružič -

Jože Udovič, 1912 – 1986

In iskra v besedi ostane

Ob 100-letnici Udovičevega rojstva je Celjska Mohorjeva družba izdala monografijo o pesniku, in sicer na povečanem A4 formatu, s trdimi platnicami, trdo vezavo, barvnimi in črno-belimi fotografijami. Avtorji monografije Marija Hribar, France Pibernik in Marta Jeglič nam slikovito odstirajo Udovičevo življenje in delo najprej skozi dokumente oziroma bogato slikovno gradivo, kjer lahko spoznamo Udoviča tudi kot fotografa.

Jože Udovič je bil rojen v Cerknici, 17. oktobra 1912, umrl pa je v Ljubljani, 5. novembra 1986. Ljudsko šolo je obiskoval v Cerknici in Starem trgu, klasično gimnazijo v Šentvidu nad Ljubljano, diplomiral pa je na filozofski fakulteti iz slavistike. Od leta 1948 je deloval kot svobodni književnik, član SAZU je postal leta 1981. Med vojno je bil interniran v Gonars in po vrnitvi od tam je odšel v partizane. Za časa svojega življenja je Udovič izdal tri pesniške zbirke: Ogledalo sanj (1961), Darovi (1975) in Oko in senca (1982). Po smrti so izšle štiri njegove knjige. Za zbirko Ogledalo sanj je leta 1962 prejel Prešernovo nagrado, za prevod Brochovega romana Vergilova smrt Sovretovo nagrado in za zbirko Darovi nagrado mesta Ljubljane. Prvih 93 strani v monografiji zavzemajo dokumenti, ki jih je zbrala Marija Hribar, ravnateljica Knjižnice Jožeta Udoviča v Cerknici. Napisala je tudi tehtno spremno besedilo k tem dokumentom. Sledijo Spomini na brata izpod peresa Jožetove sestre Marte Jeglič. Jožeta se spominja kot izredno dobrosrčnega, visoko moralnega in kulturnega človeka. Zanjih 66 strani monografije zavzemajo pesmi Jožeta Udoviča v izboru Franceta Pibernika. Z izjemo prve V rebri sanjam si zatem po vrsti sledijo izbori pesmi iz pesniških zbirk, največ iz Oglejala sanj (14), iz Darov (7) in iz zbirke Oko in senca (10). Za izborom pesmi sta uvrščeni dve noveli s skupnim naslovom Dolina njegovih sanj, sledi pa poglobljena Pibernikova predstavitev pesnika. Na koncu je dodana še 12 strani obsegajoča Bibliografija Jožeta Udoviča (zbrala Marija Hribar), monografijo pa zaključujejo Viri in literatura, ter slikovno gradivo.

- Tomaz Štefe -

Slovenija na 650 straneh

Veliki atlas Slovenije - osebna izkaznica naše države

Založba Mladinska knjiga je v novembru predstavila Veliki atlas Slovenije, večletni projekt, pri katerem je sodelovalo več kot sto uglednih strokovnjakov in pomeni vrhunec letošnjih projektov te založbe. Zajeto delo na 650 straneh je izšlo v nakladi 6.000 izvodov.

Temeljni del Velikega atlasa Slovenije so posodobljene in prenovljene topografske karte v merilu 1:50.000, ki Slovenijo v razrezu prikazujejo na 218 straneh. V atlasu 45 tematskih kart, ki prikazujejo fizičnogeografske dejavnike in družbenogeografske procese Slovenije. Poleg številnih drugih geografskih prikazov je prvič osvetljena okoljevarstvena in naravovarstvena problematika Slovenije. Predstavljena je najpomembnejša naravna in kulturna dediščina kot pomembna vrednota ter kulturnozgodovinska podoba nekaterih slovenskih mest in krajev, ki jih dopolnjujejo fotografije krajev in 65 mestnih načrtov. »Ob 80 fotografijah, ki jih je izbral Arne Hodalič s sodelavci, Slovenija zažari v neštetihi barvah in oblikah, tako romantičnih kot tudi dramatičnih,« je med drugim dejal Tine Logar, ki je na novinarski konferenci spregovoril v imenu urednice atlasa Vlaste Mlakar, ki se je s tem delom poslovila iz Mladinske knjige.

Slovenija v številkah je poglavje, ki bo zanimivo predvsem za šolajočo se

mladino, posebej dragoceno pa je vsebinsko sporočilo atlasa o trajnostnem razvoju naše države.

Za večjo preglednost in uporabnost atlasa je ta dodatno opremljen s kazalkami, ki ob opisih krajev, najpomembnejših naravnih in kulturnih znamenitosti ter ob fotografijah vodijo bralca h konkretnemu geografskemu listu oziroma mestnemu načrtu. Na podoben način je atlas opremljen tudi s QR-kodami (Quick Response Code), ki vsebujejo spletne naslove, na katerih so predstavljene nekatere razširjene in dodatne vsebine o Sloveniji. Prejšnja izdaja Atlasa Slovenije je na 480 straneh izšla leta 2005.

- Blanka Markovič Kocen -

Laris Gaiser

Slovenija naj znova postane zdrava država!

GEOPOLITIČNI ANALITIK LARIS GAISER JE EDEN TISTIH MLADIH SLOVENCEV, KI SO DOMA PO VSEM SVETU, A JIM JE ZA SLOVENIJO ŠE KAKO MAR. O TEM NAS JE PREPRIČAL TUDI NA PRVEM PARLAMENTU MLADIH SLOVENCEV IZ TUJINE V LJUBLJANI.

Blanka Markovič Kocen

Maja 2012 je Gaiser prevzel položaj predsednika Slovenskega panevropskega gibanja in tako nasledil starostno slovenske politike, očeta slovenske ustave in dolgotletnega predsednika gibanja prof. dr. Franceta Bučarja. Panevropa je najstarejša organizacija v Evropi, ki se zavzema za združitev vseh narodov in njihovo enakopravnost ne glede na velikost, moč ali druge kvantitativne razlike. Oče panevropske ideje je Richard Coudenhove Kalergi, ki je po koncu I. svetovne vojne (natančneje leta 1922) sprevidel, da Evropa v novem svetovnem redu ne bo mogla preživeti, če ne bo delovala enotno in predvsem, če države ne bodo dosegle trajnega miru. V svojem manifestu »Panevropa« iz leta 1923 je napisal, da bo Evropa lahko nasproti novim svetovnim velesilam preživela le, če se bodo evropske države združile v eno entiteto. S tem so bili položeni temelji današnje Evropske unije. Na žalost so stare politične zamere in nacionalni egoizmi še enkrat silovito prevladali med II. svetovno vojno. Po tem obdobju pa se je začela panevropska ideja vendarle udejanjati, o panevropskem gibanju uvodoma spregovori Laris Gaiser.

Kdaj se je temu gibanju pridružila Slovenija?

Slovenija je s svojimi delegati sodelovala že na ustanovnem kongresu Panevrope, leta 1926. Z nacistično zasedbo Jugoslavije je bilo gibanje ukinjeno in kasneje prepovedano vse do osamosvojitve Slovenije. Po tej pa je ponovno zaživelo in podprlo evropsko pot Slovenije. Ne glede na dejstvo, da je Slovenija postala članica Evropske unije, zveze NATO in drugih severnoatlantskih povezav, pa panevropska ideja še vedno ni uresničena. Evropa namreč še vedno ni v celoti združena, še vedno je med velikimi državami čutili stare zamere, v svetu pa postaja vedno šibkejši globalni akter. Cilji Panevrope so torej jasni, za kar si je treba vedno znova

Foto: osebni arhiv

prizadevati, predvsem v teh kriznih časih.

Kakšna je vaša vizija razvoja tega gibanja, boste sledili delovanju svojega predhodnika dr. Franceta Bučarja?

Kot veste, sem v svojem prvem govoru po prevzemu funkcije predsednika gibanja poudaril, da stopam v zelo velike čevlje dr. Bučarja. Težko je naslediti tako eminentnega, a hkrati skromnega človeka. Vsekakor bom nadaljeval tisto, za kar si je dr. Bučar vseskozi prizadeval, t. j. za vrednote, poštenost in moralno odgovornost. Glede na poslanstvo panevropskega gibanja pa si bom prizadeval doseči tudi druge cilje. V prvi vrsti si želim, da Panevropa postane bazen novih, prihodnjih voditeljev, ki ne bodo obremenjeni s strankarsko pripadnostjo in bremenom zgodovine. Želim namreč nadaljevati tradicijo Panevropske kot najbolj verodostojne institucije, ki se v svoji zgodovini obstoja ni izneverila ali politično prodala. Zaradi tega ima(mo) pravico in dolžnost govoriti o politiki kot višjem smislu, ne le kot osebnem in nacionalnem smotru. S svojim delovanjem si bom prizadeval, da bo panevropsko gibanje prispevalo k prepotrebnemu večplastni stabilnosti Evropske unije, saj je pomemben okvir predvsem za prihodnji razvoj Slovenije.

Kakšen naj bo položaj Slovenije v Evropi in kaj lahko k temu pripomore Slovensko panevropsko gibanje?

Zavedati se moramo, da Slovenija ne bi nikoli prišla do neodvisnosti, če ne bi imeli Evrope. Velike države imajo to prednost, da imajo moč in so se sposobne boriti za ohranjanje ravnotežja moči. Cilj malih držav pa je v takšnem anarhičnem in tekmovalnem sistemu preživeti. Zaradi svoje majhnosti ne morejo tekmovali z velikimi državami, lahko pa znotraj sistema pridejo do neodvisnosti in samostojnosti. Za to je potreben sistem, ki omogoča stabilnost in mir. Kot je v enem svojih referatov izpostavil prof. Bučar, je za Slovenijo Evropa ali Evropska unija edina možnost njenega preživetja in hkrati edina priložnost udeležanja svojih interesov. V tej igri je panevropsko gibanje konec 80-ih in v začetku 90-ih let odigralo ključno vlogo in več kot upravičilo svoje poslanstvo. Zaradi tega smo danes na gibanje vsi ponosni. V sistemu, v katerem smo trenutno, pa se moramo truditi in zagotoviti, da bo Slovenija, ne glede na njeno velikost, ključno prispevala k razvoju in oblikovanju skupne evropske prihodnosti.

Kako komentirate pojav korupcije, klientelizma in podkupovanja v Sloveniji? Si pred tem lahko zatiskamo oči?

Kot veste, sem v slovenski politični in medijski sceni prisoten in predvsem aktiven že nekaj let. V vseh teh letih aktivnega delovanja sem bil velik kritik pojavov korupcije, klientelizma in podkupovanja v Sloveniji. Imam namreč veliko prednost in sposobnost, da lahko na Slovenijo gledam od zunaj. To konkretno pomeni, da sem videl in razumel mednarodne finančne in druge institucije, zakaj Slovenijo vidijo kot izredno skorumpirano državo, kar se odraža v njihovem odnosu do naše države. Zaradi tega si nisem mogel zatiskati oči pred takšnim stanjem in sem bil med prvimi, ki so javno in glasno spregovorili o teh pojavih v slovenskem prostoru. Želim namreč, da Slovenija znova postane zdrava država! Kajti korupcija, klientelizem in podkupovanje nas politično in finančno preveč stanejo. Slovenija mora sama rešiti ta pereči problem. Vendar pa je vse skupaj tesno povezano z dejstvom, da so politika, gospodarstvo in finance en sam velik sistem. Ti trije ključni stebri (vsake države) bi morali biti ločeni oziroma, bi jih morali politiki takoj po osamosvojitvi strogo ločiti, a jih niso. To pa nam ni uspelo niti po 20 letih samostojnosti, kar pomeni, da se še vedno nismo odcepili od starega centralistično-komunističnega sistema in mentalitete.

Ste velik zagovornik širitvenega procesa EU. Toda ali ima le-ta dovolj demokratične legitimnosti za sprejemanje življenjsko pomembnih odločitev?

Drži, res sem velik zagovornik širitvenega procesa EU, predvsem na Zahodni Balkan, ki na evropskem zemljevidu ostaja, kot radi pravimo, črna luknja. Vendar to ne pomeni, da ga brezkompromisno zagovarjam. Ta proces ne sme biti prehitel in nepremišljen, imeti pa mora jasno določen časovni okvir. Pomembno je, da imajo države, ki čakajo na vstop v EU, določeno časovnico, da se lahko do takrat ustrezno pripravijo in prilagodijo. Tega ključnega procesa ne smemo delati v naglici! Širitev EU podpiram tudi zaradi tega, ker države morajo imeti vizijo in prihodnost, na kateri lahko gradijo stabilnost, pravno državo in druge državne temelje, enako kot je Slovenija imela to priložnost pred 20 leti.

Kljub temu da je širitev za Evropsko unijo pomembna, saj jo je ta proces nenazadnje ohranjal pri življenju, je morda napočil čas, ko se bodo morale tako države članice kot sama Unija usmeriti v stabilizacijo in oblikovanje trajnostnega notranjega sistema. Namreč, z nenadnimi odločitvami (ki smo jim bili priča v zadnjih 24 mesecih), ko smo skušali reševati finančno krizo, smo EU nezavedno preoblikovali v še bolj tehnično ustanovo, močno oddaljeno od

Neodgovorno bi bilo z nekaj nepremišljenimi koraki izgubiti tisto, za kar smo si prizadevali in gradili dobrih 60 let.

demokratične legitimnosti in občutka odgovornosti do državljanov. Takšen razkorak lahko v prihodnosti pripelje do resnih trenj med demokratično neodgovornimi bruseljskimi institucijami in izpraznjenimi lokalnimi vladami nasproti volivcem. Ta vakuum lahko postane izredno nevaren in mislim, da je treba sprožiti proces temeljitega razmisleka o tem, kako reševati kredibilnost, legitimnost in odgovornost evropskih institucij, da ne bo prišlo do družbenih napetosti in da državljanji ne bodo zapadli v stanje vseevropske apatije. Neodgovorno bi namreč bilo z nekaj nepremišljenimi koraki izgubiti tisto, za kar smo si prizadevali in gradili dobrih 60 let.

Kako ocenjujete ukrepanje EU po dveh letih hude gospodarske krize in kaj bi morala storiti Slovenija, da se iz nje izkoplje?

Naj najprej poudarim, da težave Evropske unije in težave Slovenije niso enake narave, temveč se precej razlikujejo. Na ravni Evropske unije voditelji niso razumeli razlogov, bistva in samega poteka razvoja krize. Zaradi tega so ji v zadnjih 24 mesecih skoraj zadali usodni udarec! Voditelji EU preprosto niso razumeli, da je bil evro vseskozi tarča napadov mednarodnih finančnih institucij, krogov, če želite, saj je evro edina valuta na svetu brez politične suverenosti in odgovornosti. Finančni svet je zato zlahka napadal ta krhki evrski sistem, predvsem njegove najšibkejše člene. Zaradi tega so se dobički mednarodnih finančnih institucij v zadnjih 24 mesecih izredno povečali ravno na račun Evropske unije, ki ni znala igrati njihove igre.

Slovenija pa ima znotraj te krize izrazite in specifične težave, ki so vezane predvsem na (ne)razvoj gospodarskega sistema. V zadnjih 20 letih gospodarski sistem ni bil sposoben razviti niti ene nove mednarodne znamke, še več, izgubil je celo nekaj starih dobrih podjetij. Bilanca razvoja je negativna. Slovenija mora

nadaljevanje na strani 18

Voditelji EU preprosto niso razumeli, da je bil evro vseskozi tarča napadov mednarodnih finančnih institucij, krogov, če želite, saj je evro edina valuta na svetu brez politične suverenosti in odgovornosti.

Laris Gaiser s
Hermanom Van
Rompuyjem,
predsednikom
Evropskega sveta

Foto: osebni arhiv

nadaljevanje s strani 17

zato sprejeti popolnoma drugačno vizijo razvoja, vsaj za 20 let, in vlada bi morala na tem intenzivno delati. Z gasilskimi ukrepi, lahko rečem, kakršnim smo bili priča v zadnjih letih, pa smo gospodarsko krizo reševali le iz dneva v dan. Sicer ne trdim, da ti ukrepi niso bili potrebni, vendar so bili na dolgi rok teoretično ali potencialno neučinkoviti.

Kako ste se sami znašli v finančnih vodah?

Od nekdaj sem živel dvojno življenje: na eni strani akademsko in na drugi gospodarsko. Glede na vse pridobljene izkušnje so me zato finančne institucije povabile k sodelovanju tudi v teh vodah. Mislim, da kombinacija gospodarsko-akademsko mora biti prisotna, če želi biti človek konkretno usvarjal. Kot mladega raziskovalca so me na začetku akademske poti naučili, da se mora akademsko preslikati v realno. In seveda obratno, izkušnje iz realnega sveta se morajo prenesti v akademsko sfero.

Zavzimate se za »svež veter«, za vstop mladih v slovensko politiko. Toda ali sploh imajo možnosti za to?

Do danes lahko rečem, da praktično ne. Vendar verjamem, da je naš politični sistem iz dneva v dan bližje točki, ko bo moral spoznati kruto realnost, da je današnja elita izčrpana in da potrebuje svežo kri, ideje in vizijo. Kajti le na tej osnovi lahko Slovenija nadaljuje po poti uspeha, ki ji je usojena. Glede na svoj živi kapital (ljudje), življenjske kvalitete, naravo in geostrateški položaj je cilj zelo jasen in zlahka dosegljiv. Zato se bom trudil, dokler bom imel moč delati na tem, da pridejo do izraza nove generacije politikov.

Na državnoborskih volitvah 2011 ste kandidirali na listi SLS. Vas še mika aktivno sodelovati v slovenski politiki?

Res je, da sem na listi SLS kandidiral kot nestranski kandidat, kar izraža mojo željo k prispevku k političnemu dialogu v slovenskem prostoru. Kot veste, se s politiko ukvarjam kot predsednik Slovenskega panevropskega gibanja in analitični komentator tako notranje kot zunanje politike. Če bosta napočila primerna trenutek in priložnost ter bom ocenil, da lahko prispevam k večjemu zaupanju v slovensko politiko in njene odločitve, je normalno, da bom sprejel tudi večjo odgovornost v njej.

Slovite po svojem optimizmu. Kakšna je torej po vašem mnenju prihodnost Slovenije?

V prvi vrsti verjamem, da statičnost ne prinaša sprememb. Optimizem in dinamičnost sta gonilni sili katere koli pozitivne spremembe. Če bodo

nove generacije premagale ustaljeno politično oviranje, verjamem, da se naši lepi mali Sloveniji piše svetla prihodnost. In kot sem malo prej poudaril, to ravno zaradi velikih človeških, naravnih in geostrateških potencialov.

Kakšni so bili vaši vtisi na letošnjem Prvem parlamentu mladih Slovencev iz tujine v Ljubljani, kjer ste imeli odmeven nastop?

Moram reči, da sem bil izredno navdušen nad velikim številom udeležencev in predvsem pozitivno energijo mladih Slovencev, svetovljanov, da želijo oblikovati prihodnost izven ustaljenih in umetno kreiranih zgodovinskih tirnic. Iskreno upam, da bo takšnih dogodkov v prihodnosti še več.

Jadranje, letenje in kuhanje so, kolikor mi je znano, vaši konjički. Kaj od tega najraje počnete?

Če dovolite malo šale: glede na dejstvo, da velik del svojega časa namenjam jadraniu v nemirnih valovih finančne in gospodarske krize, skušam skupaj s kolegi leteti in videti preko zastarelih in izčrpanih idej. Posvečamo se sestavljanju novih receptov prihodnosti v politični kuhinji. Želel bi si imeti več prostega časa, da bi se z naštetimi konjički in aktivnostmi tudi nemeťaforično ukvarjal, saj so mi vsi zelo pri srcu. Zelo rad pečem pecivo. Obožujem linške oči po starem prababičnem receptu z drobnimi osebnimi dodatki! Ko tradicija in sodobnost najdeta pravo ravnovesje, je recept zmagovit!

V zadnjih 20 letih gospodarski sistem ni bil sposoben razviti niti ene nove mednarodne znamke, še več, izgubil je celo nekaj starih dobrih podjetij.

Mendoška mladina

“Dve kulturi sta več kot ena sama!”

NIKO ŠTUMBERGER JE PONOSEN ARGENTINEC, KI SVOJO SLOVENSKOST DOJEMA KOT OBOGATITEV; Z VIDIKA KULTURE IN VZGOJE JE SLOVENEK, PRAVI.

Barbara Fužir

Potomec slovenskih izseljencev, ki so se po drugi svetovni vojni naselili v Mendozi, v Argentini, je kot nekdanji predsednik organizacije Mendoška mladina, aktiven član slovenske skupnosti in predvsem kot razmišljujoč posameznik razgrnil nekaj svojih pogledov na slovenskost, slovensko skupnost in njeno dejavnost ter prihodnost mladih v današnjem globaliziranem svetu, kot jo vidi sam kot kritičen mlad intelektualec.

Z govorom na proslavi ob dnevu državnosti v Slovenskem domu si izpostavil dva pojma, in sicer državo in narod.

Država je politični koncept, ki se nanaša na organizacijo socialne, ekonomske in politične suverenosti. Imeti lastno državo je velika dobrina, saj lahko narod v svobodi izbere lastno prihodnost.

Kljub temu pa je narod prej kot država, saj koncept naroda vključuje pripadnost občestvu ljudi s skupnimi kulturnimi značilnostmi. Četudi ne bi bili del slovenske države, četudi ne bi imeli slovenskega državljanstva, nihče ne bi mogel zanikati, da spadamo k slovenskemu narodu. Na dan državnosti tako nismo praznovali zgolj samostojnosti Slovenije, temveč tudi dejstvo, da smo del slovenskega naroda in da je ta narod dobil neodvisno državo.

Kako pa osebno dojemáš svojo slovenskost, slovensko kulturno identiteto?

Dve kulturi sta več kot ena sama. Sem ponosen Argentinec, razvoj svoje države podrobno spremljam, se zanjo zanimam. Hkrati pa svojo slovenskost dojemam kot nekaj dodatno dobrega, kot obogatitev; z vidika kulture in vzgoje sem Slovenec. Niiti Slovenije niiti Argentine ne idealiziram – a zagovarjam, da moraš do lastne države in naroda čutiti osebno odgovornost.

Si dejaven član slovenske skupnosti, bil si tudi predsednik Mendoške mladine, s katero ste pripravili (in še pripravljate) številne dogodke.

Organizacija Mendoška mladina, ki obstaja že več kot 60 let, organizira številne redne dejavnosti in dogodke, kot so pustna veselica, taborjenje za mlade in otroke, dramske igre, mladinski dan; ohranja običaje in slovensko tradicijo (ob velikonočnih praznikih organiziramo pobiranje pirhov).

Hkrati se poskušamo povezovati s širšim argentinskim okoljem – v okviru mladinskega dne organiziramo obisk doma za ostarele, priredimo tudi t.i. “peña folclorica” (ali argentinsko veselico) – skratka, poskušamo ohranjati, ustvarjati in se povezovati.

Sam praviš, da mora človek kot razmišljujoče bitje in državljan do svoje skupnosti čutiti odgovornost in zanimanje. Kako doživljaš današnjo Argentino, kako vidiš njeno prihodnost?

Vedno so nam govorili, da v Argentini, če hočeš, lahko delaš, da delo je. Seveda, do neke mere to še vedno drži, se je pa nekoliko spremenila narava dela in odnos do njega. Možnost dela je – so pa precej zavrte možnosti napredovanja, rasti. Zaviiranje človekovih ambicij in njegovih želja ni spodbudno.

Razumem, da ima država pravico ščititi svoje interese in interese svojih državljanov, a vsaka pravica je vendarle omejena. Takšna pravica ima, mora imeti neko mejo – in ta meja je moja svoboda, svoboda odločanja. Država mora sprejemati

odločitve, ki prinašajo trdnost in stabilnost, ki med prebivalci zbujejo občutek zaupanja.

Situacija nikakor ni idealna – a hkrati vidim tudi njeno pozitivno plat. Ljudje so pričeli jasneje in odgovorneje razmišljati o prihodnosti družbe; številni mladi, ki jim je bilo prej precej vseeno, se sedaj udeležujejo – takšna širša družbena aktivnost pa je znak zrelosti in zavedanja nujnosti demokratičnosti.

Mendoška mladina

France Rode

Silicijeva dolina je bila nekoč dolina svete Klare

IZ MIZARSKE DELAVNICE V HEWLETT-PACKARD

Besedilo in fotografija: Andrej Blatnik

V zgodnjih osemdesetih sem se kot dijak gimnazije Rudolfa Maistra v Kamniku (uradno se je takrat ustanovi reklo Izobraževalni center Rudolfa Maistra Kamnik ali na kratko ICRM Kamnik) dnevno vozil v šolo in iz nje skozi majhno vas Nožice, med Homcem in Šmarco. To so bili štiri leta vsakodnevnih mimohodi (bolje – mimo vozi) in vendar vse do danes ne morem reči, da sem v Nožicah kdaj bil, ker bi tam izstopil nemara le v primeru, da bi se pokvaril avtobus. Tisti čas je bil leta 1934 v Nožicah rojeni France Rode, nekoč ravno tako dijak kamniške gimnazije, že dobri dve desetletji v Združenih državah Amerike, opravil je podiplomski študij, naredil zavidanja vredno kariero pri podjetju Hewlett – Packard, podpisal številne patente in ustanovil svoje podjetje Sielox. Mar bi bilo z mojim odnosom do Nožic kaj drugače, če bi v tistih letih vedel za Franceta Rodeta? Najbrž ne, v tistih zmešanih gimnazijskih časih ne, stopiti z avtobusa, poiskati Rodetove, morda stričevo mizarsko delavnico, če je sploh še stala... Ne, takrat bi se mi to zdelo najverjetneje zmešano.

POUK V GOSTILNI, POČITNICE PRI STELETOVH

France Rode je šolo v bližnjem Homcu začel obiskovati ravno v tistih turbulentnih časih, ko se je začela II. svetovna vojna in še ne dobro začeto šolarsko življenje se je prav hitro končalo s požigom šole. Pa je bil uk preložen. Po vojni se je pouk odvijal kar v gostilni v Homcu: »Tisti, ki so v gostilni, kot je to v navadi, pili in modrovali, so zavzeli točilno mizo popoldne in zvečer, dopoldne smo v gostilni modrovali otroci,« med smehom razlaga Rode. In da so čimprej prišli do prave šole, so po pouku pomagali pri njeni gradnji. Tako se je delalo v tistih časih. Oče Rode je vedel, da bo do mehkejšega kruha prišel le tisti od otrok, ki se bo pri-pravljen šolati in šolske obveznosti so bile edina stvar, ki je otrokom lahko prihranila garanje na kmetiji. To je obveljalo tudi kasneje, ko je France začel obiskovati gimnazijo v Kamniku. Prostega časa je bilo tako le malo, še tega ne bi bilo, če v šoli ne bi teklo vse, kot je treba. Kadar je le mogel, je bil France v mizarski delavnici svojega strica, kjer je že v ranih letih prišla do izraza njegova prirojena ročna spretnost

in radovednost. »V stričevi delavnici sem si izdelal prve smuči za dričanje po pobočju najbližjega griča,« se spominja Rode. Izdelava lastnih smuči je danes povsem nepredstavljiva, tudi v tistih časih pa je zahtevala precej znanja in spretnosti. Vendar to še zdaleč ni bil njegov edini izdelek, med drugim si je izdelal logaritmčno računalno, lepo po slovensko imenovano »rehen – šiber«, ki ga je s pridom uporabljal skozi vso dijaško in študentsko dobo. To je bil pravzaprav njegov prvi »hard – ware« in verjeli ali ne, ko je bil mnogo kasneje sprejet pri Hewlett-Packardu, tega ni uporabil kot referenco.

Mladega radovednega in družabnega Franceta je seveda zanimalo vse mogoče in tako je igral tudi v Hamletu, kraljeviču danskem. »Ja, pa nisem bil Hamlet,« se smeji Rode. »Le na obzidju sem stražil z neko sulico ali helebardo, statist pač.« Dosti pomembnejše od statiranja pa je bilo njegovo delo pri izdelavi kulis, kjer je spet prišlo do veljave njegovo znanje in praktična spretnost iz stričeve delavnice. Pri materialu jim je pomagala tovarna Stol iz Kamnika, natančneje Duplice, pri izdelavi pa je bilo treba pošteno

zavihati rokave. Na tiste čase Rode ohranja veliko lepih spominov in v njih številnih znanstev in prijateljstev, kljub temu da razen v šolo v Kamnik ni smel niti igrati nogometa z vrstniki. Vendar se je za kakšno izvenšolsko dejavnost le našlo razumevanje.

Pozimi je šel France večkrat na smučarske izlete ali počitnice z družbo v Steletovo kočo na Mali planini. Steletovi so številna in znana kamniška družina, zimske počitnice v njihovi planinski koči pa so bile menda zares sijajne. »Nekoč sem se še z dvema prijateljema spravil na Malo planino, kjer so bila tri Steletova dekleta,« pripoveduje. »Z vlakom smo se ob osmih zvečer pripeljali v Kamnik, potem pa peš najprej do Stahovice in naprej... pravo romanje. Med nočnim zimskim podvigom se je spustila še megla in začelo je snežiti. Ne vem sicer kako, a ob petih zjutraj smo nekako priklovrtili do zasnežene kočice. Prav lepo smo se imeli, ne vem pa, če bi z današnjo pametjo tudi opravil tako ekspedicijo.«

ODLOČILNA IZKUŠNJA V TUJINI

Po gimnaziji je prišel na vrsto študij v Ljubljani. Ves čas je načrtoval študij matematike ali fizike. »Pri matematiki in fiziki mi je šlo vedno dobro,« razlaga, »težje je bilo z jeziki, še danes pravijo prijatelji, da sploh ne znam govoriti (smeh), češ, da se angleško nikoli nisem naučil, v vseh teh desetletjih tujine pa sem pozabil še tisto slovensko, kolikor sem nekoč znal. Naneslo pa je, da sem obiskal starejšega znanca na fakulteti za elektrotehniko, ki mi je razkazal njihove laboratorije in kaj vse tam lahko počno in tudi so počeli. Ta obisk je takoj spremenil moje študijske načrte, moja praktična narava je podlegla demonstraciji in matematika je šla v pozabo.« To je bila njegova življenjska odločitev, ki tudi sicer odraža njegov odnos do znanja, ki zablesti v vsem sijaju šele takrat, ko ga koristno uporabimo v praksi. To je bila odločitev, ki je nikoli ni obžaloval in podobnih je bilo na njegovi poti še več. Med študijem je nabiral znanje, nova poznanstva in prišla so tudi prva srečanja s tujino. Absolventi so zbrali denar in se odpravili na nepozaben izlet v svet. Z njimi je bil profesor, ki je sodeloval pri razvijanju komunikacijskega sistema v Jugoslaviji in obiskali so tri največja visokotehnološka podjetja takratne Evrope: švedski Ericsson, nizozemski Philips in nemški Siemens. »To je bila imenitna ekspedicija,« pravi sogovornik. »Imeli smo priložnost videti in spoznati naj sodobnejšo tehnologijo, ki je takrat obstajala v praksi. Pri nas si česa podobnega takrat nismo mogli niti predstavljati. Poleg vseh teh 'čudes' pa so bili vsi ti koncerni naši gostitelji in so se kot taki tudi zares izkazali ter za nas skrbeli v vseh pogledih. Ker so bili vsi trije giganti v igri za

posel s komunikacijsko tehnologijo za Jugoslavijo, so v gostoljubju še bolj tekmovali in na tem absolventskem potovanju nismo zapravili niti centa prihranjenega denarja, z njim smo šli po vrnitvi domov še na taborjenje v Ankanan in pozneje, ko so nas naši gostitelji obiskali, smo jih z ostankom denarja pogostili z imenitnim kosilom na terasi Nebotičnika.« Ta usodni izlet je v Francetu Rodetu pustil neizbrisen pečat in še dvakrat je obiskal Nemčijo na študentski praksi. Na drugi praksi sta s kolegom zamenjala svojega delodajalca, ker je našel donosnejšo zaposlitev. Potem je z zasluženim denarjem kupil motor – star DKW, ki se je izkazal za sijajno prevozno sredstvo dobesedno in v prenesenem pomenu.

ODLOČITEV JE PADLA: V ZDA ZA VSAKO CENO!

V Francetovem življenju je prišel čas za naslednjo veliko odločitev. Izkušnje iz tujine so opravile svoje, odločen je bil, da gre v svet, tam daleč onkraj Atlantika pa je bila njegova takratna ljubezen Mija, ki je ljubezen tudi ostala, postala pa še soproga. V Združene države je odpotovala kakšnih pol leta pred Francetom, k svojemu očetu. Jabolko je bilo zrelo, da se odkotali daleč od drevesa. »Leta 1960 ni bil tak problem priti v Združene države, težje je bilo zapustiti Jugoslavijo, potreboval si garantno pismo od koga v Združenih državah, na podlagi tega pa so ti domače oblasti odobrile izstopno vizo... ali pa ne,« pravi Rode. Dobil je garantno pismo svojega bodočega tasta, vložil prošnjo za izstopni dokument in čakal pa je zavrnitev z opombo, da nanjo ni možen ugovor! »Nobene obrazložitve ni bilo, zato mi ni bilo jasno, kaj je narobe, kaj lahko popravim, spremenim... da bo moja vloga pozitivno rešena. Takrat sem se družil z različnimi ljudmi, bil sem med tistimi, ki smo hodili v cerkev, družil pa sem se tudi z mnogimi, ki tja niso zahajali in so bili bolj po meri takratne oblasti, vendar vera ali politika nista predstavljala ovir med nami. O svojih težavah sem potožil tudi družbi, s katero smo se občasno videvali ob točilni mizi kakšne gostilne in vedel sem, da je eden od fantov uradnik v varnostni službi, zato sem ga vprašal, kaj je narobe. Zamislil se je, rekel pa ni ne črne ne rdeče.« Čez kakšen teden je dotični sam poiskal Franceta in mu razložil, zakaj ni dobil vize. Njegov bodoči tast je pobegnil v Ameriko, ker med vojno ni bil na pravi strani in se domov tudi ni mogel vrniti, Francetova bodoča žena je lahko odšla za svojim očetom, dokler ni postala polnoletna (to je tudi storila tik pred svojo polnoletnostjo). Francetu je predlagal, naj si priskrbi novo garantno pismo, od koga, ki ni kompromitiran pred aktualno jugoslovansko oblastjo in naj ponovno odda vlogo, kot da je prvič.

»Tako sem tudi storil, kolega, ki mi je to predlagal, pa je uničil moj dosje v varnostni službi in stvar je šla skozi. Ta kolega, ki je žal že pokojni, je tvegalo zelo, zelo veliko, da sem dobil svoj izstopni dokument in tega mu nisem nikoli pozabil.« Na tem mestu je prišel prav stari DKW kot prevozno sredstvo v prenesenem pomenu. France ga je prodal in si kupil ladijsko karto za New York.

Z NAPRAVO ZA HIPNOZO DO MAGISTERIJA

Kip svobode in obris Manhattan je France prvič ugledal tako kot priseljenci desetletja pred njim, torej z ladijskega krova. Pred njim je bila vsa negotovost velike obljubljenega dežele z neomejenimi možnostmi. Zaslepljen od blišča luči in izložb, a brez ficka v žepu. Skoraj. Nova stran v njegovem dnevniku - prihod v Združene države k sreči ni bila povsem prazna. Čakala ga je Mija in podiplomski študij biomedicine v Chicagu. Narediti in preizkusiti je moral napravo za hipnotiziranje. Izziva se je lotil z vso vnemo in proces je tekkel kot po maslu. Opravljena je bila že velika večina testov na ljudeh in... »Poskusi so pokazali, da naprava deluje na večini testirancev, potem pa na koncu nekega poizkusa nisem mogel zbuditi fanta, ki je bil v hipnozi. Mrzel pot mi je stopil na čelo. Še enkrat sem poskusil s prebujanjem in tokrat je hvala bogu šlo. Nemudoma sem odšel k svojemu mentorju, oddal vse, kar sem do takrat naredil in rekel, da s tem projektom nočem imeti več opravka, pa naj bo z magisterijem kar si že bodi.« Oddano gradivo je za magisterij zadoščalo in začelo se je iskanje službe.

Od tu naprej najdete vse o uspešni karieri Franceta Rodeta na Wikipedii. Z Mijo sta se preselila v Kalifornijo, v Palo Alto, ker je dobil zaposlitev v podjetju Hewlett – Packard. »Čutil sem domotožje v smislu, da sem pogrešal naravne lepote Slovenije in prijatelje, ki sem jih pustil tam, delovno okolje pa mi je omogočalo tako fantastične pogoje za delo, da si nisem mogel več predstavljati, da bi karkoli delal v Sloveniji.« Delal je v odlični ekipi in rezultat je bil prvi žepni kalkulator HP-35. V tistih časih, v zgodnjih šestdesetih, je bila v okolici San Francisca agrarna krajina po imenu dolina Svete Klare. Pred očmi Franceta Rodeta je iz nje nastajalo tisto, kar dandanes poznamo pod imenom Silicijeva dolina. Na ime Franceta Rodeta so vknjiženi številni patenti, med drugim je zaslužen tudi za to, da danes slehernik lahko uporablja globalni navigacijski sistem (GPS) tako kot mobilni telefon. Še vedno živi v Palo Altu in še vedno se vrača v Slovenijo in še vedno mu ni žal za velike odločitve, ki jih je sprejel v svojem življenju.

Slovenski raziskovalni inštitut – SLORI

Posredovalec med slovensko in italijansko stvarnostjo

V SERIJI PRISPEVKOV O SLOVENSКИH RAZISKOVALNIH USTANOVAH SLOVENCEV V ZAMEJSTVU TOKRAT PREDSTAVLJAMO SLOVENSKI RAZISKOVALNI INŠTITUT SLORI V TRSTU.

Tomaz Štefe

Sodelavci SLORI-ja

Foto: arhiv inštituta

Uvodoma velja povedati, da gre v tem primeru za inštitut, ki po svojih kadrovskih in vseh drugih (tudi finančnih) zmogljivostih presega vse druge raziskovalne ustanove v slovenskem zamejstvu. Opraviti imamo z inštitutom, ki je med vsemi tudi najstarejši – ustanovljen je bil leta 1974. Prvi ravnatelj inštituta je bil Karel Šiškovič, za njim je to funkcijo prevzel Darko Bratina, ki se je uveljavil tudi kot politik. Trenutno je na SLORI-ju redno ali pogodbeno zaposlenih 12 raziskovalcev, ki zastopajo naslednja znanstvena področja: sociologijo, jezikoslovje, psihologijo, pedagogiko, geografijo, politične vede in ekonomijo. Večina med njimi je doktorjev znanosti.

Devan Jagodic je direktor od letošnjega marca, potem ko Maji Mezgec družinske obveznosti niso več omogočale opravljanje direktorske funkcije. Direktor Jagodic je Tržačan in samozavesten Slovenec z jasno vizijo glede vloge inštituta, ki ga vodi. Dobro se zaveda težavnosti

in kompleksnosti položaja slovenske manjšine znotraj italijanske večine. Ve, da je dialog z večinskim narodom ob hkratnem upoštevanju slovenske specifičnosti edina pot za nadaljnji obstoj slovenske manjšine v tem delu Evrope. Pravzaprav človek redko naleti na osebnost, ki ima glede vseh, tudi najtežjih vprašanj, zelo izdelano in izkristalizirano mnenje oziroma stališče. Doktoriral je v Gorici na temo sociologije čezmejnih območij (Čezmejna stanovanjska mobilnost v kontekstu EU) in za doktorsko delo dobil tudi nagrado Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Pred kratkim se je inštitut preselil v lepše in bolj funkcionalne prostore na ulico Beccaria 6, ki je prav tako kot prejšnja lokacija na trgu Giotti v samem središču Trsta. Pred tem so tudi zaprli podružnice, ki jih je inštitut imel v Gorici, Čedadu in Ukvah v Kanalski dolini. To pa ne pomeni, da se s svojimi raziskovalnimi posegi umikajo s teh območij. Nikakor ne. Kot poudarja direktor inštituta dr. Devan Jagodic, še naprej pokrivajo vse tri pokrajine,

kjer živijo Slovenci: Tržaško, Goriško in Beneško Slovenijo vse do Kanalske doline. »Nismo tržaškocentrični,« pravi direktor.

DEJAVNOST INŠTITUTA

Na najbolj splošni ravni velja, da je raziskovalna dejavnost inštituta osredotočena na probleme kulturnega, družbenega in prostorskega razvoja slovenske narodnostne skupnosti v Italiji ob upoštevanju njene povezanosti z italijanskim večinskim, slovenskim matičnim in širšim mednarodnim okoljem. Po svojem značaju so to temeljne in aplikativne raziskave s področja etničnih študij, manjšinskih vprašanj in razvojnih procesov obmejnih območij. Gre za proučevanje težav, povezanih s slovenskim narodnim vprašanjem in z oblikami sožitja v večetničnih skupnostih.

Za slovensko narodnostno skupnost so poleg raziskovalne dejavnosti pomembne tudi druge dejavnosti inštituta. Kot vse druge slovenske ustanove v Italiji se mora tudi SLORI vključevati v proces opredeljevanja in prilagajanja novim razmeram in sočasno z lastnim strokovnim in znanstvenim delovanjem pomagati k boljšemu razumevanju nastajajočih problemov na različnih področjih družbenega življenja v ožjem in širšem okolju.

Vzporedno z sproščanjem evropskih integracijskih procesov, zlasti po vstopu Slovenije v EU, je inštitut utrdil svojo tradicionalno vlogo posredovalca med slovensko in italijansko stvarnostjo. Kot pobudnik številnih čezmejnih projektov je vzpostavil tesno mrežo sodelovanj, tako s slovenskimi kot z italijanskimi raziskovalnimi sredinami, pa tudi z ustanovami drugih manjšinskih skupnosti na obeh straneh meje. Na lokalni ravni se inštitut trudi udeleževati princip tako imenovane pozitivne integracije z večinskim okoljem, ki temelji na medsebojnem komuniciranju, spoznavanju in sodelovanju.

Stric Edi kolesari

Frankfurt - Poljčane - Frankfurt

UPOKOJENI ROJAK EDI SE JE POLETI IZ FRANKFURTA OB MAJNI S KOLESOM ODPRAVIL NA POČITNICE V RODNE POLJČANE.

Besedilo in foto: Natalia Barišič Bevc

Strica Edija poznamo kot ljubitelja narave in kolesarja, ki se je na vsako izmeno v službo na frankfurtsko letališče pripeljal s kolesom - tudi po največjem mrazu. Nekoč je v gozdu naletel na merjasca. »Nič.« pravi, »sem se pobral, sedel na kolo in peljal naprej.«

Na vprašanje, od kod zamisel, da se v Slovenijo odpelje kar s kolesom, Edi odgovarja: »Travnik je bilo treba pokositi.« Na računalniku si je ogledal kolesarsko ruto in z družino sestavil seznam petindvajsetih pripomočkov za potovanje: pončo, orodje, spalno vrečo, zobno pasto, zračnici... Načrtoval je kolesariti okoli 100 kilometrov dnevno. Dejansko jih je naredil še več in tako prišel v dobrih osmih dneh domov v Poljčane.

Prvo noč je prespal na slami, drugo v penzionu. »Tretjo noč pa sem spal v francoski postelji iz sena,« pripoveduje. »Le malo bolj trda je bila.« Na čolnu sta se spoprijateljila z Avstrijcem in skupaj kolesarila po poti R8 ob Donavi vse do Linza. »Dal mi je napotke, da sem se lažje znašel; jaz sem si pa le kupil zemljevid celotne

Štajerske.« Posebno gostoljubnost je doživel v Steyru. »Gospa je šla kar v hišo, se vrnila z iz telefonskega imenika iztrganim zemljevidom in mi opisala pot.« Prenočil je pri starejšem paru. »80-letnika sta mi celo ponudila, da prespim v hiši,« navdušeno pripoveduje o prijaznosti Avstrijcev. Od gostiteljev se je poslovil zvečer. Zjutraj se je prebujal s prvimi sončnimi žarki in potoval naprej.

V Triebenu je križišče, ki vodi desno v hribe ali levo v Graz. Po slastnem kosilu je odkolesaril v hrib. Ponoči je razbijalo neurje. Zmanjkalo je luči. Gasilci so ukrepali in generator je ropotal dolgo v noč. »To me je močno motilo.«

Slovensko mejo je prečkal pri Dravogradu. »V Poljčane greste? Tam smo pa prejšnji teden nastopali na Studeniški noči,« je pripovedoval človek, ki ga je vprašal za prenočišče. Bližnji penzion je bil popolnoma zaseden. »Le v eni sobi spi samo eden. Ne vem, če si upate tam prespati. Lahko bi bili naslednji dan noseči.« se je šalil gospodar. Pri Slovenj Gradcu je dobil domače žganje. »Nimamo dosti

sena tukaj,« je rekel kmet in s traktorjem pripeljal dodatno seno v hlev.

Zadnja etapa je strica Edija vodila v gostilno v Slovenske Konjice. »Iz Frankfurta prihajate? Saj to ne more biti res...«

S KOLESA NA KOŠNJO

»S sabo sem nekaj čokolad za energijo. Svoji steklenici sem napolnil z vodo tam, kjer sem prespal, ali na izviro. Drugače sem si hrano kupil v kakšni pekarni ali trgovini. Nisem bil posebno lačen. Shujšal sem celih osem kilogramov na tem potovanju.«

Doma v Poljčanah ga je čakalo nepokošenih 8000 kvadratnih metrov travnika. »Nisem hotel pretiravati. Malo sem kosil, malo počival, malo šel v mesto.«

NEVIHTNA POT NAZAJ

Po opravljenem delu se je stric Edi zadovoljen odpravil nazaj ob Muri do Gradca. »Gonil sem in gonil. Naenkrat sem po 20 kilometrih zagledal gostilno, kjer sem prej kosil.« Zašel je! Poiskal je penzion, sedel in si naročil pivo. Zunaj se je nenadoma navleklo neurje. »Imel sem srečo, da fisto krožno kižišče ni bilo dobro označeno. Bog ve, kje bi drugače končal v tisti toči!«

Od Triebena naprej je kolesaril po stari poti. Pri nemški meji so ga prepoznali: »Se vračate?« Mimo Regensburga, Nürnberga, Würzburga in Aschaffenburga se je po osmih dnevih vrnil utrujen, a srečen k družini v Frankfurt ob Majni.

NASLEDNJIČ PO BOŽJIH POTEH

Z ženo Roziko kolesarita po obrežju reke Majne in jesenskem gozdu. Obiščeta slovenske prijatelje, skupaj spišejo kozarček domačega vina,okusijo domačo klobaso, pršut ali joto. »Fajn je, ko pridemo skupaj.« Stric Edi že razmišlja o naslednjem potovanju s kolesom. »V Sloveniji imamo toliko kapelic in božjih poti. Te bi si želel videti. Ljudje tega pri nas ne znajo ceniti. Videl sem skoraj propadle kapelice. Če bi bil doma, bi se jih lotil.« Pustimo se presenetiti!

Ime: Edvard Gajs

Letnik: 1946

Domači kraj: Poljčane

Kraj bivanja: Frankfurt ob Majni/ Nemčija

Poklic: upokojenec in ambiciozen kolesar

Ana Pincolič

Učenje učiteljev kot nepozabna šola za življenje

ANA PINCOLIČ JE PRED KRATKIM KONČALA SVOJEVRSTEN PROGRAM IZOBRAŽEVANJA UČITELJEV NA DANSKEM, KI PONUJA POVSEM DRUGAČNO POJMOVANJE UČITELJSKEGA POKLICA, KOT SMO GA VAJENI PRI NAS IN BI GA, PRAVI, KAZALO PRENESTI TUDI V SLOVENSKO ŠOLSTVO.

Blanka Markovič Kocen

Foto: osebni arhiv

Ana z DNS papirji

Kakšni so vaši vtisi, za kakšne vrste izobraževanja gre?

Omenjeno izobraževanje, imenovano DNS, Necessary Teacher Training college, je bilo nekakšna prelomnica v mojem življenju, ki je ne bom nikoli obžalovala. V bistvu je celotna ideja programa tako drugačna od tradicionalnega izobraževanja, da se mi je na začetku zdelo, kot da sanjam. Vendar nisem sanjala predolgo, saj sem v trenutku pristala »na tleh«, kjer sem spoznala, da DNS program ni rožnat in da so pred mano leta vztrajanja, potrpljenja in vedoželjnosti. Čeprav zdaj, po končanem izobraževanju, pravzaprav ne morem verjeti, da sem bila deležna toliko novih izkušenj in podaljšane mladosti, če se lahko tako izrazim. DNS je v bistvu način življenja, v katerem raseš kot samostojen del ekipe in to je tisto, kar ga kot učiteljske dela posebnega.

DNS (po Dansko: Det Nødvendige Seminarium) se nahaja ob zahodni obali danskega polotoka Jutlandije in je triletno izobraževanje, ki uri bodoče

učitelje. Temelji tega programa so povsem naravnani k razvoju sveta, saj poučujejo otroke in mladino na različnih koncih le-tega. Navsezadnje, DNS učitelj s svojim znanjem in vrlinami soustvarja življenjsko okolje ter pomaga pri napredku družbe. DNS pedagoška izobrazba je široka kulturna izobrazba, ki zajema veliko število humanitarno naravnanih predmetov z namenom služiti osnovni ideji učitelja, čigar oči so široko odprte, roke dobro usposobljene in um svoboden.

Kako ste se sami seznanili s to šolo - če ji sploh lahko tako rečemo?

Za program mi je povedala moja dobra prijateljica in sodelavka, s katero sva skupaj delali v Mladinskem centru Brežice. »Anči, ti si zmeraj hotela iti v tujino! En dečko pride v klub našega Mladinskega centra prihodnji mesec, mogoče bi te zanimalo?« je dejala. Takrat sem bila stara 20 let, vem, da je bilo to okoli januarja, februarja 2008. Spomnim se, da sem se udeležila te predstavitve skupaj

s svojo mamo, ki do dneva, ko sem se vkrcala na vlak proti Danski, ni verjela, da bom dejansko šla. Bila sem še razmeroma mlada (20 let) in odhajala sem stran od varnega domačega zavetja. Nekako so moji domači vedeli, da sem zmeraj hotela nekaj drugega v svojem življenju. Vedno sem se upirala konstantnosti ali naravnim zakonitostim »študirati doma«. DNS je bil razlog, da sem si upala.

Kakšni so bili pogoji za vključitev?

Glavni pogoj je bil končana srednja šola (v mojem primeru je bila to ekonomska šola, ki sem jo končala v Brežicah) in udeležba na pripravljalnem vikendu, kjer sem imela priložnost spoznati starejše letnike, se udeležiti kulturnega in informativnega programa ter na takšen način doživela drobec DNS življenja. Program je vključeval tudi osebni pogovor z glavnim učiteljem, ki je bistvu presodil, da sem bila primerna za vpis. Vendar se nisem hotela še nič odločiti. Najprej sem se vrnila domov, kjer sem si vzela čas za premislek in pogovor s svojimi starši. Po enem tednu sem DNS promocijski pisarni poslala širok nasmeh in pozitiven odgovor, da sem se vendarle odločila priti ter se pridružiti letniku 2008. Vsekakor se mi ni niiti sanjalo, v kaj se spuščam in to je zagotovo prineslo veliko adrenalina skozi vsa ta štiri leta, polna presenečenj.

Zakaj je tovrstno izobraževanje učiteljev po vašem mnenju potrebno?

Na DNS šoli je poudarek predvsem na praksi, kar je popolnoma nasprotno kot na običajni univerzi z običajnim programom, kjer poučujejo predvsem teorijo. DNS gradi na izkušnjah in nudi skok v mrzle vode (na primer študijska potovanja, delovni vikendi, kulturni večeri, organiziranje dogodkov, odgovornost do študijskih obveznosti in tako naprej...). V DNS programu je svet naša učilnica, iz katere se lahko največ naučimo. Eden izmed primerov je štirimesečno potovanje z

Danske skozi Saharo do Gvineje Bisau, kjer je program zasnovan predvsem raziskovalno, študentje živijo z ljudmi, kjer se štopa do Gambije, se pridruži in uokviri kakšen manjši humanitarni projekt in tako naprej. V bistvu študentje na lastni koži doživijo in se prepričajo o življenju v tamkajšnjih državah. Ta potovanja so študijska in ne turistična, zato je poudarek na tem, da študentje spoznajo ljudi in njihovo pristnost. Bila sem navdušena, saj mi je to odprlo različna spoznanja in me navsezadnje opremilo z dobrimi vrednotami strpnosti, potrpežljivosti in humanosti. Vse to so prvine dobrega učitelja, saj smo navsezadnje učitelji med najbolj odgovornimi člani prihodnosti naših otrok. Šola kot del socializacijskega procesa igra zelo pomembno vlogo in tega se na DNS-u skušamo čimbolj zavedati.

Katerih dejavnosti ste se v teh letih udeleževali in kakšna spoznanja ste pridobili?

Moj DNS program je trajal štiri leta in je vseboval malce drugačne prvine kot sedanji triletni program. Vseeno oba programa še zmeraj vključujeta veliko skupnih točk. Kakorkoli že, v teh štirih letih sem doživela ogromno, če omenim samo nekaj drobcev pridobljenih izkušenj: štirimesečno potovanje po Aziji (Indija, Laos, Vietnam, Kitajska), 18-mesečna praksa v dveh različnih prevzgojnih domovih in dnevni šoli, enomesečno študijsko potovanje z učenci v Belize in Mehiko, šestmesečna učiteljska praksa na učiteljski v Afriki, Angoli, življenje v skupnosti in del skupne ekonomije, organiziranje dogodkov za begunske domove na Danskem, gledališčno, športno in glasbeno udejstvovanje, delo v promociji in promocijska potovanja po Evropi, učenje danščine, portugalske in izpopolnjevanje angleščine, seznanjanje z danskim načinom življenja ter vključevanje v dansko skupnost, trimesečno potovanje po Argentini, kjer sem raziskovala argentinske Slovence in

njihov način življenja in tako naprej... Kar vroče mi postane, ko se samo spominjam vseh teh nepozabnih priložnosti in predvsem ljudi, ki sem jih imela priliko spoznati na teh poteh različnih udejstvanj. Nekako se mi zdi, da sem se spremenila in zrasla kot človek in kot osebnost in brez lastne hvale sama pri sebi vidim, da drugače gledam na marsikaj. Včasih, ko se vrnem v Slovenijo in uvidim, kako so ljudje preobremenjeni s sovražnostjo nad drugačnostjo, tujci ali nad svojimi lastnimi ljudmi, postanem ujeta med domom in tujino. DNS promovira strpnost, potrpežljivost in iskanje načina dela z ljudmi, toleranco, »barvno slepoto«, aktivno življenje in sožitje, katerega nisem bila vajena poprej, vsaj ne v takšni intenzivnosti.

Katere nove metode poučevanja ste spoznali?

Glede na to da sem imela dve različni učiteljski praksi, sem se morala prilagoditi. Na eni strani sem uporabljala precej individualnega poučevanja, saj so učenci potrebovali posebno pozornost. Dosti učencev je bilo bolj nemirne narave, zato smo vsaj enkrat letno organizirali študijsko potovanje, ki je temeljilo na pridobivanju novih znanj, življenja z ljudmi ter druženje in izvajanje različnih humanitarnih projektov. Na tak način so naši najstniki naredili nekaj koristnega, kar jim je bilo v ponos v lastni okolici, kjer so načeloma potisnjeni v kot kot izobčenci družbe (ker so naredili kriminalna dejanja, jemali droge, bili nasilni, so politični begunci). Druga stvar in druga metoda, ki sem jo uporabljala, je bilo učenje uporabnega znanja in kombiniranje s stvarmi, ki učence veselijo, na katerih lahko gradijo s svojimi lastnimi izkušnjami. Seveda to ne pomeni, da sem kot učiteljica popuščala, vendar sem zmeraj skušala znanje približati kot nekaj dostopnega, uporabnega in zanimivega. Vedeti treba, da je bila večina mojih učencev zelo slabo

Foto: osebni arhiv

pismenih in je imela že od malega učne izzive.

Poučevanje

Na drugi strani sem pridobila izkušnje iz dela v Angoli, kjer sem bila zadolžena za 45 ljudi kot razredničarka in učiteljica angleščine. Glede na to, da so bili razredi zelo majhni in ljudi veliko, je bilo na začetku kar precej kaosa. Timsko delo, kritični pristopi in debate, praktični primeri in izzivi so bili v bistvu vodilo, ki se ga je bilo treba držati, če sem hotela imeti zadovoljive rezultate. Ta izkušnja v Angoli je bila nekaj najbolj šokantnega, vendar na drugi strani nekaj, od česar sem odnesla največ in sem navsezadnje imela priložnost graditi medsebojne odnose, kar je prineslo še dandanes obstajajoča prijateljstva in veze.

Ali se nove metode na Danskem že uporabljajo?

Danski socialni in šolski sistem je nekaj posebnega. V ospredju je učenec, veliko poudarka pa je na evalvaciji in aktivnem pouku. Učitelj je bolj v ozadju (torej konstruktivni pristop) in simbolizira vlogo tutorja ter promovira avtonomijo, kritično razmišljanje, timsko delo itd. Seveda je učitelj še zmeraj del učnega procesa, vendar ne tako tradicionalno oziroma avtoritarno.

Ali mislite, da bi bilo tako razmišljanje treba uvajati tudi v Sloveniji?

Seveda. Tako kot nekatere dobre stvari iz Slovenije na Danskem.

Kakšen je danski učitelj v primerjavi s slovenskim?

Danski učitelj je bolj osredotočen na uporabnost (na primer jezika) in ne toliko na slovnico in pravopisje. Cilji so drugačni. Za Slovenijo - ne upam si trditi, vendar mislim - bi se moral kurikulum postaviti v bolj realni kontekst, v korist učencem v domačem, povezanem okolju, kjer učitelj ni samo učitelj, pač pa tudi prijatelj.

Kako bi otroke najuspešneje pripravili na prihodnost?

Foto: osebni arhiv

nadaljevanje na strani 26

Podelitev diplom – Anin razred

Igranje nogometa z učenkami v Angoli

nadaljevanje s strani 26

Z debatami in promoviranjem kritičnega razmišljanja v vseh možnih pogledih: z ozaveščanjem o domačem in tujem okolju, vojnah in svetovni situaciji, diskriminaciji, življenju v državah tretjega sveta, organiziranje potovanj z razlogom, kjer se uporabljajo vsi možni čuti, kjer najstniki živijo z ljudmi in naredijo nekaj dobrega... Do povezovanja učnih predmetov kot nekaj, v čemer bodo videli smisel za svojo lastno prihodnost.

Kako deluje DNS, kakšen je izobraževalni proces, izpiti...?

Tovrstna izobrazba vključuje različna obdobja, v katerih se DNS študent nadgrajuje. Več informacij ponuja naša aktualna spletna stran www.dns-tvind.dk, kjer so vsi podatki in proces šole bolje razdeljeni in obrazloženi. Kot povzetek pa lahko imenujem osnovna obdobja, kjer se kombinirajo potovanja in teorija (predmeti), timsko delo in navsezadnje življenje v skupnosti, ki združuje predvsem veliko mladih iz Evropske unije.

Program vključuje štirimesečno potovanje z avtobusom po Sahari, evaluacijo in organiziranje različnih dogodkov, zbiranje točk in pristop k izpitu, povezovanje in bivanje v

večjem Evropskem mestu, pisanje knjige, učiteljska praksa, obdobje »počni, kar misliš, da je najbolj prav«, kjer se vsak individualno ali kot del manjše skupine odloči narediti nekaj, kar misli, da je najbolj koristno v tistem trenutku... Skratka, DNS je barvita, intenzivna in nepozabna šola za življenje.

Kakšno formalno izobrazbo pridobite ob zaključku?

Učitelj razredne stopnje.

Od kod vse so slušatelji, je poleg vas še kakšen Slovenec ali Slovenka?

Sodelujoči prihajajo iz Evropske unije; od Latvije, Portugalske, Nemčije, Romunije, Francije, Litve, Estonije, Danske do Italije, Madžarske, Češke, Slovaške... Glede na to, da je Slovenija vstopila v Evropsko unijo pred kratkim, je DNS še ni zajel, vendar je v teku. Do sedaj sva študij končali dve Slovenki, poleg mene, ki prihajam iz Kostanjevice na Krki, še Urška iz Novega mesta.

Kaj trenutno počnete, ali razmišljate o vrnitvi?

Glede na to, da sem bila zelo zadovoljna z izobrazbo in ponujeno priložnostjo, da se udeležim programa DNS, sem se odločila delati v DNS promocijski pisarni predvidoma do januarja 2013. Med tem časom bom iskala bolj konkretno službo, kjer bom lahko uporabila znanje, izkušnje in ideje, ki sem jih pridobila kot del programa. DNS mi je odprl tudi številna poznanstva, ki bi jih bilo pametno izkoristiti. Moja dobra prijateljica z Islandije že tri leta služi v Mozambiku kot učiteljica na mednarodni šoli, na katero sem se na njeno pobudo tudi sama prijavila kot učiteljica. In delo tudi dobila! Januarja 2013 začnem poučevati na mednarodni šoli Pemba.

UČENJE SLOVENŠČINE

V rubriki objavljamo aktualne tečaje učenja slovenščine, veseli pa bomo, če nas o tistih, ki smo jih morebiti prezrli, tudi sami obveščate na naslov blanka@slovenija-danes.com.

CENTER ZA SLOVENŠČINO KOT DRUGI/ TUJI JEZIK

Kontakt: center-slo@ff.uni-lj.si

Zimska šola slovenskega jezika

Termin: od 21. 1. 2013 do 1. 2. 2013

Kraj: Pionirski dom, Vilharjeva 15, Ljubljana

Kraj: Filozofska fakulteta v Ljubljani

FAKULTETA ZA HUMANISTIČNE ŠTUDIJE UNIVERZE NA PRIMORSKEM

Kontakt: vladka.tucovic@fhs.upr.si,

mojca.butinar@fhs.upr.si

Poletni tečaj slovenskega jezika Halo, tukaj slovenski Mediteran!

Termin: od 15. 7. do 28. 8. 2013

Kraj: Fakulteta za humanistične študije, Koper

CŠOD, ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO, MINISTRSTVO RS ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Kontakt: irena.kokalj@csod.si

Poletna šola slovenščine v Tolminu

Termin: 20. 7. do 3. 8. 2013

Kraj: CŠOD – Dom Soča, Tolmin

UČENJE PREK SPLETA

www.slowenisch-lernen.uni-hamburg.de

www.centerslo.net

TEČAJ SLOVENŠČINE V BERLINU

Termin: ob ponedeljkih od 19. do 21. ure v učilnici župnije St. Elisabeth na Kolonnenstr. 38 v Schönebergu

Kontakt: dvorak@zas.gwz-berlin.de

UČITELJI DOPOLNILNEGA POUKA SLOVENSKEGA JEZIKA V NEMČIJI

Magdalena Novak

magdalenanovak@googlemail.com

Martina Tomšič

martina.tomsic@guest.arnes.si

Dušan Čegovnik

dusan.cegovnik@gmx.de

Natalija Robnik

natro105@yahoo.de

Velimir Brunski

vbrunski@gmail.com

Vinko Kralj

vinko.kralj@guest.arnes.si

Mira Delavec

delavec.mira@siol.net

Izseljenski spomeniki

Drugi Ellis Island

SPOMENIK NEMŠKIM IZSELJENCEM V SEVERNONEMŠKEM MESTU BREMERHAVEN.

Ajda Rogelj

Spomenik na velikem granitnem podstavku v bronu upodablja izseljensko družino ob njenem odhodu. (Vir: Bremerhaven.de)

Nemčija je danes zaradi svoje gospodarske uspešnosti in s tem velikih možnosti zaposlitve med najbolj zaželenimi državami priseljevanja. A ni bilo vedno tako. Konec 19. in v začetku 20. stoletja je bila Nemčija tudi država izseljevanja. Po zapisih tamkajšnjega izseljenskega muzeja, ki je med največjimi tovrstnimi v Evropi, ima namreč skoraj vsaka nemška družina sorodnika, ki se je iz Nemčije izselil. Največ Nemcev se je izselilo v Združene države Amerike. Ker je potniška karta do ZDA stala okoli £6 (povprečna plača v tistem času je znašala £1-2), karta do Avstralije pa kar okoli £15, je razumljivo, da se je 80 do 90 odstotkov nemških izseljencev odločilo za cenejšo pot v ZDA. Med leti 1840 in 1880 so bili tako nemški izseljenci največja etnična skupina v ZDA.

SPOMENIK IZSELJENCEM

Med leti 1830 in 1974 je okoli 7,2 milijona Nemcev in drugih prebivalcev evropskih držav pripotovalo v mesto Bremerhaven in se tam vkrcalo na ladje, ki so odhajale v »novi svet«. Bremerhaven, za Hamburgom drugo najpomembnejše pristaniško mesto v Nemčiji, je bilo v tem obdobju eno glavnih evropskih pristanišč za odhode čezoceank. V

zadnjih dveh stoletjih je tako iz njega odplulo največ nemških izseljencev (za primerjavo, iz Hamburga je odšlo okoli 4 milijone izseljencev). V spomin na veliko število izseljenih so v Bremerhavnu leta 1986 postavili spomenik izseljencem. Ta stoji na pomolu ob enem glavnih mestnih nasipov. Na velikem granitnem podstavku v bronu upodablja oziroma simbolizira tipično izseljensko družino ob svojem odhodu.

Praviloma so bili odhodi izseljencev povezani z globokimi občutji, ki so dosegala vrhunec tik pred temi njihovimi dejanji. Tudi zato je mnogo izseljenskih spomenikov postavljenih prav v pristanišča in velikokrat na različne načine prikazujejo odhode. V Bremerhavnu izseljenski spomenik jasno nakazuje mešane občutke v zadnjih trenutkih odhajajočih pred vkrcanjem na ladje. Iz lika očeta, ki hrabro obrnjen proti »novemu svetu«
gleda naprej, in matere, ki v zadnjih trenutkih pred odhodom pogleduje nazaj na domovino, razberemo prepletanje občutij, ki so se mešala v mnogih, ki so se odločili za ta korak.

BALTIMORE – DRUGI ELLIS ISLAND

V bližini Bremerhavna pa je poleg izseljenskega spomenika še dvoje spominskih obeležij nemškemu

izseljevanju. Prvo stoji pred bremerhavensko višjo šolo in nosi ime Zadnji koraki. Gre za neobičajen spomenik, ki je po načrtih ruskega umetnika Ilja Kabakova v obliki opečnate zgradbe v velikosti 7-krat 6 kvadratnih metrov, v notranjosti pa ga krasijo freske. Drugi izseljenski spomenik je postavljen na enem od pomolov bremerhavenskega pristanišča. Ta je v obliki spominske plošče in posvečen nemškimi izseljencem, ki so odšli v ameriški Baltimore. To mesto na vzhodni obali ZDA je skozi zgodovino z Bremerhavnom spletlo posebno vez, saj je v baltimorsko pristanišče prispelo veliko število nemških izseljencev. In ne le nemških, temveč tudi izseljencev mnogih drugih držav. Prav zato nekateri danes Baltimore imenujejo kar »drugi Ellis Island«.

Nemški priseljenci so v 19. in 20. stoletju v ZDA hitro presegle začetne tipične težave (jezik, zaposlitev) in si kmalu pridobili spoštovanje v ameriški družbi. Kar nekaj Američanov nemškega rodu je zasedalo pomembne politične položaje in doseglo druge vidnejše dosežke. Omenimo samo dva ameriška predsednika (31. predsednik Herbert Hoover in 34. predsednik Dwight D. Eisenhower), fizika Alberta Einsteina in politično teoretičarko ter filozofinjo Hannah Arendt.

Slovenija v svetu

Duet argentinske folklorne glasbe v Sloveniji in Evropi

DAVID BAJDA IN JUAN IGNACIO MOLINA PRIHAJATA IZ ARGENTINE IN STA V NOVEMBRU GOSTOVALA PO SLOVENIJI IN EVROPI.

Besedilo Boštjan Kocmur, foto arhiv SVS

V Šentvidu pri Lukovici

Turneja sta začela v soboto, 3. novembra, v Kulturnem domu Antona Martina Slomška v Šentvidu pri Lukovici, v občini, od koder izvira Davidova rodbina. 4. novembra sta nastopila v Kulturnem domu v Grobljah in nato imela še koncerta in delavnici v Osnovni šoli Riharda Jakopiča in Gimnaziji Želimlje. Nadaljevala sta 9. novembra, v dvorani glasbene šole v Krškem in imela zaključni koncert v soboto, 10. novembra, v Kulturnem domu v Šentjoštu nad Horjulom.

Duet Bajda - Molina

David Bajda in Juan Ignacio Molina sta svoje koncerte oblikovala kot glasbena potovanja po različnih

regijah Argentine in Latinske Amerike ter poslušalcem pokazala raznolikost ameriških glasbenih zvrsti in glasbil. Vpleteno v skladbo sta predstavila tudi različne pesmi in razložila značilnosti okoliščin, v katerih so te nastajale in se oblikovale.

Cuyo (širša regija ob vznožju Aconcagve): cuenca cuyana, gato cuyano in tonada; Severozahod Argentine: gato, chacarera, zamba in vidala; Andski svet: huayno, carnavalito in cuenca norteña; Litoral (na meji z Brazilijo in Urugvajem): chamamé; Buenos Aires: tango; na koncu pa še venček slovenskih narodnih pesmi.

Pri vseh koncertih sta David in Juan

Ignacio igrala ne le na flavto in kitaro, ampak tudi na različna glasbila, značilna za skladbe, ki so nastale v pokrajini ob vznožju Andov in jih poznamo kot »indijanska glasbila« – quena, sikus, quenacho, zampona in charango.

S projekcijo na platnu sta predstavila tudi argentinske in latinskoameriške pokrajine, od koder skladbe izvirajo.

Po končani turneji po Sloveniji sta odšla še v Budimpešto, na Dunaj, v Pariz in Madrid. Pri Slovencih v Parizu sta nastopila 23. novembra, na Večeru dveh jezikov v rezidenci slovenske veleposlanice v Parizu in v Društvu Slovencev v Chatillonu.

Delavnica v Gimnaziji Želimlje

Svetovni slovenski kongres

Zbirka spominov na slovensko osamosvojitveno vojno

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES JE 22. NOVEMBRA V OKVIRU VEČEROV IZZA KONGRESA PREDSTAVIL KNJIGO MOŠKI NA POLOŽAJIH, ŽENSKE V STRAHU, OTROCI NA ČEŠNJAH.

Luka Klopčič

Zbirka spominov na vojno za obrambo samostojne Slovenije leta 1991 vsebuje 435 spominov svojcev padlih, ranjenih, odraslih in otrok iz celotne Slovenije in onkraj meja. Bralcu na ta način omogoča podoživeti izkušnjo vojne »navadnih« ljudi – mame, ki je izgubila mladoletnega sina, teritorialca, ki mu je izstrelek prebil oko, otroka, ki zaradi vojne ni mogel praznovati rojstnega dne... Delo želi izkazati spoštovanje vsem, ki so svoje delo in življenje prispevali za ohranitev komajda rojene samostojne in demokratične slovenske države. V knjigi je objavljen seznam vseh padlih v vojni, prvič pa je objavljen seznam ranjenih Slovencev, ki ga je pripravil predsednik Združenja vojnih invalidov 91, Jože Romšak. Urednici, prof. dr. Marija Stanonik in Irena Uršič, sta predstavitev popestrili tudi z zvočnimi posnetki zgodb, ki so jih pripovedovali udeleženci sami.

Dogodka se je udeležilo nekaj več kot 30 obiskovalcev, ki so se po končanem predavanju z veseljem še nekaj časa zadržali v prostorih SSK in premlevali dogodke ob osamosvojitvi Slovenije.

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES
SLOVENIAN WORLD CONGRESS

Pri Svetovnem slovenskem kongresu Vam želimo vesele in prijetne božične praznike v družbi najdražjih, v prihajajočem letu 2013 pa veliko zdravja in delovnega uspeha z željo, da bi še naprej skupaj ohranjali čut za slovenski jezik in kulturno izročilo, slovenski duh in narodno samozavest.

Slovenska izseljenska matica

Iz Kloštra v svet

ANTON STIPANIČ JE IME, KI GA JE POZNALO
IN SPOŠTOVALO 30.000 LJUDI. MOGOČE JE
DANES TA ŠTEVILKA MANJŠA, KER JE OD
TEGA MINILO 40 LET.

Vesna Vukšinić Zmaić

Od pastirja do direktorja je naslov avtobiografije, ki jo je Stipanič napisal pri svojih 84. letih in konec novembra predstavil na Slovenski izseljenski matici (SIM). V knjigi opisuje pestro življenjsko pot, ki ga je vodila iz male vasice Klošter v Beli krajini do diplomacije v ZDA in direktorja Iskre.

Obiskovalcem predstavitev, ki Stipaniča ne poznajo v vseh življenjskih vlogah, je predsednik SIM Sergij Pelhan predstavil del, ko je kot konzul v ZDA zelo dobro spoznal izseljensko življenje in ljudi. V tem času je sodeloval tudi s SIM in pozneje postal njen podpredsednik. Med Slovenci v ZDA je bil spoštovan zaradi širokega pogleda na svet, sprejemanja vsakega človeka in različnih mnenj.

Predstavitve knjige je vodil novinar Aleksander Štakul, ki je Stipaniča v pogovoru popeljal skozi pomembna poglavja življenja in s tem tudi knjige.

Stipanič v ZDA, v družbi z leve: Frenk Lokar, predstavnik KSKJ, Frenk Kres, Ameriška bratska zveza, Martin Serro, član SNPJ, Zlatan Szazunić, generalni konzul Jugoslavije, Mike Kumer, predsednik finančnega komiteja SNPJ, in Anton Stipanič z družino.

Zaradi številnih doživetij in anekdot, ki jih je doživel, je za nekatera poglavja zmanjkalo časa. Pogovor bi lahko trajal ure in ne bi dolgočasil. Pomemben del Stipaničevega življenja je radioamaterstvo, hobi, ki ga je vzel zelo zares. Še danes popravlja stare radie, najlepše primerke je podaril Belokranjskemu muzeju v Metliki. V svojem življenju je opravljal različne in odgovorne funkcije, pravi, da v Iskri najbolj koristno. V knjigi seveda omenjena tudi družina, največ v obdobju, ko je bil konzul. Namesto dopusta v Sloveniji so skupaj prekrizarili dober del ZDA. Za uspešnim možem stoji žena, pravijo. Pri Stipaniču je to Dorica.

Predstavitve so se udeležili številni Stipaničevi prijatelji z vseh področij

njegovega življenja in dela. Dokaz, da je bil dober šef, prijatelj in sodelavec.

Poznalo in spoštovalo ga je gotovo več kot 30.000 ljudi. To je številka zaposlenih v Iskri, ko je bil njen direktor. Današnja generacija ga lahko spozna toliko, kot ve Google, torej zelo malo.

Še dobro, da je napisal knjigo. Rekel je, da je napisana tako, kot je življenje in dogodke videl on in da so jih drugi mogoče videli drugače. Tisti, ki so prebrali knjigo, pravijo, da je več kot avtobiografija, je dokument časa.

Knjigo lahko naročite pri Slovenski izseljenski matici, Cankarjeva 1/II, 1000 Ljubljana, +386 1 24 10 284, ali na elektronskem naslovu sim@zdruzenje-sim.si.

Slovenska izseljenska matica

Modrost in pravica v jezikih sveta

Javni sklad za kulturne dejavnosti iz Ivančne Gorice je pripravil zanimiv mednarodni prevodni projekt z naslovom *Modrost in pravica*.

Vesna Vukšinić Zmaić

Jurčič je humoresko Kozlovska sodba v Višnji Gori napisal leta 1867, na Javnem skladu pa jo želijo prevesti v vsaj deset svetovnih jezikov. Do sedaj so izdali francoski (*Le Procès du bouc*), španski (*El juicio del chivo de Monte Noble*), angleški (*The Famous Goat Trial*), nemški (*Das Weichselburger Gericht über einen Bock*), hrvaški (*Jareče suđenje u Višnjoj Gori*), poljski (*Proces kozła w Wiśniowej Górze*), italijanski (*La sentenza caprina di Višnja Gora*) in ruski prevod (*Козлиное суждение в Вишней Горе*), medtem ko bo grški izšel marca naslednje leto. Na otvoritvi razstave je spregovoril direktor Javnega sklada za kulturne dejavnosti mag. Igor Teršar in predstavnica ivanškega Javnega sklada Barbara Rigler. Predsednik SIM

Igor Teršar in Sergij Pelhan ob otvoritvi razstave

Sergij Pelhan je v nagovoru poudaril pomembnost prevodov dela v svetovne jezike. Kljub temu da je od nastanka minilo skoraj sto petdeset let, je Jurčičevo sporočilo še vedno aktualno, besedna zveza »grešni kozel«, pa v slovenskem jeziku precej znana in še danes nemalokrat uporabljena. Knjige vsebujejo izvirne ilustracije, razen angleškega prevoda, ki je izšel s prepoznavnimi ilustracijami Marjana Mančka. Naprodaj so v pisarni ivanške izpostave, v knjigarni Konzorcij v Ljubljani ter po enotah Mladinske knjige po Sloveniji.

Razstava plakatov prevodov je do 17. decembra na ogled v prostorih Slovenske izseljenske matice.

Rafaelova družba

Potep po Istri

V Kubedu s pesnico Alferijo Bržan

Istro smo obiskali novembra, v času, ko domačini obirajo olive. V Kubedu ali »Čubedu«, kakor pravijo domačini, sta nas pričakala slavistka in pesnica Alferija Bržan, doma iz bližnjega Svetega Antona nad Koprom, in domačin Vojko Udovič, predsednik Društva za šport, kulturo in turizem SKALA Kubed. Slednji nam je predstavil zgodovino kraja in srednjeveško cerkev z zvonikom peterokrake oblike iz belega kraškega kamna, ki stoji v bližini in je služil obrambnim namenom. Bržanova pa se nas je dotaknila z ljubeznijo do Istre, svojimi pesmimi in s poezijo Alojza Kocjančiča, znanega poeta slovenske Istre, ki je živel v Kubedu. Pot smo nadaljevali skozi Sočergo v Sveti Duh, ki leži v hrvaški Istri. Na svoji domačiji nas je sprejel Emil Zonta, etnomuzikolog, pisatelj in dober glasbenik (instrumentalist, vokalist, zborovodja), ki je svoje življenje posvetil raziskovanju in ohranjanju istrske identitete. Svojo

pripoved je še oplemenitil z žlahtno kapljico iz domače vinske kleti in glasbo značilnih istrskih inštrumentov.

Pot smo nadaljevali v naselje Roč, ki je bilo od 13. stoletja središče glagoljaške književnosti. Tam je bila natisnjena prva hrvaška tiskana knjiga Kosinjski misal. V spomin na glagoljaše, ki so s svojimi deli utrjevali narodno zavest istrskega prebivalstva, so leta 1977 vzdolž ceste do Huma speljali »Alejo glagoljašev«, kompleks enajstih spominskih obeležij. Sledilo je mestece Hum, ki je po navedbah Guinnessove knjige rekordov najmanjše mesto na svetu. Strokovno nas je z glagolico in njeno zgodovino seznanil naš gost dr. Matej Šekli, slovanski jezikoslovec in slovenist, zgodovinski vidik Istre pa nam je predstavila mag. Helena Jaklitsch. Dan smo zaključili s poznim kosilom v Gračišču ob istrskih dobrotah in poslušanju pesmi, ki nam jih je v istrskem narečju posredovala avtorica Alferija Bržan.

Topel sprejem na domačiji Emila Zonta

Emil Zonta pri igranju na istrsko ljudsko glasbilo

Po poteh glagoljašev

Kako močne korenine ima oljka,
kako trdo je deblo vsake oljke,
kako počasi raste oljka,
kako belo in drobno cveti oljka,
kako vabi čebele oljka,
kako lepa je senca pod oljko,
kako pojejo ptice v oljki,
kako mirno je pod oljko,
kako prenaša sušo oljka,
kako se zlomi mlada veja oljki,
kako zmrzne tudi deblo oljki,
kako vedno požene mladice stara oljka,
kako grenko zorijo oljke,
kako postaneš ves mehak ob obiranju oljke
in kakšno moč ti da olje iz oljke.

(Alferija Bržan, Oljke)

Slovenci na Koroškem

»Obvladovati preteklost ne pomeni le postaviti spomenik«

70 LET PO PREGONU KOROŠKIH SLOVENCEV Z NJIHOVIH DOMOV NA JUŽNEM KOROŠKEM SO CELOVŠKE OBLASTI KONČNO DOPUSTILE POSTAVITEV SPOMENIKA SLOVENSKIM IZSELJENCEM NA ŽELEZNIŠKI POSTAJI ŽRELEC.

Besedilo in foto: Tanja Schellander

Medtem ko promet brzi po podhodu, spomenik mirno stoji ob železniški postaji, videti je star, zarjavel. Ob njem stojijo sveče in nekaj vencev leži pred njim. 70 let po pregonu koroških Slovencev z južne Koroške so celovške oblasti dovolile postaviti spomenik, visok okoli tri metre, ki nosi jasen rokopis znanega koroško-slovenskega umetnika Valentina Omana. Spomenik naj bi bil postavljen že leta 1996, a je to preprečila mestna občina Celovec. Kot odgovor je takrat Zveza slovenskih izseljencev (ZSI) postavila spomenik na Radišah nad Žrelcem, a ostala je želja ZSI, da bi spomenik stal prav na železniški postaji Žrelec, s koder so

leta 1942 z vlakom odpeljali pregnane koroške Slovence ter množico nemško govorečih Korošcev, ki so se upirali nacističnemu režimu.

Deportacija koroških Slovencev je potekala 14. in 15. aprila 1942. Nacisti so izgnali 186 slovenskih družin. V živiških tovornjakih so jih z njihovih domov prepeljali v vmesno taborišče Žrelec, nato pa večino odpeljali v večja nemška taborišča. Z njimi so ravnali zelo kruto. Po besedah predsednika ZSI Jožeta Partla: »Bili smo sužnji. Opravljali smo najnižja suženjska dela, poslušali napovedi, da čakajo samo na povelje, kdaj nas bodo likvidirali.« Tudi po koncu vojne dogajanje izseljencem ni prizaneslo. Prvi večji transport izgnanih je prispeel v Celovec 17. julija 1945. Britanska okupacijska oblast na njihov prihod ni bila pripravljena, zato so jih poslali na jugoslovansko mejo. Tudi tam jih niso hoteli sprejeti v državo, saj so bili avstrijski državljani. Ko so se vrnili v Beljak, so jih tam internirali, ker niso vedeli, kam z njimi. Po večdnevni pogovorih so jih izpustili in povratniki so se lahko vrnili na svoje domove. Posebej topel sprejem pa jih ni čakal, saj so bili Korošci do njih zelo nezaupljivi in tudi po vojni so koroški Slovenci ostali marginalna skupina.

ŽE ZDAVNAJ NUJNO PRIZNANJE ŽRTVAM

Zgodovinarica Brigitte Entner, predavateljica na celovški univerzi in sodelavka Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu, se že nekaj let ubada z zgodovino izseljenih koroških Slovencev. Tudi ob odprtju spomenika je nekaj besed namenila sami zgodovini, opozorila pa je tudi na sedanjo situacijo koroških Slovencev, ki še zdaleč ni rožnata. Glede spomenika meni, da bi dala prednost spomeniku na vidnejšem kraju v Celovcu, in sicer na trgu pred stolnico. »Tam je kraj, kjer so povratnike znova internirali julija 1945. Za

obvladovanje preteklosti postavitev spomenika ni dovolj. Da lahko preberemo spomenik, moramo razumeti dogodke, ki jih predstavlja.« Pogosto se zdi, da predvsem na avstrijskem Koroškem zgodovino raje potlačijo, kot o njej govorijo. To pa je značilno za vso Avstrijo: »V Avstriji poznamo dolgo fazo molka. Prvo intenzivnejše in javno obvladovanje zgodovine se je zgodilo leta 1986 s primerom bivšega predsednika Waldheima in njegovo nacistično preteklostjo. Mejniki je bil govor takratnega zveznega kanclerja Franza Vranitzkega, ki je relativiral avstrijsko prepričanost v vlogo »prve žrtve« Hitlerjeve Nemčije. Da bi preteklost še bolje obvladali in je ne pozabili, bodo morali Korošci, tako slovensko kot nemško govoreči, aktivno spoznati svojo preteklost in je ne potlačiti. Entner tako meni: »Govoriti moramo o preteklosti in nagovoriti ljudi, posebej na neobičajnih prostorih. Letos je Koroški deželni arhiv v sodelovanju s Slovenskim znanstvenim inštitutom v Celovcu prvič gostil razstavo o prisilno izseljenih slovensko govorečih koroških družinah. To je bila najbolj obiskana razstava, ki jo je arhiv kadarkoli gostil.« Čeprav se v zadnjih letih napeto vzdušje med obema narodnima skupnostima rahlja, je ravnanje z manjšino v mnogih pogledih še vedno zaskrbljujoče. »Pogosto so to banalne zadeve, npr. finančna podpora slovenskim ustanovam. Deželi Koroški je otrok v slovenski glasbeni šoli vreden le zanemarjajoči delček tega, kar ji je vreden otrok v deželni (nemški) glasbeni šoli. Prav tako dejstvo, da Slovenski znanstveni inštitut, ki raziskuje zgodovino koroških Slovencev, ne dobiva nobenih finančnih sredstev dežele Koroške. Skrb zbujajoče pa je predvsem dejstvo, da osebe, ki jih koroški deželni zbor zaposluje kot informante, obrekujejo ugledne zgodovinarje, na primer rajnkega Karla Stuhlpfarrerja, ki so raziskovali zgodovino koroških Slovencev.«

Slovenci na Koroškem

MePZ Danica z zmago na tekmovanju »Zbor leta 2012«

MEŠANI PEVSKI ZBOR DANICA JE LETOŠNJO STOLETNIČO SVOJEGA OBSTOJA PRAZNOVAL S KONCERTNIM NIZOM »LUX STELLAE«, S KATERIM JE GOSTOVAL TUDI V CELOVŠKI STOLNICI. SVOJE JUBILEJNO LETO PA JE OKRONAL ŠE Z ZMAGO NA AVSTRIJSKO-KOROŠKEM TEKMOVANJU ZBOR LETA 2012. POGOVOR Z ZBOROVODJO STANKOM POLZERJEM.

Tanja Schellander, Foto: Arhiv SPD Danica

Slovensko prosvetno društvo Danica ima svoj dom v Šentprimožu na avstrijskem Koroškem. Od leta 1912 pod okriljem društva deluje MePZ Danica, pozneje so se pridružili še otroški in mladinski zbor ter gledališka in odrska skupina. V prostorih Danice v Šentprimožu pa potekajo tudi izobraževalna predavanja ter pouk oddelka Glasbene šole na Koroškem.

Društvo si zelo prizadeva za sodelovanje med obema narodnima skupnostima na Koroškem, kar je razvidno iz skupnih produkcij z drugimi koroškimi zbori nemško govoreče narodne skupnosti. MePZ Danica je tako leta 2003 sodeloval pri Festivalu zborov za priznano avstrijsko društvo Luč v temo (»Licht ins Dunkel«), ki zbira sredstva za socialno šibke ter telesno in duševno prizadete soljudi.

Pogovarjali smo se s Stankom Polzerjem, ki že dvajseto leto vodi Mešani pevski zbor Danica.

Letos je MePZ Danica obeležil sto let delovanja, ki jih je praznoval s posebnim koncertnim nizom in osvojil naslov Zbor leta 2012. Za vami je torej zelo razgibano leto. Kaj vam je ostalo še posebej v spominu?

Letošnje leto se je zares razvilo v obdobje žetve. Leto in pol smo intenzivno pripravljali naš jubilejni koncert Lux stellae, v katerem smo se spomnili našega ustanovitelja, slepega organista Andreja Mičēja. Poleg raznih vrhunskih duhovnih a cappella skladb smo izvedli tudi dve skladbi slepega španskega skladatelja Juaquina Rodriga, Fantasia para un gentilhombre« in avstrijsko prazvedbo skladbe za zbor in orkester »Cantico de San Francisco de Asis. Vsi koncerti so bili razprodani, še posebej pa nas je veselilo, da smo med poslušalci zaznali tudi veliko nemških sodeželanov. Prenos koncerta je bil

tudi na nacionalnem radiu Ö1, kar pojmujemo kot posebno čast.

Jesensko obdobje je zaznamovalo uspešno sodelovanje na tekmovanju Zbor leta 2012, katerega organizatorja sta ORF in časopis Kleine Zeitung. Odmevi v medijih in še posebno med Slovenci so bili izredni. Med 37. zbori, ki so sodelovali, so bili samo trije slovenski: Kvintet Foltej Hartman in Mladinski ter Mešani pevski zbor Danica. Kljub temu smo osvojili dve od štirih nagrad. Kvintet Foltej Hartman je bil najboljši v kategoriji Male skupine, Mešani zbor Danica pa je dosegel celo naslov najboljšega koroškega zbora leta 2012.

SPD Danica ne pomeni več le izvrstne zborovske glasbe, ampak je postalo pomembna slovenska družbena institucija. Kateri pomen pripisujete društvu?

Naše društvo je eno najbolj aktivnih na južnem Koroškem. Res pa je tudi, da imamo izredno dobre predpogoje, saj imamo v Šentprimožu lasten kulturni dom, tako rekoč svoje »gnezdo«, v katerem se lahko kulturno delovanje optimalno razvija. Društvo nam daje možnost druženja v slovenskem okolju, je jezikovna šola, še posebej za naše gledališke igralke in igralce, skratka, daje nam oporo in moč v ohranjanju slovenskega jezika na območju zgornje Podjune. Stremljenje po čim večji kvaliteti v gledaliških in pevske produkcijah pa je izraz želje po krepitevi naše slovenske samozavesti v nemškem okolju.

Že dvajset let vodite Mešani pevski zbor Danica. Kaj vas osebno vedno znova navduši za to delo?

Sem človek, ki je zelo tenkočuten do okolja, v katerem deluje. V Šentprimožu sem doraščal, v društvu sodelujejo moja žena, brata, sestra, drugi sorodniki in prijatelji iz otroških

let. Glasbeno sem se izobraževal na Glasbeni univerzi v Gradcu, dirigiranja sem se tako naučil pri profesorju Karlu Ernstu Hoffmannu, srečen pa sem, da lahko delam med ljudmi, ki mi zaupajo in me marsikdaj tudi nosijo skozi faze dvomov in skrbi.

MePZ Danica – Zbor leta 2012

Kaj si želite za prihodnost SPD Danice?

Želim si, da bi ostali človeško še naprej tako dobro povezani kot doslej in da bi nam uspelo še naprej izboljšati naš kader. Na takšni podlagi se bodo tudi v bodoče rojevali zanimivi kulturni projekti.

Stanko Polzer

Slovenci na Madžarskem

Narodnostna televizija mora pritegniti mlade gledalce

V UNIVERZITETNEM CENTRU SAVARIA V SZOMBATHELYU, KJER SO PRIPRAVLJALI PRVE ODDAJE IN DOBILI TUDI STROKOVNO IN TEHNIČNO POMOČ, SO POČASTILI JUBILEJ ODDAJE SLOVENSKE UTRINKI.

Besedilo in foto: Ernest Ružič

Jože Hirnök, predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem; **Martin Ropoš,** predsednik Državne slovenske samouprave; **Darja Bavdaž Kuret,** slovenska veleposlanica na Madžarskem; **dr. Karel Gadanji,** vodja Univerzitetnega središča Savaria; **Dušan Snoj,** slovenski generalni konzul v Monoštru; **Vijolica Dončec,** odgovorna urednica Slovenskih utrinkov, in **Dušan Mukič,** ki je diplomiral na ljubljanski filozofski fakulteti, zadnjih šest let novinar pri Slovenskih utrinkih na slavnostnem delu prireditve ob 20-letnici Slovenskih utrinkov.

Oktober 1992 je bila na programu madžarske televizije prva oddaja Slovenski utrinki, posvečena naši narodnosti na Madžarskem, s podnaslavljanjem madžarsko govorečim državljanom, s predvajanjem na TV Slovenija pa tudi gledalcem v matični državi.

Slovesnost ob jubileju je bila razdeljena v uvodni, pozdravni in kljub temu zelo vsebinski del ter na razpravo o narodnostnih TV programih in njihovi vlogi pri pouku materne jezika.

VELIK POMEN ODDAJE ZA MANJŠINO

Vodja Univerzitetnega središča Savaria dr. Karel Gadanji, tudi dolgoletni predstojnik slovenske katedre, se je spomnil, da so prva tri leta Slovenske utrinke pripravljali v fakultetnem TV studiu. Ugledni profesor pripisuje TV oddajam velik pomen pri ohranjanju slovenske identitete. Izrazil je tudi občudovanje, kako zanimive oddaje pripravlja tako majhna narodnostna skupnost, kot je slovenska v Porabju oziroma na Madžarskem. Tudi slovenska veleposlanica Darja Bavdaž Kuret je poudarila pomen Sloven-

ske utrinkov, tako za manjšino kakor za krepitev sodelovanja ob meji. Ob spodbujanju razvoja kulture in ohranjanju jezika veleposlanica vidi poslanstvo Slovenskih utrinkov tudi na narodnostno-političnem področju, zdaj denimo pri odločitvi za slovenskega zastopnika v parlamentu, ko številčno majhne manjšine ne bodo imele možnosti izvolitve lastnih poslancev. Za slovenskega generalnega konzula v Monoštru Dušana Snoja so Slovenski utrinki »ogledalo slovenske manjšine navzven, navznoter pa dejavnik povezovanja.« Predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš je izpostavil, da je bila ekipa Slovenskih utrinkov na vseh pomembnih dogodkih v Porabju, kar kaže na preseganje zgolj novinarskega dela. Opozoril je tudi na težave, ko je madžarska TV vsem narodnostnim oddajam zmanjšala financiranje, zato so morali ob nekajminutnem aktualnem programu ponavljati arhivske prispevke.

NUJNO SODELOVANJE Z NARODNOSTNIMI KATEDRAMI IN ŠOLAMI

Odgovorna urednica Vijolica Dončec, ki ob novinarju Dušanu

Mukiču pripravlja Slovenske utrinke, se je zahvalila vsem dosedanjim sodelavcem in poudarila, da je zdaj osrednja naloga, kako med ustvarjalce oddaje in gledalce vključiti in pritegniti najmlajšo in mlado generacijo Slovencev. Pomoč pri tej nalogi je uredništvu oddaje zagotovil tudi predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnök.

V drugem delu jubilejnega srečanja so hrvaški, slovaški, srbski, romski, romunski in še nekateri uredniki narodnostnih oddaj in kateder razpravljali o problematiki nastajanja TV oddaj. Pogovor je vodila gostujoča profesorica na slovenski katedri Univerzitetnega centra Savaria, dr. Elizabeta Bernjak. Tako je vprašanje, koliko v prispevke vključevati narečje in koliko knjižni jezik. Čeprav si je treba prizadevati za uravnoveženost, je v Slovenskih utrinkih prevladujoče narečje. Večina sogovornikov govori narečje, večina gledalcev je starejša generacija, ki knjižnega jezika ne razume, mladi pa slabo razumejo tako narečje kot knjižni jezik. Zato je želja in naloga uredništev narodnostnih programov, da začnejo tesneje sodelovati z narodnostnimi katedrami in predvsem z narodnostnimi oziroma dvojezičnimi šolami. Narodnostni TV studiji imajo bogato slikovno gradivo, ki je lahko v pomoč pri dvojezičnem pouku, tako pri jeziku, književnosti, geografiji, zgodovini kot spoznavanju matične domovine. Ustanoviti bi kazalo tudi skupno videoteko, kjer bi bili na voljo slikovni materiali, ki so zdaj razpršeni od Szombathelya do Pecs in Szegeda. Kot največjo pomanjkljivost so izpostavili, da v TV oddajah nimajo programa za mlade in najmlajše gledalce. Mlade naj bi pritegnili kot ustvarjalce programov za svojo generacijo, torej aktivne oblikovalce prispevkov o sebi in za sebe. Naloga je dokaj zahtevna, kajti na Madžarskem ni možnosti, da bi se sodelavci narodnostnih TV oddaj za svoje delo izobraževali v materinščini.

Slovenci na avstrijskem Štajerskem

Pot k slovenski besedi

PO URADNIH PODATKIH SE JE K POUKU SLOVENSKEGA JEZIKA V ŠOLSLEM LETU 2012/2013 PRIJAVILO 458 MLADIH, KAR JE IZJEMEN REZULTAT IN ENA IZMED POMEMBNEJŠIH NOVIC O SLOVENCIH V AVSTRIJSKI ZVEZNI DEŽELI ŠTAJERSKI V LETOŠNJEM LETU.

Besedilo in foto: Ernest Ružič

Izstopajoč in odmeven dogodek je bila razstava v Mariboru Gledat, kaj delajo... in sodelovanje v programu graškega festivala Štajerska jesen. Štajerski Slovenci se aktivno vključujejo tudi v razprave o novem Zakonu o narodnostnih skupnostih, ki ga, kot je znano, zavračajo vse manjšine v Avstriji.

SLOVENIJA POSTAJA ZANIMIVA ZA AVSTRIJCE

V šolskem letu 2004/2005 je k pouku slovenskega jezika prihajalo 199 učenek in učencev, leto pozneje 231, v letos končanem šolskem letu 420, v šolskem letu 2012/2013 pa je kar 458 učencev in dijakov, največ v osnovnih in srednjih šolah. »Slovenija postaja vedno bolj zanimiva za Avstrijce, vidijo jo kot privlačno sosedo, za prebivalce Gradca je Maribor domala za vogalom. Gre tudi za odkrivanje skupne zgodovine, skupnih slovenskih korenin,« ocenjuje tolikšno zanimanje za učenje slovenskega jezika predsednica Kulturnega društva člen 7 mag. Suzanne Weitlaner. Pomembno vlogo imajo tudi učiteljice in učitelji, ki znajo učencem približati učenje slovenskega jezika, učenje spodbuja tudi sodelovanje med šolami ob meji in nasploh dobri odnosi med državama. Odrasli se za učenje slovenščine najpogosteje odločajo iz poklicnih potreb in tudi zato, ker imajo v Sloveniji sorodnike, ki odlično govorijo nemški jezik, Avstrijci pa niti treh slovenskih besed »ne spravijo skupaj.«

Ko govorimo o slovenskem jeziku, ne smemo mimo dejstva, da na avstrijskem Štajerskem ni narodnostnega pouka, čeprav naj bi bila osnova za učenje slovenska manjšina, za katero veljajo enaka določila 7. člena avstrijske državne pogodbe kot na Koroškem in Gradiščanskem. V vodstvu narodnostne organizacije so prepričani, da bi bilo ta čas, kljub ugodnemu političnemu ozračju, učencev pri dvojezičnem pouku mnogo manj, kot jih je zdaj, ko se učijo jezik sosedov. Nekaterih zadev na Štajerskem še ni mogoče poimenoovati s »pravim imenom,« čeprav zdaj mnogo več kot pred desetimi ali celo dvajsetimi leti.

V nove, s preteklostjo manj obremenjene čase sodi tudi razstava v Mariboru z naslovom Gledat, kaj delajo... Že otvoritev razstave, uvrščene v program Evropske prestolnice kulture, je bila izjemno obiskana. Pozneje je veljala pozornost odlično predstavljenemu vpogledu v zgodovinsko dogajanje na Štajerskem, ne glede na narodnostno ali jezikovno pripadnost, in tudi v predstavitev sedanjih aktivnosti med Slovenci v Pavlovi hiši v Potrni in Gradcu. Razstavo, ki jo je pripravila sodelavka Kulturnega društva člen 7 zgodovinarica Elisabeth Arlt, nameravajo postaviti kot stalno razstavo v Pavlovi hiši v Potrni.

ODMEVNI POLITIČNI PLAKATI IN GOSTOVANJE HADERLAPOVE

V Pavlovi hiši so ponosni, da jih je v program vključilo vodstvo kulturnega festivala Štajerska jesen, kajti vsi drugi dogodki, ki jih je vsako leto prek 200, so v Gradcu. Tako je bila odmevna že na otvoritvi odlično obiskana razstava iz Muzeja za novejšo zgodovino iz Ljubljane z zbirko političnih plakatov 20. stoletja, ki je ponazarjala polaščanje umetnosti strani različnih političnih režimov. Skoraj sočasno so imeli v gosteh koroško pisateljico Majo Haderlap, ki je predstavila svoj tako čislani roman Angel pozabe, ki je ob številnih drugih priznanjih prejel tudi nagrado Bruna Kreiskega. Angel pozabe je roman o ranah in še v sedanjost segajočih travmah, ki jih je nacizem zadal koroškim Slovincem. Zgodba, pomenljiva tudi za Štajersko.

Kulturno društvo člen 7 pripravlja večjezične kulturne dogodke tudi v Gradcu. Taka je prireditev Drugačne strani in strune, na kateri nastopajo, pisatelji, pevci in glasbeniki od Dunaja do Murske Sobote. Za Pavlovo hišo je dragocen njen mešani pevski zbor, ki je edina kulturna skupina štajerskih Slovencev. Gledano v celem je (bilo) dogajanje med Slovenci na avstrijskem Štajerskem v letu 2012 pestro in raznoliko in kar je najpomembnejše: utrjevalo je in utrjuje slovensko besedo in kulturo z vsemi razsežnostmi v tem delu Evrope.

Atraktiven, v marsičem izzivalen kulturni dogodek iz programa graške Štajerske jeseni so v Potrni predstavili David Kranzenbilder, Alisabeth Arlt in Marina Grzinič.

Politični plakati 20. stoletja iz razstave iz ljubljanskega Muzeja novejše zgodovine

Slovinci v Italiji

Mi smo tu – včeraj, danes, vedno

40 LET TRŽAŠKEGA PARTIZANSKEGA PEVSKEGA ZBORA PINKO TOMAŽIČ

Mirjam Muženič, RTV Slovenija

Foto: Lorna Lovrečič

Tržaški Kulturni dom že dolgo ni bil tako poln kot zadnje nedeljo v oktobru. Vstopnice za prvega od štirih koncertov jubilejnega zbora, po enega za vsako desetletje, so bile razprodane že teden dni prej. Vse to je znova potrdilo izjemno priljubljenost in ugled, ki ga partizanski zbor uživa v domačem prostoru, v sosednjih slovenskih krajih in povsod po Evropi, kjer je prepeval. Z njim iz roda v rod prehajajo partizanske, delavske in protestne pesmi, glasba in ideali boja za boljši, pravičnejši in lepši svet.

Za uradno rojstvo zbora, ki je povzel ime mladega slovenskega rodoljuba in protifašista Pinka Tomažiča, obsojenega na smrt leta 1941 in ustreljenega na Opčinah, velja 11. februar 1973. Ustanovil ga je legendarni dirigent Oskar Kjuder, ki je nad sto pevcev vodil kar četrto stoletja. Nasledila ga je zborovodkinja Pia Cah, ki mu je zvesta še danes. Našteli so vsaj tisoč nastopov pred italijanskim in slovenskim občinstvom, bili so na turneji po nekdanji Jugoslaviji, večkrat so gostovali še v Avstriji in nekdanji Sovjetski zvezi, v Moskvi, Leningradu, Kijevu in Volgogradu ter na grškem otoku Krf. Leta 1975 jim je ploskal tudi Josip Broz Tito, leta 1983 tedanji italijanski predsednik Sandro Pertini. Deset pevcev je v zboru od začetka, pred 15 leti so se jim pridružile tudi pevke. Zdaj jih poje 90, v štirih desetletjih se je zvrstilo nad 500 pevcev, solistov, članov orkestra in recitatorjev. Rdeča nit njihovega delovanja je in ostaja nespremenjena. Pojejo partizanske pesmi, slovenske, jugoslovanske, italijanske in pesmi odporništva drugih evropskih narodov. Ob tem ohranjajo izročila narodnoosvobodilnega boja in odporiškega gibanja in potrjujejo svoje življenjsko izbiro idealov miru,

bratstva in enakopravnosti med narodi. S pevci vseh starosti, v zboru nimajo težav z mlajšimi somišljeniki in glasovi, igrajo trije harmonikarji, kontrabasist in tolkač, občasno se jim pridružijo še kitaristi, trobentači in violinisti.

KONCERTNI PROGRAM Z IZVRSTNIMI GOSTI

Zborovodja Pia Cah, zboru predana dirigentka od leta 1997, je za praznovanje jubileja partizanskega pevskega zbora v koncertni program povabila izvrstne goste, tako da je bilo na odru hkrati tudi 200 izvajalcev. S »Pinkovci« so prepevali Vladimir Kreslin, Drago Mislej Mef, Iztok Mlakar, Partizanski pevski zbori iz Ljubljane, Ženski pevski zbor Kombinatke, rock skupine Kraški ovčarji, Dirty Fingers, Freak Weaves in taborniki Rodu Modrega vala, ki so prav na koncertu prvič uradno nastopili kot pevska skupina. Bogat program, ki ga je občinstvo v dvorani sprejemalo z iskrenim navdušenjem in glasnim ploskanjem, sta z igralskimi nastopi obogatila Boris Kobal, ki je s Tržaškim partizanskim pevskim zborom začel svoje prve umetniške korake, in Gojmir Lešnjak Gojc.

»Kombinatke s tržaškimi pevci združuje vera v enake vrednote,« so besede članice tega ženskega zbora Maksimilijane Ipavec. »To so bratstvo med narodi, antifašizem, solidarnost in tovarištvo. Pinkovci so nam vzor, če njih ne bi bilo, bi bil naš zbor zagotovo drugačen. Imamo jih za rockerje, saj oni na odru pojejo to, v kar verjamejo, za kar živijo in za tistim tudi stojijo. Oni to izpričujejo s svojim življenjem.«

Slovenski kantavtor Vlado Kreslin se je za sodelovanje z zborom Pinko Tomažič dogovarjal že vrsto let, dogovoril pa šele ob njihovem prazniku.

Skupno petje je zanj privilegij, posebna čast, je povedal po koncertu v Trstu. Všeč mu je angažirana pesem, ko se mali borijo proti velikim, in taka je tudi partizanska pesem. Ljudje jo vedno radi poslušajo in jo potrebujejo, to je pesem, ki daje misliti, je še prepričan Kreslin. »Jaz pojem z njimi znano italijansko borbena pesem Bella ciao in ko se za mano oglasijo vsi ti močni glasovi, me fizično pomaknejo naprej na odru, se mi naježi koža po vsem telesu...«

Predsednik zbora Igor Pavletič, tisti solist, ki s svojim globokim glasom zareže v poslušalčevo dušo, je potrdil, da so bile edini razlog za odhod pevcev iz zbora njihove boleznine ter starost. Pa še, da so preživeli tudi težke trenutke, ko je kazalo na najslabše. Vsakokrat so zmogli naprej, pomladili so svoje vrste in še vedno pojejo. Pravzaprav bi se lahko že začeli pripravljati na 50-letnico. Zato »Mi smo tu, včeraj, danes, vedno!«

Emanuel Martini v zboru poje 11 let. »Partizanske pesmi so mi bile položene v zibelko. Moja družina nosi to izročilo, saj je bilo več njenih sinov in hčera v NOB. Petje v tržaškem zboru je poseben ponos, ker nadaljujem izročilo svojih nonotov, da povem vsem, da sem na to ponosen in da se te vrednote ne končujejo z eno generacijo. Posebno doživetje pa je petje primorske himne. Je del nas, našega srca in naše biti.«

Triurni koncert so pevci Tržaškega pevskega zbora Pinko Tomažič, njihovi glasbeni gostje in občinstvo v dvorani sklenili z Vstajenjem Primorske:

»Vstala Primorska si v novo življenje, z dvignjeno glavo korakaj v nov čas!

V borbah, ponižanju, zmagah, trpljenju našla si končno svoj pravi obraz!«

Slovenci na Hrvaškem

Pomlajeni v 66. leto starosti

POMEMBNI DOGODKI IZ DELOVANJA DRUŠTVA SLOVENSKI DOM KPD BAZOVICA REKA

Goran Ivanović, STA

Z ustanovitvijo društva leta 1947 se je v Reko zaradi zaposlitve in iskanja možnosti za boljše življenje priseljevalo veliko Slovencev. V želji, da bi v srcu ohranili košček svojega doma, jezika in kulture, so ustanovili svoj novi dom - Slovenski dom na Reki in ga poimenovali Bazovica, po slovenski vasi v zaledju Trsta, kjer so padle prve žrtve upora proti fašizmu. V društvu je takoj zazvenela slovenska pesem, najprej v moškem, nato tudi mešanem pevskem zboru. Ustanoviteljica društva, zdaj pokojna prof. Zora Avsec, je bila jeseni 1950 zaslužna tudi za vzpostavitev oddelka v slovenskem jeziku za nižje razrede OŠ Matteotti na Reki. Deloval je tri šolska leta in društvu zapustil tudi veliko učencev, še danes naših aktivnih članov.

NOVI PROSTORI PRIPOMOGLI K RAZMAHU DRUŠTVA

Pomemben dogodek za razvoj društva je bila zagotovitev prostorov leta 1950. To je občutno popravilo razmere za delovanje in z ustanovitvijo novih skupin omogočilo njegov razmah. Slovenski dom, danes v lasti društva, je močno obogatil tudi družabno življenje med rojaki.

Sedemdeseta leta je zaznamovalo sodelovanje z gledališkimi umetniki slovenskega rodu, ki so začeli aktivno voditi skupine. Folklorno-plesno skupino je prevzela baletna plesalka v reškem gledališču Sonja Kern Svoboda in s svojimi koreografijami k sodelovanju pritegnila veliko mladine. Gospod Alojz Usenik, dolgoletni inspicient reškega gledališča, je igral, režiral in vodil dramsko skupino ter oblikoval naše skupne nastope. Peter Škerjanec, profesor na glasbeni šoli in dirigent v reškem gledališču, je našemu pevskemu zboru dvignil kvaliteto na zavidljivo raven. V društvu sta takrat začeli aktivno delovati druga in tretja generacija kot mlada, spodbudna množica, ki je nato pred desetimi leti prevzela odgovorno vlogo in krmilo društva. Nova generacija - nove ideje. Porajale so se želje po novih oblikah delovanja. Ustanovljeni sta bili plesna in fotograf-

ska skupina. Zbrala se je takrat majhna in neizkušena (skupina) četica planincev, ki danes šteje že več kot 50 članov, združenih tudi v PZS v okviru članstva v PD Snežnik iz Ilirske Bistrice. Danes so to že prekaljeni planinci s šolanimi vodniki in dobro medsebojno organizacijo, tako da so svojemu društvu v pomoč pri oblikovanju praznov in drugih manifestacij. Sočasno smo veliko truda vložili v spodbujanje mladih za delovanje v društvu, bodisi v obstoječih skupinah, bodisi samostojno, v novih. V upravni odbor smo vključili tudi mladince, ki zdaj aktivno sodelujejo v skupnem vodenju društva.

20 LET UČENJA SLOVENŠČINE

Po osamosvojitvi naših držav smo z veseljem dočakali pouk slovenskega jezika in kulture, ki ga v našem društvu v organizaciji pristojnega ministrstva iz Slovenije izvajamo že dvajseto leto.

Možnosti za boljše delovanje nam je omogočila tudi slovenska zakonodaja z uvrstitvijo Reke oziroma Primorsko-goranske županije v območje zamejstva, kar je občutno okrepilo finančno podporo in nam omogočilo, da je poslopje Slovenskega doma z vrhom primerno opremljeno in vzdrževano.

Veliko nam pomeni tudi naše glasilo, sprva mesečnik Kažipot, ki

Foto Anita Hromin

smo ga po sedmih letih izhajanja letos nadomestili s trimesečnikom Sopotja večjega formata. Glasilo, ki ga ureja novinarka Marjana Mirković ohranja vez z našim članstvom in mu med drugim prinaša informacije o delovanju društva in drugih slovenskih organizacij na Reki in v županiji. To je za nas velik dosežek.

Današnja dejavnost, organizirano v kar sedmih skupinah, ki združujejo več kot 140 aktivnih članov, štejejo za lep dosežek ob 65. obletnici. To kaže, da društvo živi naprej, člani se spreminjajo, volja in prizadeven trud po ohranitvi kulturnega delovanja pa obstajata z enakim žarom kot takrat, ko je bilo ustanovljeno.

Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak in Jože Grlica, ki že 65 let poje v mešanem zboru, skupaj načenjata torto za 65. rojstni dan društva.

Foto Anita Hromin

Folklorna Skupina KPD Bazovica

Botanični vrt v Ljubljani

Oaza miru sredi mesta

NAVKLJUB RAZLIČNIM APETITOM PO ZAPRTJU
DANES BOLJ OBISKAN KOT KDAJKOLI

Besedilo in fotografije: Andrej Blatnik

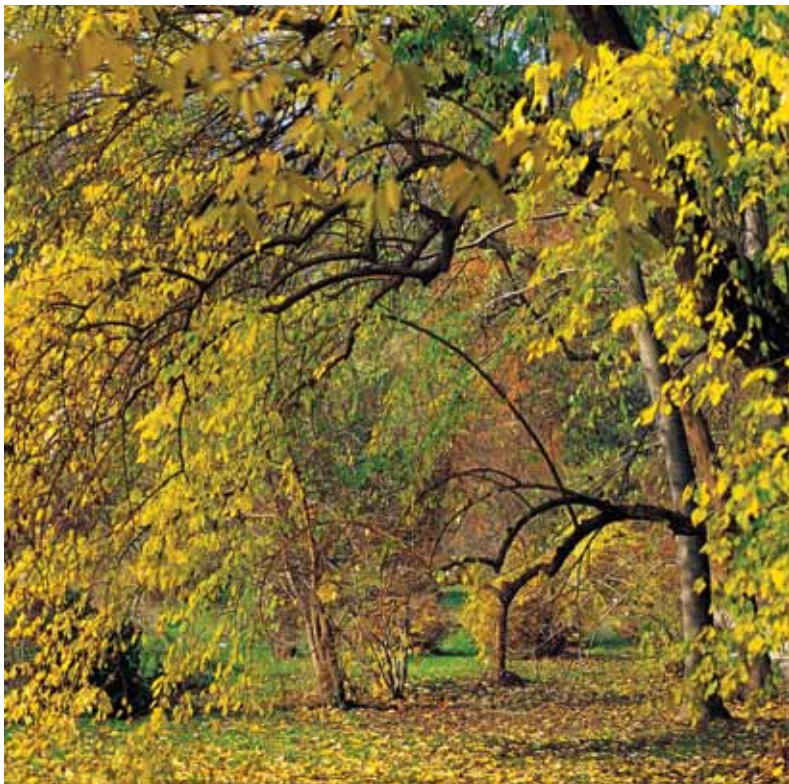

Prostorsko je nekoliko grobstisnjen med lžansko cesto in dolensko železnico, vendar leži v imenitni sosessi Grubarjevega kanala in Golovca, blizu Špice in grajskega griča, na robu barja in je le za kratek sprehod oddaljen od starega mestnega jedra. Na tem mestu vrt uspeva že dvesto let, preživel je tudi težke čase, v katerih je kazalo, da bo moral zapreti svoja vrata in ga bodo različni apetiti celo izbrisali z obličja mesta, pa do tega k sreči ni prišlo in je danes nemara obljuden bolj kot kdajkoli.

Oaza miru, streljaj od mestnega središča (še krajši streljaj od mestnega strelišča), je po obsegu med manjšimi botaničnimi vrtovi, po svoji tradiciji in dragoceni zbirki, ki jo ohranja, pa nekaj povsem drugega. Pogosto, ko sem moral koga fotografirati, sem se z njim odpeljal v botanični vrt in vedno je uspelo. Vsak portretiranec je bil z izbiro ambienta zadovoljen, naj ga je sicer poznal ali ne. Spomnim se prijateljice in njene družine iz Londona, ki jih je mali arboretum povsem očaral; hotelirja iz Lovrana, ki je v starem rastlinjaku vrta nekega hladnega, deževnega četrta med fotografiranjem občutil neverjetno terapevtsko moč okolja, v katerem se je znašel pred kamero; pokojnega pesnika Toneta Pavčka, ki je bil fisti čas že povsem predan primorskim trtam in pogledu na Sečoveljske soline, v Ljubljani pa ga ne bi mogel umestiti v prostor, ki bi mu bil bolj po duši kot botanični vrt. Dragoceno kuliso smo ničlikokrat uporabili pri ustvarjanju revije Atelje, ki je žal ni več. Še ena drobna epizoda, ki jo je vrt preživel, ko pa je še dihala, ji je nudil najboljše od tega, kar premore.

DVESTO LET

Botanični vrt univerze v Ljubljani je ustanova, ki ni pomembna zgolj za lokalno skupnost, marveč je izjemnega pomena tudi za evropske razmere. Vrt ob Gruberjevem prekopu je bil odprt poleti daljnjega leta 1810. Imenovan je bil Vrt domovinske flore in ob tej priložnosti je maršal Auguste Marmont, prvi guverner Ilirskih provinc, zasadil lipo, ki je preživela Francoze, Avstrijce, Nemce, Italijane in ji, upajmo, tudi Slovenci ne bodo prišli do živnega. Vrt je v tistem času deloval v sklopu visoke šole in predstavljal raziskovalno središče za potrebe študija medicine. Zasnova ga je Franc Hladnik in bil tudi njegov prvi predstojnik. Vrt je edina ustanova iz tistega časa, ki neprekinjeno deluje vse do danes. Botanični vrt je bil povezan tudi z drugimi sorodnimi institucijami po Evropi. Do plodnih povezav je zlasti pripomogel Seznam semen (Index seminum), ki ga je začel 1889. izdajati Alfonz Paulin in z njim navezal stike z osemindesetimi vrtovi z vsega

starega kontinenta. Ko je bila leta 1919 ustanovljena ljubljanska univerza, je Botanični vrt našel mesto pod njeno streho, kjer v okviru Oddelka za biologijo na Biotehniški fakulteti pri Univerzi v Ljubljani deluje še danes. Z letom 1991 je bil obstoječi vrt zavarovan kot spomenik oblikovane narave na mestni ravni. Botanični vrt je pomemben del naše kulturne dediščine.

LEP V VSEH LETNIH ČASIH

Botanični vrt je prvotno sicer raziskovalna inštitucija, vendar je vse leto in vsak dan odprt tudi za širšo javnost. V njem je skoraj vedno moč najti mir, prazno klop, se naužiti svežega zraka in za trenutek pozabiti na mrzlično naglico vsakodnevnega življenja. Spomladi in poleti je obiskovalcev več. Zlasti ko si pridejo vrt ogledat organizirane skupine iz domovine in tujine, postane mala oaza miru silno živahna. Dijaki bližnjega Biotehniškega izobraževalnega centra se tudi prav radi zatekajo v kritje razraščanih drevesnih krošenj in včasih pokažejo še kaj več kot le živahnost. Vendar je sprehod po vrtu vedno prijeten. Letni časi spreminjajo bogato paleto barv od živo zelenih površin z živobarvnimi cvetovi, ki spomladi preplavijo večino vrta, do bolj zamolklo zelenih odtenkov, ki vladajo v poletnih mesecih, pa do vseh rdeče-rumenih zlatih tonov jeseni, ko se mati zemlja počasi pripravlja na zimsko spanje. Ko poljane pobeli

sneg, postanejo silhuete dreves in grmov skrivnostne, kot bi jih zavil v vato, da sprehajalec ne bi pasel radovednih pogledov na njihovih spečih golih telesih.

PRESEŽKI

Botanični vrt s stališča znanosti predstavlja neprecenljivo zakladnico znanja in izkušenj, ki so se skozi stoletja nabirale ob trdem in vztrajnem delu. V vrtu, kakršen je s svojim kontinuiranim delom in razvojem, z bogastvom rastlinja z vsega sveta, s svojimi povezavami s sorodnimi institucijami po vsem svetu predstavlja tudi učinkovit element za promoviranje državne identitete v svetu. V časih, ko je stres vedno bolj samoumeven vsakdanji pojav, je Botanični vrt tako blizu in hkrati dovolj daleč, da si v njem na kratko oddahneš in napolniš baterije. Veliko papirja bi porabili, če bi hoteli navesti vse zaklade, ki jih skriva botanični vrt in zaradi katerih je njegova vrednost za nas in za naslednje rodove neprecenljiva. Z urejenimi nabrežji in ladjicami na Ljubljani je sprehod do botaničnega vrta še krajši kot sicer. V njem je organiziranih vedno več poučnih delavnic in dogodkov, ki predstavljajo poleg izobraževalnega značaja tudi veliko mero družabnosti. Vrt je v zadnjih letih bogatejši tudi za nov rastlinjak, ki je pritegnil veliko pozornosti, zaenkrat pa se zdi, da vsem aktivnostim in spremembam navkljub vrt še naprej ostaja oaza za miru, vsaj večji del časa.

Filip Flisar

Najhitrejši brki na belih strminah

PO OSVOJITVI MALEGA KRISTALNEGA GLOBUSA JE FLISAR POSTAL EDEN NAJBOLJ PREPOZNAVNIH SLOVENSКИH ŠPORTNIH OBRAZOV.

Špela Robnik, Peter Zalokar, Delo

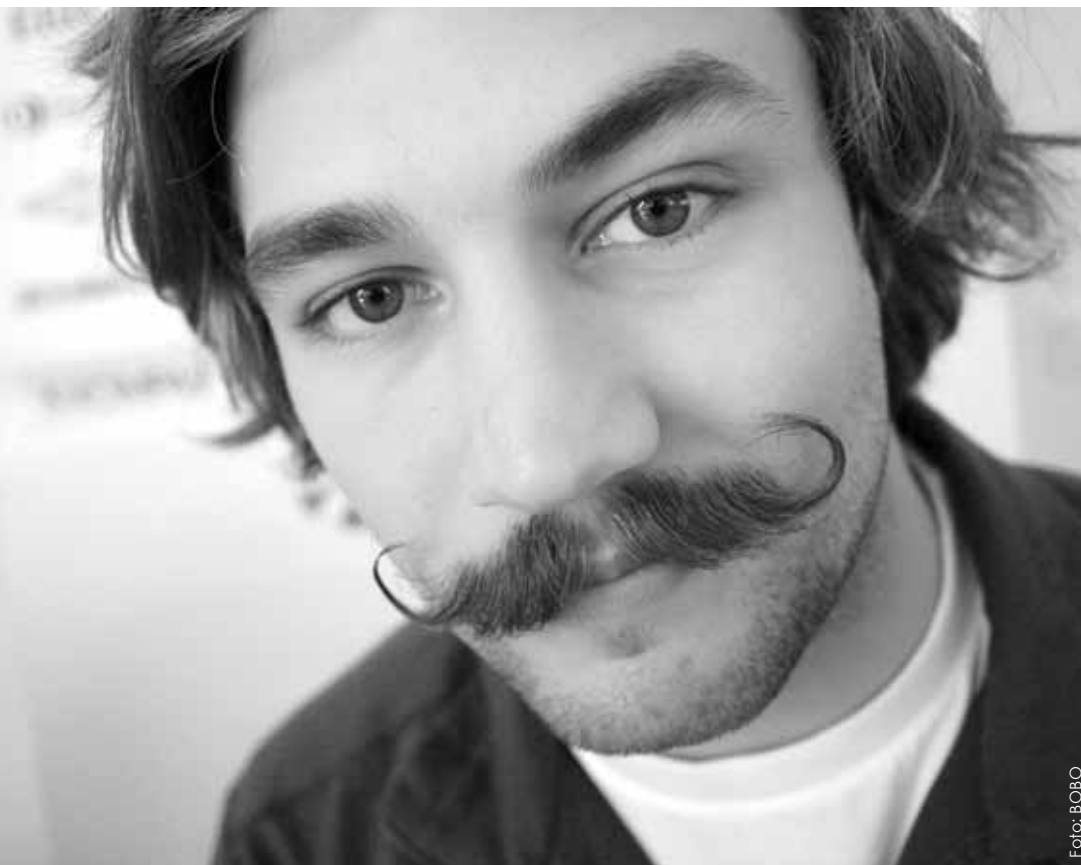

Foto: BOBO

Mladi Mariborčan Filip Flisar že od nekdaj prisega na bele strmine. Na smuči so ga posadili še kot majhnega, a zvedavega in hiperaktivnega otroka. Od tod ga je pot vodila v alpsko smučanje in nato v mlado disciplino prostega sloga, smučarski kros. Tam se je korak za korakom prebijal iz ozadja, v prejšnji sezoni pa že dosegel vrh, ko je nekoliko presenetljivo osvojil tudi mali kristalni globus v tej disciplini.

Flisarja je že od nekdaj močno mamil adrenalin. V alpskih vrstah je veliko obetal, na Smučarski zvezi Slovenije so imeli z njim resne načrte, toda že kot mladinec je začutil, da želi stopiti iz mnogokrat okostenelih okovov alpskega smučanja. »Motilo me je to zadržito mišljenje, vse je bilo preveč ozko usmerjeno. Prosti slog mi je bil že od nekdaj všeč. Seveda pa

odločitev o tem, da zapustim alpsko smučanje, ni bila lahka,« se je spominjal. Danes pravi, da je bila to ena najboljših odločitev, smučarski kros je namreč veliko bližje tudi njegovemu načinu razmišljanja. Je namreč ljubitelj vseh adrenalinskih športov, nevarnosti, ekstremi so mu v izziv.

VSAKO SEZONO BLIŽE VRHU

»Kros vključuje še veliko drugih prvin, ki jih mora obvladati smučar. Najpomembnejši je start, tekmovalce mora znati dobro drseti, obvladati je treba kakšnih 15 različnih vrst skokov, poleg tega pa je tu še psihični pritisk zaradi treh tekmecev na progi,« je opisal disciplino, v kateri je trenutno najboljši na svetu. Pot na vrh ni bila enostavna, a jo je prehodil razmerno hitro. »Vsako sezono sem bil bližje, postopoma sem osvajal vsak element

krosa posebej,« je o svojem napredku povedal 25-letni študent agronomije.

V vsem tem času je veliko razmišljal o svojem smučanju, tuhtal, kako bi izboljšal določene prvine, kako bi jih izvedel drugače od tekmecev in iskal rešitve. S trenerjem Aljošo Planetujem, ki je tudi eden najbolj zaslužnih za njegov uspeh, sta podobnih svobodnjaških nazorov, skušata preseči ustaljene okvire, izvajata drugačne treninge. »Veliko razmišljam o tem, kako postati še boljši, o materialu, o novih in drugačnih načinih treninga. Veliko časa posvetim tudi študiranju proge,« je Flisar natrosil še nekaj zanimivih podrobnosti s svojih treningov. »Z Aljošo imava drugačno mišljenje glede treninga kondicije. Alpski smučarji večinoma trenirajo po klasičnem fitnes programu, tako kot uči fakulteta za šport. Midva izvajava širši spekter raznolikega treninga, razne šaolinske zadeve na trim poligonih. Če ves čas treniraš na napravah, kjer se ti ne more zgoditi nič, sam sebe težko prepričaš, da greš do limita. Če pa veš, da se lahko ob napačni potezi tudi poškoduješ, si toliko bolj zbran. Tu gre za pripravo duha in telesa,« je Mariborčan kompleksno razmišljal o svoji pripravi. Mnogi menijo, da je prav to ključni element, s katerim je v prejšnji sezoni prišel do uspeha.

OB GLOBUSU ČUSTVENI KOLAPS

Mali kristalni globus je konec prejšnje sezone sicer osvojil v precej tragičnih okoliščinah. Pred predzadnjo tekmo svetovnega pokala se je namreč smrtno ponesrečil eden njegovih sotekmovalcev, Kanadčan Nick Zoricic. Pri skoku je narobe ocenil smer in pristal v zaščitnih ogradah, si pri tem zlomil filmnik in na mestu nesreče umrl. Ob tragediji so prireditelji kajpak takoj odpovedali tekmo, obveljali so rezultati kvalifikacij, v katerih je bil najhitrejši prav Flisar. Tako je prišel do svoje tretje zmage v karieri, ki pa je po odpovedi tudi finalne tekme zanj pomenila skupno zmago v svetovnem pokalu.

Flisar je dejal, da je v tistih okoliščinah doživel nekakšen

»čustveni kolaps«. »Teško sem kombiniral vse te občutke, po eni strani sem bil vesel skupne zmage, po drugi pa žaloval za dobrim prijateljem. Toda tako se je pač razpletlo,« je povedal v tistih nesrečnih okoliščinah. Resda je smrt sotekmovalca vrgla senco na njegov uspeh, toda Flisar se je zavedal, da globusa ni osvojil zaradi zadnjih dogodkov, temveč zaradi niza dobrih rezultatov v tisti sezoni. Za seboj je namreč že imel dve zmagi in drugo mesto. Zanimivo, da je takšne rezultate pred sezono tudi samozavestno napovedal. Ker dotlej še ni bil višje od 9. mesta, je marsikdo ob njegovih visokih napovedih zamahnil z roko, a obljubo je držal in se že na četrti tekmi sezone 2011/12 zavihtel povsem na vrh.

Z BRKI V SRCA LJUDI

Globus je Flisarju odprl vrata. Če je v prejšnji sezoni še »životaril« in si sam plačeval trenerja in serviserja, saj je bil nekakšen »pozabljeni sin« na SZS, je po uspehu na svojo stran pridobil številne pokrovitelje. Ti so mu omogočili, da je imel pred novo tekmovalno zimo prvič urejen status, da mu ni bila v pomoč le mama, ki jo je nekdaj kot sponzorja šaljivo omenil na čeladi. Pokrovitelji so ga opazili, ko je v medijih nastopal nadvse sproščeno, bil je dostopen, se šalil in si z močnim štajerskim naglasom ustvaril prepoznavno in zabavno javno podobo. »Takšen sem po naravi, sproščen, rad se hecam in ne blefram,« je dejal brkati smučar.

Brki so sicer poglavje zase v biografiji Filipa Flisarja. Prav po njih so si ga ljudje verjetno najbolj zapomnili. V tem času postali njegov zaščitni znak, Flisar ali »najslavnejši brki v Sloveniji«, kot so ga mnogi poimenovali, pa se tega zelo dobro zaveda. »Pred zimo sem razmišljal, da bi jih obril, toda poglejte, kaj je nastalo iz njih. Zdaj jih ne morem odstraniti,« je povedal družabni štajerec, ki še kako dobro ve, kaj pomeni promocija in prepoznavnost v časih, ko je v športu mogoče preživeti zgolj s podporo pokroviteljev.

BRANITI NASLOV JE TEŽKA NALOGA

Če je Mariborčan v prejšnji sezoni še presenečal in se s tremi zmagami povsem nepričakovano dokopal tudi do skupne lovorike, je bil pred novo zimo soj žarometov uperjen vanj, pričakovanja pa višja, še zlasti, ker ga slovensko občinstvo lahko prvič spremlja tudi prek televizijskih zaslonov na programu Voyo. Flisar se je tega dobro zavedal, a ostal zvest svojim jasno zastavljenim ciljem. »Skušal bom slediti rezultatom iz prejšnje sezone, tokrat bo moj cilj tudi kolajna na svetovnem prvenstvu. Te še nimam

V KRANJU TRIKRAT ZDRAVLJICA

Najboljša slovenska športna plezalka Mina Markovič je velika zmagovalka zadnje tekme svetovnega pokala v težavnostnem plezanju. Z zmago pred glasnimi domačimi gledalci v Kranju je ubranila tudi lanski naslov in zmagi v skupnem seštevku v težavnosti in kombinaciji. Njen uspeh je na tretjem mestu dopolnila Maja Vidmar. Markovičeva si je sicer že pred kranjsko tekmo drugič zapored zagotovila zmago v skupnem seštevku kombinacije svetovnega pokala, saj je bila prepričljivo najboljša na svetu v dveh disciplinah športnega plezanja, težavnosti in balvanih, ter je tako zanesljivo najbolj vsestranska športna plezalka na svetu. »Fenomenalno, kaj naj še rečem? Trikrat slišana Zdravljica za res sijajen zaključek sezone, v prihodnji pa nameravam nadaljevati z enako vnemo,« je bila po zmagi navdušena 25-letna Ptujčanka.

POSTOJSKA JAMA DALA TEKMECE

Za začetek 4. septembra Češka, naslednji dan Španija, nato pa po vrsti še Gruzija, Hrvaška in Poljska. Takšen bo vozni red slovenske košarkarske reprezentance v uvodnem delu evropskega prvenstva 2013 v Celju. Trije ambasadorji EP Ivo Daneu, Rašo Nesterović in Peter Vilfan, legendarni Aljoša Žorga ter trije ugledni tuji gostje - Ukrajinec Aleksander Volkov, Turek Ibrahim Kutluay in Španec Jorge Garbajosa – so izmenično vlekli lističe z imeni 24 reprezentanc. Žrebanje v Koncertni dvorani v Postojnski jami je navdušilo najvišje funkcionarje FIBA Europe, zastopnike 24 reprezentanc in prirediteljev ter druge goste že zaradi čarobnega okolja. Posebno pozornost je pritegnila simbolična tekma, ki so jo prireditelji

predstavili kot prvi košarkarski dvoboj v globini zemlje. Pospremili so jo rokarski takti uradne himne EP 2013 Rad imam košarko (V ritmu Triglava), ki jo je spensil in zapel Zoran Predin.

USPEH ZA SLOVENSKI ROKOMET

Prvič po letu 2000 se je zgodilo, da bodo kar štiri slovenski rokometni klubi »prezimirali« v Evropi, če prištejemo dekleta iz Krima Mercatorja in Zagorja GEN-I, pa kar šest. Gorenje si je že zagotovilo nastop v osmini finala lige prvakov, Celje Pivovarna Laško pa je na dobri poti, saj je med drugim senzacionalno premagala evropskega prvaka Kiel. V ligi EHF pa bosta spomladi nastopala Cimos in Maribor. Samo Nemčija ima v obeh tekmovanjih več predstavnikov. Uspešna je bila tudi moška slovenska reprezentanca, ki je v kvalifikacijah za EP 2013 po zmagi proti Romuniji in remiju v Belorusiji na dobri poti, januarja pa jo čaka nastop na svetovnem prvenstvu v Španiji.

TINA, ANŽE IN NK MARIBOR ZNAMKE LETA

Alpska smučarka Tina Maze, hokejist Anže Kopitar in Nogometni klub Maribor so bili izbrani za športne blagovne znamke leta 2012. Nagrajence so razglasili na slovesni večerji konference Sporto o marketingu in sponzorstvih v športu v Portorožu. Nagrade sporto so bile podeljene sedmič, tokrat prvič v partnerstvu z Društvom za marketing Slovenije (DMS) in prvič tudi z novo, mednarodno kategorijo Sporto International Award, v katero se je poleg slovenskih prijavilo tudi enajst projektov iz regije.

TRI PRIZNANJA ZA ČOPA

Veslaška zveza Slovenije (VZS) je ob proslavi 60. obletnice delovanja podelila nagrade najboljšim. Olimpijsko veslaško priznanje sta prejela bronasta veslača iz Londona 2012, Luka Špik in Iztok Čop, slednji pa je ob tem prejel še častni naziv ambasadorja veslanja VZS. Jubilejna priznanja VZS, steklena vesla, sta prejela Iztok Čop in Miha Pirih, oba ob koncu kariere. Priznanja za tekmovalne dosežke je osvojila bronasta ekipa iz Londona 2012, Čop, Špik in trener Miloš Janša. »To je nekaj novega, moram reči, da so me malo presenetili. Ko sem prebral obrazložitve, sem bil delno počaščen, hkrati pa vem, da bo treba v tem duhu delati naprej. Promovirati ne samo veslanje, ampak športni način razmišljanja, mogoče življenja. Ampak mislim, da mi je to v zadnjih letih nekako že zlezlo pod kožo,« je ob posebnem priznanju dejal legendarni Čop.

nadaljevanje s strani 41

in veliko bi mi pomenila. Seveda pa so to le cilji, ne morem obljubiti, da jih bom tudi izpolnil. Toda mislim, da imam za to vse pogoje. Počutim se odlično, za seboj imam veliko treninga, zato verjamem v dobro sezono.« je napovedal.

S pomočjo pokroviteljev si je končno lahko zagotovil tudi priprave, kakršne imajo njegovi tekmeči in se poleti odpravil na Novo Zelandijo. »Res je bilo drago, a se je plačalo. To je bila gotovo dobra poteza. Poleti namreč za smučarski kros na evropskih ledenikih ni primernih razmer, zaradi majhne količine snega. Edina možnost je tako južna polobla,« je povedal pred novo zimo, ki jo je, razumljivo, lahko začel zelo samozavestno. Za seboj ima namreč ekipo in sodelavce, ki jim zaupa. Trener Planteu je nekdanji alpski smučar, zdaj pa trener in njegov dober prijatelj. Za smuči skrbi izkušeni serviser Slavo Mulej, ob mladosti in zagnanosti mnogokrat glas razuma in modrosti. Dolgoletni zastopnik Elana je nekdanj skrbel za alpsko smučarko Anjo Pärson in delal še s številnimi drugimi alpskimi šampioni. Izziv v smučarskem krosu je sprejel pri 62 letih in bil še eden od delčkov sestavljanke Flisarjevega uspeha. Pred tem je bil namreč slednji brez serviserja, imel je težave s smučmi. Na pomoč mu je priskočil Elan, s Flisarjevo pomočjo so razvili posebno različico smuči, ki so se izkazale za najhitrejšje v svetovnem pokalu.

Foto: Mediaspreed

Vse to je Filip Flisar. Dobro podkovan smučar, ki se spozna na svoj posel in ga ni strah novih izzivov in ovir. Je iznajdljiv, kot sam pravi, zna dobro improvizirati. Tako na progi kot pri reševanju finančne situacije. Vseeno človek zaradi njegovega sproščene nastopa in smisla za humor dobi vtis, da svoj šport jemlje precej ležerno. Je torej zanj smučarski kros zabava ali obveznost? »Glede na to, da je zame na prvem mestu, se z njim ukvarjam profesionalno, vsekakor pomeni posel, sploh zdaj, ko imam toliko obveznosti. Je pa res, da mi je šele zdaj, ko sem dosegel vrh, postal toliko večja zabava. Ko se boriš za preboj, čutiš večji pritisk, velikokrat ne moreš uživati. Zdaj, ko vem, da sem dober in sem lahko prvi, so tekme postale še večji izziv, občutek je prijeten.«

40. OBLETNICA SLOVENSKE ŠOLE V REUTLINGENU

Slovenska šola v Reutlingenu je 17. novembra 2012 je praznovala 40. obletnico obstoja in delovanja. V ta namen je bil pripravljen bogat program, na katerem so sodelovali tako otroci kot odrasli, ki trenutno obiskujejo dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture, kot tudi nekdanji učenci.

Prireditve, na kateri sta udeležencem pozdravne besede preko pisma namenila generalni konzul v Münchnu Marko Vrevc in prva učiteljica slovenskega dopolnilnega pouka v Reutlingenu Dragica Nunčič, so med drugim zazvene le številne slovenske ljudske pesmi, mlajši udeleženci pouka so zaigrali igro z naslovom Šola v šoli in pripravili za obiskovalce nagradni kviz o Sloveniji, medtem ko so odrasli zaigrali igro Teater v šoli avtorja Toneta Partljiča, ki so jo za ta namen z avtorjevim dovoljenjem tudi priredili. Prireditve je bila organizirana s pomočjo slovenskega kulturno-umetniškega društva Triglav e. V. Reutlingen, ki ga vodi Alojz Stegenšek. Društvo je namreč začelo delovati in je zraslo skupaj s slovensko šolo.

Na tem mestu bi se rada v imenu slovenske šole v Reutlingenu iskreno zahvalila vsem članom društva, staršem in nastopajočim za sodelovanje pri organizaciji in izvedbi. Vsi, ki obiskujejo dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture v Reutlingenu, so zelo hvaležni, da ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport vsa ta leta financira in izvaja pouk slovenskega jezika in kulture. Prav tako se slovenska šola v Reutlingenu in slovensko društvo Triglav Reutlingen iskreno zahvaljujeta Uradu Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu za finančno pomoč pri izvedbi te prireditve.

- dr. Mira Delavec, učiteljica DPS v Mannheimu -

SLOVENCIZ BERLINA OBELEŽILI 30-LETNICO SVOJEGA DRUŠTVA

Rojaki iz Berlina in njihovi prijatelji so se zbrali v prostorih Stadtteilvereina Schöneberg na Pallasstraße 35 v Bezirku Schöneberg. Prostor ni bil izbran po naključju, saj so se tu od ustanovitve društva prebili vrsto let. Goste iz Slovenije, Berlina in prisotne člane društva je pozdravil njegov predsednik Bojan Vengust, ki je na kratko opisal delovanje v preteklosti in predstavil načrte za prihodnost. Kulturni program so popestrili folklorna skupina in recitatorji, po programu pa smo se zavrteli ob zvokih ansambla iz Slovenije. Prireditve se je udeležil tudi odpravnik poslov veleposlaništva Republike Slovenije v Berlinu Matjaž Marko. Poseben gost pa je bila pri tujcih v Berlinu zelo priljubljena nekdanja „Ausländerbeauftragte des Senats von Berlin“, Barbara John. Čestitko ob 30-letnici je zaključila z besedami, da se je od Slovencev naučila, da lahko tujo kulturo spoštujete, če spoštujete kulturo svojega naroda.

- Jože Jelen -

MARTINOVANJE V GRAND HOTELU SARAJEVO

Člani SKD Cankar smo tudi letos novembra v Grand Hotelu Sarajevo organizirali tradicionalno zabavo za martinovo, na katero smo poleg domačinov iz Sarajeva povabili tudi prijatelje iz Slovenije in drugih krajev BIH. Med gosti so tako bili tudi predstavniki s slovenskega veleposlaništva iz Sarajeva, Slovenci iz mejne policije v BIH, predstavniki slovenskih društev iz Banje Luke in Zenice, člani našega društva in njihovi prijatelji ter skupina iz Sarajeva. Pred slavnostno večerjo je goste nagovoril g. Grasselli, predsednik našega društva ga. Bogdanović je v bosansko-hercegovskem jeziku opisala bistvo martinovanja, nazadnje pa je ga. Nina iz Novega mesta povedala, kaj ta praznik pomeni Slovincem. Po večerji smo vsi skupaj nazdravili in začela se je zabava ob živi glasbi ansambla Auf Biks. Druženje ob dobri kapljici in glasbi je trajalo do poznih večernih ur. Kovali smo načrte za prihodnje aktivnosti na relaciji Slovenija - BIH in obratno. Seveda smo vmes tudi zapeli. Vsega lepega pa je enkrat konec. Novomeščanom smo zaželeli srečno pot domov, ostalim prijetno bivanje v Sarajevu, s tretjimi pa smo dogovorjeni, da se naslednji teden vidimo v društvu. Poslovlili smo se s pesmijo in premaknjencem (kozarec vina za odhod).

- S. Č. -

»SKRIVNOSTNIH 735.000 €«

Zadnjo oktobrsko soboto smo se po maši, ki jo je daroval župnik Lojze Rajk, zbrali v cerkveni dvorani na Ispelstrasse v Krefeldu.

Po kavi in pecivu je vse prisotne pozdravila predsednica društva Slovenski zvon Rozina Lovrenčič. Povedala je, da društvo že vrsto let odlično sodeluje s kulturno-umetniškimi društvom iz Vitomarcev v Sloveniji. Sledila je gledališka predstava z naslovom »Skrivnostnih 735.000 €«. Zabavala nas je odrasla gledališka skupina KUD Vitomarci. Besedilo za igro je napisal Ray Cooney, avtor priredbe in režiser dela je prof. Milan Černel.

V dveh urah so se amaterski igralci predstavili z odlično igro in prisotne navdušili ter nasmejali.

Igri je sledila izmenjava daril med društvom Slovenski zvon in KUD Vitomarci. Rozina Lovrenčič se je vsem nastopajočim zahvalila z željo, da nas prihodnje leto znova obiščejo.

Prireditve, ki se je po večerji nadaljevala z druženjem do poznih ur, se je udeležilo 70 ljudi iz različnih mest v deželi Severno Porenje – Vestfalija.

- Dušan Čegovnik -

SLOVENSKI MARTIN V BANJI LUKI

V soboto, 17. novembra 2012, je bilo v dvorani Valentin v Banji Luki veselo. Martinov dan naše društvo po starem slovenskem običaju obeležuje že štirinajsto leto. Skoraj ni človeka v Banji Luki in širši okolici, ki ne bi slišal za običaj krstitve mošta v vino, zato ni čudno, da se je v Valentinu tokrat zbralo več kot tristo gostov.

Skupaj z nami so se veselili rojaki iz banjaluške regije, člani slovenskega društva iz Sarajeva in Niša, predstavniki z Veleposlaništva Republike Slovenije v BiH, Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, Slovenske izseljenke matice, predstavniki Vlade Republike Srbije v BiH, predstavniki tukajšnje mestne uprave, gostje iz Društva za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto, naši prijatelji iz drugih narodnosti in naši sponzorji, ki so tudi tokrat omogočili, da je praznovanje uspelo. Prisotne sta v imenu Vlade Republike Slovenije pozdravila državni sekretar

Matjaž Longar in podpredsednica Vlade Republike Srbije Nada Tešanović. Starejši člani smo se potrudili prireditve pripraviti, naša mladina, učenci dopolnilnega pouka slovenščine, pa so skupaj z učiteljico Barbaro s svojim nastopom prisotne vpeljali v pričetek praznovanja. Vse je potekalo po načrtu, le mošt je težje tekkel po grlu, a ne dolgo. Novomeški Sv. Martin je skupaj z botri krstil mošt in vsi smo s polnimi kozarci in pesmijo, ki jo je zapel MePZ Davorin Jenko, nazdravili rojstvu mladega vina.

- Nataša Kajmaković -

SLOVENSKI DAN V MAASMECHELENU V BELGIJI

Zadnjo novembrsko soboto je Slovensko katoliško, pevsko in kulturno društvo Slomšek z Evropskim uradom Lojzeta Peterleta v dvorani De Helix v belgijskem mestu Maasmechelen organiziralo 52. slovenski dan.

Prireditve se je začela z mašo, ki jo je v slovenščini in flamščini daroval župnik Lojze Rajk. Bogoslužje so svojimi glasovi popestrili pevci in pevke mešanega pevskega zbora Slomšek (na sliki). Slovensko društvo Slomšek in slovenska katoliška misija obstajata v tem delu Belgije že skoraj 60 let.

Častni gostje so bili veleposlanik Stalnega predstavništva Republike Slovenije pri Evropski uniji Bruslju njegova excelenca dr. Rado Genorio, evropski poslanec Lojze Peterle in župan iz Sodražice.

Predsednik društva Stane Revinšek je prisrčno pozdravil tako častne goste kot vse prisotne v dvorani v slovenskem in flamskem jeziku.

Sledila je himna Zdravljica, ki smo jo zapeli skupaj s pevskim zborom Slomšek. Z igranjem na orglice nas je razveselil Lojze Peterle. Po nastopu ženskega pevskega zbora Slomšek sta vse prisotne pozdravila slovenski župnik Lojze Rajk in slovenski veleposlanik dr. Rado Genorio. Nato so se na odru predstavili šedržani in šedržanke z Ribničanom Urbanom. V kulturnem programu so še nastopili: Moški pevski zbor Slomšek, državna prvakinja na diatonični harmoniki – miss harmonike Natalija Hočevar, mešani pevski zbor Slomšek in harmonikarska skupina šedržanke s fanti in prijatelji. Za dobro voljo in ples je poskrbel ansambel Franca Miheliča iz Slovenije, zbirali pa so se tudi prostovoljni prispevki za poplavljen območja v Sloveniji. Druženje rojakov in domačinov je trajalo

pozno v noč. Prireditve se je udeležilo 350 ljudi iz Belgije, z Nizozemske, iz Nemčije in gostje iz Sodražice v Sloveniji.

- Dušan Čegovnik -

MLADI SLOVENSKI UMETNIKI V LORENI

Koroški Slovenec Anton Trampič (Trampitsch), ki je leta 1896 prišel v francosko Loreno, je s svojo izredno nadarjeno podjetnostjo konec 19. in v začetku 20. stoletja v mestu Champigneulles ustvaril eno največjih pivovarn v Evropi, Brasserie Champigneulles. Po Trampičevi smrti, leta 1940, je njegovo veliko podjetje pričelo stagnirati in je zdaj v lasti nemške Frankfurter Brauhaus. V Sloveniji je Trampič žal še dandanes neznan kljub temu, da je bil v Loreni ena izmed petnajst najbolj slavnih osebnosti tistega časa. V Loreni so Slovenci, v prvih desetletjih zaposleni in tamkajšnjih rudnikih, ustanavljali kulturno-prosvetna društva, v okviru katerih so ohranjali slovenski jezik, še posebno pa slovensko pesem. V mestu Freiming-Merlebach in okolici so slovenska društva še dandanes zelo živahna, v Nancyju pa je Slovencev bolj malo. So pa zato bolj aktivni, saj imajo pogosto kulturne izmenjave s Slovenijo. Zahvala zanje gre predvsem Yvesu Colombainu, upravitelju Mladinskega doma (MJC – Maison des Jeunes et de la Culture), in njegovi ženi Ireni, v Franciji rojeni hčeri slovenskih staršev, ki se je po maturi v Sloveniji vrnila v Francijo, kjer v Nancyju poučuje glasbo, občasno pa na kakšni proslavi igra na harfo. Svojo ljubezen do Slovenije je Irena prenesla tudi na moža, ki se pridno uči slovenščine, in njune tri otroke, med katerimi najstarejša hči študira na ljubljanski univerzi. Yves je letos že peto leto v Mladinskem domu gostil mlade slovenske slikarje, Davida Krančana, Mateja Stupico in Jakoba Klemenčiča, ki so predvsem povezani s stripovsko revijo StripBurger.

- F. Branko Maršič -

»VEČER DVEH JEZIKOV«

V sodelovanju s Hišo slovenske poezije je v rezidenci veleposlanice RS v Franciji novembra potekal odmeven dogodek Večer dveh jezikov, katerega namen je bil predstaviti spoj brane besede in glasbe. Dogodek je na svojevrsten način »uglasbil« slovensko poezijo in literaturo ter jo primerjalno postavil ob bok enakemu pristopu s francosko literaturo in poezijo. Prireditve se je udeležilo približno devetdeset ljubiteljev slovenske kulture in prijateljev Slovenije.

V prvem delu večera so številni obiskovalci prisluhnili razpravi Mateje Bizjak Petit, direktorice Kulturnega centra in Hiše slovenske poezije v Tinquexu, in doc. dr. Pauline Fournier, predstojnice katedre za slovenščino na Inalcu v Parizu, z glavnim gostom večera Primožem Vitezom, docentom na filozofski fakulteti v Ljubljani in priznanim prevajalcem francoske poezije, proze in gledališča, glasbenikom in znanstvenikom, ki raziskuje področja literarnih prevodov, jezikovne epistemologije in filozofije jezika.

Za »uglasbitev« sta poskrbela Juan Ignacio Molina in David Bajda (slednji slovenskega rodu), duet flavte in kitare iz Argentine in avtorja več projektov tradicionalne in klasične glasbe. Njun nastop je potekal s podporo Društva Slovencev v Parizu in izseljenskega društva Slovenija v svetu.

Po uradnem delu večera so številni gostje v prijetnem druženju nadaljevali živahno razpravo ob dobro založeni mizi domačih slovenskih dobrot in pijač. Gostje so izrazili navdušenje nad izjemno priložnostjo nadaljnega spoznavanja in izmenjavanja slovenske kulture.

- M. B. P. -

V SRBIJI OBELEŽILI DAN REFORMACIJE

Nacionalni svet slovenske narodne manjšine je v vojvodinskem mestecu

Sombor za tam živeče Slovence priredil proslavo ob dnevu reformacije, ki ga praznujemo 31. oktobra. Leta 1992 je ta dan postal slovenski državni praznik. Slovcem je reformacija prinesla prvo knjigo in s tem knjižni jezik, pa tudi prvo omembo pojma Slovenec. Osrednja osebnost reformacije na Slovenskem je bil Primož Trubar, ki je zaslužen za to, da smo leta 1550 Slovenci dobili prvi tiskani knjigi v slovenščini – Katekizem in Abecednik. Drugi dve pomembni deli slovenske reformacije sta še prevod Biblije, ki ga je Jurij Dalmatin izdal leta 1584, in Zimske urice proste, prva slovenska slovnica Adama Bohoriča.

Program proslave v Somboru sta oblikovali Anica Sabo in Maja Đukanović, ki sta tudi spregovorili o pomenu slovenske kulture, besede in glasbe za Slovence v Srbiji. Na proslavi so nastopili recitatorji in glasbeniki iz Beograda, ki so predstavili odlomke del slovenskih literarnih in glasbenih ustvarjalcev. Prireditve so se poleg številnih Slovencev iz Sombora in drugih srbskih krajev udeležili še Vasa Relič, podžupan mesta Sombor, Slavko Soklič, soorganizator prireditve iz Sombora, ter predsednik, sekretarka in člani Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine: Željko Kljun, Vida Popović, Maja Đukanović, Anica Sabo in Rajko Marić.

- Andreja Ponikvar -

OBISK IZ NOVEGA MESTA IN LJUBLJANE

Slovensko kulturno društvo Cankar so v Sarajevu obiskali prijatelji iz Novega mesta, in sicer člani Društva za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto, ki so učence dopolnilnega pouka slovenskega jezika in kulture obdarili s knjigami in slaščicami, se jim predstavili ter skupaj z muzikantom zapeli nekaj slovenskih narodnih pesmi. Med gosti so bili tudi naši znanzi z Inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije ter z Inštituta za narodnostna vprašanja iz Ljubljane. S prvimi je beseda tekla o članku oziroma intervjuju, ki so ga naredili letos poleti z našimi člani in še ni bil objavljen. Z drugimi pa smo imeli kratek sestanek na temo načrtovanih dejavnosti za Cankarjevo tribuno, ki bo v letu 2013. Vse skupaj smo povabili na martinovanje, ki je bilo zvečer istega dne.

- Samo Čolak -

SREČANJE SLOVENCEV V OSRČJU FRANCOŠKE ŠAMPANJE

V soboto, 1. decembra, se je v Kulturno-umetniškem centru Tinquex pri Reimsu, kjer domuje Hiša slovenske poezije v Franciji, zbralo lepo število Slovencev, otrok, staršev in študentov, ki živijo in delajo v Franciji. Srečanje je sovpadlo z zaključkom razstave Zvočni vrt, ki je doživela izjemen uspeh. Njen avtor Peter Kus, slovenski glasbenik, skladatelj in izdelovalec glasbil, je ob tej priložnosti slovenske obiskovalce popeljal po razstavi in nato z otroki izdeloval različna inovativna glasbila. Asistentka Nina Medved je poskrbela za družabne igre z otroki, medtem ko je Mateja Bizjak Petit nekaj gostov popeljala po Reimsu in njegovih znamenitostih.

- M. B. P. -

NAJMLAJŠI PIŠEJO V SLOVENŠČINI

Pri dopolnilnem pouku slovenščine učenci pod mentorstvom prizadevnih učiteljev počnejo različne dejavnosti, s katerimi se učijo, razvijajo in utrjujejo sporazumevalne zmožnosti v maternem jeziku. Ob takšnem spodbujanju je marsikdo od popolnega začetnika v slovenščini v dveh letih lepo napredoval in zdaj že dobro govori in tudi piše v slovenščini. Učiteljica Dragica Motik nam je poslala zapis Maje Degmečić, učenke dopolnilnega pouka v Buzetju, v skupini nadaljevalcev ki se je slovenščino začela učiti preteklo šolsko leto in je bila popolna začetnica. Naj ji bo objava v reviji v spodbudo!

Moja sestra

Moja sestra je tri leta mlajša od mene. Visoka je in vitka, ima velike zelene oči in dolge lase, ki jih barva v bakreno rdečo barvo. Običajno je lepo in kreativno oblečena, včasih tudi ekstravagantno, iz njenega stila je razvidno da ima umetniški duh. Je športni je tip in vedno aktivna – teče, hodi v hribe, na aerobiko, jadra... Po poklicu je pokrajinska arhitektka in ima zelo kreativno delo – načrtuje, riše, kombinira rastline in oblikuje prostor. Dejavnost je in se rada loti fizičnega dela ter ustvari nekaj, kar je sama načrtovala.

Tudi roke ima spretno – izdeluje nakit in različne okrase. Nikdar ji ne zmanjka zanimivih idej. Komunikativna je in ima veliko prijateljev in znancev, v stiku je z ljudmi z različnih delov sveta. Zaradi svoje pozitivne energije in hudomušnosti priljubljena je med ljudmi. Čustvena je, vendar o lastnih čustvih ne govori rada. Na prvi pogled se zdi, da sva močno različnih značajev, v globini pa sva podobni in se imava radi.

- Maja Degmečić -

Dr. Peter Štumpf, bishop

It is time to make peace with the enemies

Dr. Peter Štumpf, a bishop from Murska Sobota, also in charge for Slovene Catholic priests around the world, is convinced that the economic crisis equals ethical crisis and that the family crisis has pushed young people on the streets leaving them powerless in the society. Dr. Štumpf is not a man of diplomacy and does not use a diplomatic language. It is in his nature to say what he means out loud. He likes working with the young and sees the role of a family as the key concept. He notices that the issue of younger generations, in society as well as in the church, can be successfully solved only by the people who have charisma among the young. They can be convinced and persuaded only by those who have a heart and a reason. The media attempts to destroy Mr. Rode, the cardinal, carries a symbolic meaning for him, now it is the government's, the mayors' and the politicians' turn and soon maybe also the media's. The power of the church is in its moral authority. "It is still time to calm the passions and make peace with the enemies."

Slovenia on 650 pages

The Great Atlas of Slovenia – identity card of our country

The publishing house Mladinska knjiga has published "Veliki atlas Slovenije" (The Great Atlas of Slovenia), its multi-year project, in November 2012. More than a hundred eminent experts participated and thus it is the highlight of this year publisher's projects. The bulky work on 650 pages has been distributed in 6,000 copies.

The fundamental parts of The Great Atlas of Slovenia are the updated and revised topographic maps at scale 1:50.000 showing Slovenia on 218 pages. There are 45 topical maps show physiographic factors and socio-geographical processes in Slovenia. Among other geographical displays, the environmental and nature conservation issues in Slovenia are highlighted in the Atlas for the first time. There are 80 photographs, selected by Mr. Arne Hodalič and his colleagues, picturing Slovenia in multi colours and forms, which are romantic as well as dramatic. For a better transparency and use, the Atlas also offers cursors and QR codes.

Laris Gaiser

Slovenia should become a healthy state again!

Mr. Laris Gaiser, geopolitical analyst, is one of those young Slovenians, living worldwide but still very much caring about their homeland. He has convinced us of the latter at the First Parliament of Young Slovenes living abroad, in Ljubljana.

In May 2012 Mr. Gaiser took over the presidency of The Slovene Paneuropean Movement and thus inherited the doyen of the Slovene politics, the father of the Slovene constitution and a long-time movement president, the professor, Dr. France Bučar.

In the years of his active role in the Slovene politics, he was a great critic of corruption, clientelism and bribery in Slovenia. The ability to look upon Slovenia from the outside is big, according to his opinion. He wishes that Slovenia becomes a healthy state again! "Because corruption, clientelism and bribery cost too much, politically and financially."

Filip Flisar

The fastest handlebar moustache on the snow

After winning the ski cross crystal globe, Filip Flisar became one of the best known Slovenian athletes.

A youngster from Maribor has always been keen on skiing. He started out as a fearless hyperactive child. He started as alpine skier in fast disciplines. He competed in two FIS Junior World Ski Championships and a couple of FIS Ski European Cup events but with no success. Consequently, he joined FIS Freestyle Skiing World Cup and slowly climbed to the top. He surprised many by winning the ski cross crystal globe. The race to the top was not easy, yet he managed it extremely successfully.

Ljubljana Botanical Garden (officially the Botanical Gardens of the University of Ljubljana)

Despite different interests for closing, it is nowadays more inhabited than ever. It is located between Ižanka road and the Dolenjska Railway station at Rakovnik, yet lying in the prominent neighbourhood of the Gruber Canal and Golovec, near Špica and the Ljubljana Castle Hill. Thus being at the end of the Ljubljana Moor, a short walkway from the Old Ljubljana. It has been on the same location for 200 years, seen some rough times when it seemed it would have to be closed down due to different interests. Luckily, it never went that far, as it is now more inhabited than ever.

A slice of heaven near the Old Ljubljana and the Ljubljana Shooting Range, it is one of the smallest botanic gardens in size, yet due to its tradition and precious collection, it preserves something completely different.

Dr. Peter Štumpf, obispo

Es tiempo para reconciliarnos con nuestros enemigos

Dr. Peter Štumpf, el obispo de Murska Sobota y, además, el encargado de los sacerdotes Eslovenos por el mundo, está convencido de que la crisis económica es una crisis ética, y que la crisis de la familia echó a la juventud a la calle y la dejó sin voz social. Dr. Štumpf no es diplomático, ni usa su lenguaje. Lo dice todo directamente, dice, que es parte de su carácter. Le gusta trabajar con los jóvenes, sin embargo, insiste en que la familia juegue la parte más importante de sus vidas. Ha notado que la crisis juvenil sólo se puede resolver con la ayuda de gente carismática, sea gente eclesiástica o no. Los jóvenes sólo van a escuchar a la gente que consideran inteligente y de buen corazón. El intento de los medios de derrotar al cardenal Franc Rode representa algo simbólico para el obispo, está convencido de que los próximos serán el gobierno, los alcaldes, la política del estado y a lo mejor los medios mismos. Sin embargo, el poder de la Iglesia está en su autoridad moral. "Todavía estamos a tiempo de calmar las pasiones y reconciliar con nuestros enemigos," Dr. Štumpf dijo antes de las Navidades.

Eslovenia en 650 páginas

El Gran atlas de Eslovenia – el D.N.I. de nuestro país

El editorial Mladinska knjiga presentó en noviembre el más grande de sus proyectos de este año, el Gran atlas de Eslovenia, un proyecto de varios años en el que colaboraron centenas de expertos. La obra voluminosa de 650 páginas se publicó en una tirada de 6.000 ejemplares. La parte fundamental del Gran atlas de Eslovenia son los renovados mapas topográficos a escala de 1:50.000 que muestran a Eslovenia en cortes topográficos repartidos en 218 páginas. En el Atlas, también hay 45 mapas temáticos que muestran factores físico geográficos y procesos socio geográficos de Eslovenia. Además de numerosos mapas geográficos, el Atlas por primera vez destaca la importancia de la preocupación por el medio ambiente Esloveno. En las 80 fotografías, escogidas por Arne Hodalič y sus compañeros, Eslovenia es presentada en incontables formas y colores, tanto románticos como dramáticos. Para la mejor claridad

y utilidad práctica, el Atlas incluye anotaciones y códigos QR.

Laris Gaiser

¡Qué Eslovenia sea un país sano una vez más!

Laris Gaiser, un analítico de geopolítica, es uno de los jóvenes Eslovenos que viven por todo el mundo, no obstante, se preocupan por su país nativo. Nos ha convencido de eso durante el Primer congreso de los jóvenes Eslovenos del extranjero que tuvo parte en Liubliana. En mayo de 2012, Gaiser se hizo cargo de la presidencia de la Unión Paneuropea Eslovena y así sucedió al decano de la política Eslovena, padre de la constitución Eslovena y el presidente de la Unión de muchos años, Prof. Dr. France Bučar.

En los años de colaboración activa en la política Eslovena ha sido un gran crítico de la corrupción, del clientelismo político y del cohecho en Eslovenia. Opina que tiene gran capacidad de observar a Eslovenia desde fuera. Quiere que Eslovenia sea un país sano otra vez. "Porque la corrupción, el clientelismo político y el cohecho nos cuestan demasiado, tanto políticamente como económicamente."

Filip Flisar

Los bigotes más rápidos de las cuevas blancas

Después de ganar el globo de cristal, Flisar llegó a ser uno de los más conocidos deportistas Eslovenos. Al joven Flisar de Maribor siempre le han fascinado las cuevas blancas. Se encontró con los esquís ya como un niño pequeño, pero curioso e hiperactivo. Desde allí, su camino pasó a través del esquí alpino a una disciplina joven del esquí acrobático llamada "Ski Cross". Paso a paso, avanzaba desde el fondo y en la temporada pasada alcanzó la cima y ganó el globo de cristal de la disciplina. El camino no fue fácil, sin embargo, lo pasó relativamente rápido.

El Jardín Botánico de Liubliana

A pesar de varias propuestas económicas que surgieron después de su cierre, el jardín hoy recibe más visitas que nunca. Está apretado entre Ižanska cesta y el ferrocarril de Dolenjska, sin embargo, está situado en el barrio distinguido entre Grubarjev kanal y Golovec, cerca de Špica y la colina del castillo, en el borde del pantano y está a corta distancia del casco antiguo de Liubliana. El jardín lleva floreciendo doscientos años, a pesar de pasar por unos tiempos duros en los que se pensaba que iban a ganar varias propuestas económicas y que lo iban a borrar de la faz de la tierra. Por suerte, eso no pasó y, hoy en día, el jardín está más visitado que nunca. El oasis de la paz, a tiro de piedra del casco antiguo de la ciudad, se cuenta, por su tamaño, entre los más pequeños jardines botánicos, no obstante, su historia, tradición y la colección preciosa lo hacen mucho más grande.

						SLOVENIJA DANES	HRVAŠKI PEVEC (JASMIN)	FUNKCIJA ŽELODCA	PEVEC LESKOVAR	EDVARD STANIČ	MREŽASTA TKANINA ZA ZAVESE	SEŽIGALNICA MRLIČEV	DELAVNOST, PRIZADEVNOST	HRVAŠKI PISATELJ (IVAN)	
						INTRIGANT									
						PALICA ZA TRASIRANJE CESTE									
						POTUJOČI GRŠKI PESNIK IN PEVEC					365 DNI KOS CELOTE				
						OSNOVNA PRVINA PRI ŠIVANJU						LÉPOTNA KRALJICA LATVIJ BOGINJA ZEMLJE			
						ROBERT ALTMAN ANG. REŽISER (RONALD)					JAKOBOV BRAT IZDELOVALEC ORODJA				VELIKA, PISANA PAPIGA
AVTOR: MARKO DREŠČEK	RAZBRZDANO VESELJANJE, ORGJE	SKUPNO IME ZA EVROPO IN AZIJO	ŠPELA TREFALT	PRIPOVEDNIK SVETINA	DELAVEC V LESNI TOVARNI REŽISER ŠTERK				HOLAND. SLIKAR (KAREL DE) KOŽJI GLAS						
SUROV, ZLOBEN ČLOVEK (POGOV.)						ANTON LAJOVIC	SLOVENSKI SLIKAR (NIKOLAJ)								
AVTOMOBILSKA GUMA							ZAPOREDNI ČRKI PRITOK MORAVE V SRBIJI		IVAN TAVČAR DUHOVNIŠKI PRAVNIK			PREDUJEM, NAPLACILO			
SIMBOL ZA KRIPTON			RADIOAKT. ELEMENT (No) NEMŠKI TABLOID					KAREL JERČIČ POKRIVALO LEŽIŠČA			PTICA IZ DRUŽINE ROPARIC	PLOD HRASTA			
SLOVENSKA PEVKA (DITKA)						PRIPADNIK KRŠČAN. SEKTE V ZDA	SLOVENSKI IGRALEC (MATIJA) ZMLETO ŽITO				URŠKA ŽOLNIR KRAJ PRI ZADRU				
GERMAN. BOGOVI POD VODSTVOM ODINA				PIJAČA ZA OTROKE IN ŠOFERJE	LOV S POMOČJO PSA, PO JAZBINAH IN ROVIH										
POGOSTO SKANDINAVSKO MOŠKO IME					RIMSKI BOG LJUBEZNI VALENTIN VODNIK			JUDOVSKE NAD-ANGEL SMILJAN ROZMAN							
KRUH IZ AJDOVE MOKE, AJDNIK							JAPONSKI FILMSKI REŽISER (KANETO)								
LADO AMBROŽIČ			ZMES KISA IN ZAČIMB ZA MEHCANJE MESA								ALENKA DOVŽAN				

Geslo novemberske križanke se glasi: DOLINA POD PONCAMI. Nagradenec je Štefan Felbar iz Lustenaua, Avstrija

THE SLOVENIA TIMES

REACHING THOSE THAT MATTER

www.sloveniatimes.com

**Experts for Top Level
Business Network Events**

The Leading Slovenian Monthly in the English Language